

V. P. M.

TILL STATSRADET OCH CHEFEN FÖR
KUNGL. CIVILDEPARTEMENTET

ANGÅENDE

FÖGDERIFÖRVALTNINGSFRÅGANS
NUVARANDE LÄGE

AVGIVEN DEN 31 AUGUSTI 1916.

STOCKHOLM
K. L. BECKMANS BOKTRYCKERI
1917.

V. P. M.

till statsrådet och chefen för kungl. civildepartementet angående fögderiförvaltningsfrågans närvarande läge.

Undertecknade, som under vissa tider från och med hösten 1912 varit tillkallade för att inom civildepartementet bearbeta frågan om fögderiförvaltningens löneroglering och omorganisation, få härmed på anmodan av departementschefen vördsamt avgiva följande promemoria rörande frågans närvarande läge.

Vi vilja därvid till en början behandla ämnet mot bakgrunden av 1909 års riksdags beslut i fögderiförvaltningsfrågan.

Ärendet hade år 1908 av Kungl. Maj:t förelagts riksdagen i samband med frågan om hela landsstatens löneroglering. Riksdagen reglerade då länsstyrelsernas lönefråga men gjorde beträffande fögderiförvaltningen ingen ändring i status quo, förutom att en tillfällig löneförbättring beslöts för kronofogdar, häradskskrivare och kronolänsmän. I detta riksdagens beslut kan man läsa, att väsentlig besparing av statsmedel och minskad omgång i ärendenas behandling voro förmåner, som man ville se förverkligade, innan löneroglering för fögderiförvaltningen beviljades.

Dessa önskemål ansåg emellertid dåvarande chefen för civildepartementet bättre och säkrare kunna tillgodoses medelst sådan omorganisation av fögderiförvaltningen, att, med bibehållande av kronofogdebefattningarna, antalet såväl kronofogde- som häradskskrivartjänster än ytterligare reducerades.

Inför Kungl. Maj:t anmälde departementschefen, efter att hava hört vissa tillkallade sakkunniga, den 29 januari 1909 frågan om löneroglering för fögderiförvaltningen. På skäl, som antecknades i statsrådsprotokollet, sökte departementschefen uppvisa, att det ofta uttalade önske-

målet om kronofogdetjänsternas indragning och bestyrens överflyttande på länsmännen ingalunda kunde realiseras med besparing för statsverket; att en högeligen viktig och hela året om fortgående verksamhet hos kronofogden, nämligen uppbörden, väl skulle kunna anförtros åt länsmännen men icke samtidigt med kronofogdens alla övriga skrivgöromål tillåta länsmännen utövandet av deras övriga verksamhet för åklagarkallets och polisskyddets upprätthållande m. m., och att i varje fall kontroll och bokföring hos länsstyrelserna, när uppbörds-männens antal flerdubblades, skulle kräva ökade kostnader och möta andra hinder; att länsmännens övertagande av kronofogdens mångfaldiga göromål och särskilt av uppbördsförvaltningen med säkerhet krävde anställandet av särskilda polismän till ett betydande antal, vilket alltså innebure, att tjänstemännens benämning väl förändrades men knappast deras ställning inom förvaltningen; att en för administrationen synnerligen viktig synpunkt, nämligen övervakandet och kontrollen över alla enskildheter icke kunde omedelbart från länsstyrelserna tillgodoses, utan att denna med nödvändighet krävde ett led i förvaltningen emellan länsstyrelserna och länsmännen; samt att Kungl. Maj:t genom kungörelsen den 4 december 1908 om obligatorisk direkt skriftväxling redan sökt verka för införande av all möjlig förenkling inom administrationen och för undanröjande av det med skäl överklagade mångskrивeriet, ett mål, som väl även finge anses vara åsyftat och främjat jämväl genom nådiga cirkuläret den 22 mars 1907 angående förenkling av expeditionsformerna m. m. Till sist yttrade departementschefen, att, då han på de skäl han anført ansåge experimentet med uppbördens anförtröende åt rikets kronolänsmän skola bliva för administrationen i hög grad menligt, han naturligen icke kunde tillråda detsamma. »Tvärtom», fortsatte han, »tillmåter jag kronofogdeinstitutionen den stora betydelse för kronans uppbörds- och redovisningsväsen, att ett upphörande av samma institution enligt min åsikt måste betinga en fullständig omläggning av uppbörds- och redovisningsväsendet på ett eller annat sätt, varom jag för närvarande saknar anledning att vidare yttra mig.»

Departementschefen föreslog av dessa skäl, att riket borde indelas i 84 fögderier, 95 häradsskrivar- och 486 kronolänsmansdistrikt. I överensstämmelse härmed förelades riksdagen genom propositionen nr 37 förslag till lönereglering för fögderiförvaltningen. I detta förslag ingick den reformen, att *exekutionsmålen* överflyttades i allt huvudsakligt från kronofogdarna till länsmännen, något, varemot icke gjordes någon invändning i riksdagen.

Men även två särskilda motioner väcktes, vilka bägge gingo huvudsakligen ut på, att riksdagen måtte, med avslag å propositionen, i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om förnyad utredning angående kronofogdetjänsternas indragning samt att Kungl. Maj:t måtte därefter för riksdagen framlägga förslag i ämnet.

Statsutskottet vidblev den ståndpunkt utskottet år 1908 intagit och anförde, att då motionärerna icke förebragt några andra sakliga skäl för kronofogdetjänsternas indragning än dem, som vid föregående utredningar varit under behandling och som då icke ansetts böra föranleda den ifrågasatta genomgripande förändringen i fögderiförvaltningens organisation, utskottet saknade anledning tillstyrka riksdagen att genom att begära ännu en utredning, vilken icke rimligtvis kunde antagas komma att i själva principfrågan leda till annat resultat än det redan vunna, ytterligare fördröja en av trängande behov påkallad definitiv lönereglering för fögderitjänstemännen, och detta så mycket mera, som det sedan flera år tillbaka rådande interimistiska tillståndet i avseende å dessa tjänstemäns ställning i åtskilliga fall visat sig medföra menliga följder beträffande landsstatsarbetets behöriga bedrivande. Utskottet lämnade det av Kungl. Maj:t framlagda förslaget utan anmärkning och hemställde om bifall därtill.

I avgiven reservation yrkades på anförda skäl, att riksdagen måtte *dels* i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om förnyad omprövning av frågan om kronofogdetjänstens indragning och överflyttande av kronofogdens tjänsteåligganden på länsmännen samt om framläggande av det förslag, vartill en sådan prövning kunde föranleda, *dels ock* besluta att, med bibehållande av den dåvarande indelningen av fögderierna och länsmansdistrikten, avlöningen till kronofogdar, häradsskrivare och länsmän skulle utgå med samma belopp som dittills, dock att en tillfällig löneförbättring borde bestås.

Första kammaren biföll utan omröstning utskottets förslag, varemot andra kammaren biföll reservationen med 124 röster emot 87. För frågans avgörande genom gemensam votering framlade statsutskottet förslag till voteringsproposition, vilket bifölls av första kammaren men avslogs av andra kammaren. Frågan hade således *förfallit*, men tillfällig löneförbättring beviljades som förut.

Kungl. Maj:t tillsatte därefter den s. k. fögderiförvaltningskommittén av den 13 januari 1909 med uppdrag att avgiva yttrande och förslag rörande omorganisation av fögderiförvaltningen och därvid särskilt undersöka, huruvida kronofogdetjänsterna borde indragas och kronofog-

darnas tjänsteåligganden överflyttas på länsmännen. Kommittén avgav sitt betänkande den 27 augusti 1912.

Såsom bekant sökte kommittén att lösa frågan alternativt utefter 4 skilda linjer.

Vi skola söka lämna ett ytterst kortfattat sammandrag av kommitténs förslag. Men först må förutskickas den erinran, att *lantpolisorganisationen* skilts från den egentliga landsstatsorganisationen, och förslaget avser vid alla de 4 alternativen anordnande av en *distriktpolis-inrättning*, bestående av resp. 420, 335, 250 och 250 man.

Alternativ I (kommittén sidd. 195, 257).

Kronofogdetjänsterna indragas och kronofogdarnas samtliga tjänsteåligganden överflyttas å länsmännen med följande undantag:

1) *exekutiv försäljning* av fast egendom eller av fartyg, som i 92 § utsökningslagen sägs, likasom ock fördelning av köpeskilling för fast egendom eller för lösegendom i de fall, då enligt 119 och 120 §§ utsökningslagen sammanträde för fördelningen erfordras.

Kronofogdarnas åligganden härutinnan förutsättas komma att verkställas av därtill av länsstyrelserna *förordnade lämpliga personer*;

2) avslutandet av *civiläktenskap*, vilket åliggande överflyttas på *domhavandena*; samt

3) bestyret med avseende å *markegångssättningen*, vilka åläggas *häradsskrivarna*;

Anm. a) minimifordringarna för erhållande av länsmanstjänst skärpas; (kommittén sid. 238—254).

b) detaljmodifikationer: specialräkningen uppgöres av häradsskrivaren ensam, de s. k. småräkningarna gemensamt av häradsskrivaren och vederb. länsmän samt bötesredogörelser av länsmännen.

c) kontrollen å länsmännen blir densamma som f. n. å kronofogdarna, men de nuv. inventeringarna bliva fullständiga inspektioner; tvångssemester under 14 dagar årligen; särskild dagbok föres rörande indrivning av kommunalutskylder och utdrag av densamma insändes kvartalsvis till länsstyrelsen.

d) fögderitjänstemännens antal: 117 häradsskrivare och 516 länsmän.

e) förstärkning av länsstyrelsernas arbetskrafter: 25 nya landskanslist- och landskontoristtjänster, 23 andre och tredje länsno-

tarier och länsbokhållare samt 10 extra länsnotarier och länsbokhållare.

f) lönevillkor m. m., se kommitténs bet. sid. 258—270.

g) ang. polisväsendets ordnande » » 362—366.

Vid detta alternativ I beräknas 420 distriktpoliser.

Alternativ II (kommittén sidd. 218, 270).

Kronofogdetjänsterna indragas och kronofogdarnas tjänstegöromål överflyttas dels å länsmännen dels ock till avsevärd omfattning på andra funktionärer.

Det inrättas ett nytt slags *landsfiskaltjänst*. *Landsfiskalen* handhar såsom chef polisväsendet, övar kontroll över länsmän och övriga polismän, är åklagare efter förordnande eller eljest samt utför kronans klagan i rättegångar.

Vidare inrättas å landskontoret en *landsfogdetjänst*. Landsfogden övertager kronofogdarnas befattning med avseende å kronouppbördsväsendet samt indrivning och redovisning av böter. Länsmännen förätta emellertid *uppbördsstämmorna*, insätta den influtna kronouppbörden i riksbanken och uppgöra restlängderna.

Kronofogdens övriga tjänsteåligganden övertagas av *länsmännen*, dock att avslutandet av *civiläktenskap* överflyttas å *domhavandena*, bestyret med avseende å *markegångssättningen* övertages av *häradsskrivarna* och *bevakandet av kronans fordringar* i konkurser och vid exekutiva auktioner ombesörjes av *landsfogden*, som emellertid äger att för ändamålet påkalla biträde av länsmännen.

Anm. a) minimifordringarna för erhållande av länsmanstjänst skärpas. (Kommittén sid. 238—254.)

b) exekutionsväsendet ombesörjes som vid alternativ I.

c) kontrollen å länsmännen utövas av uppbördskontrollanter samt genom inspektioner av landsfiskalen och bliver i övrigt densamma som under alternativ I.

d) tjänstemännens antal: 24 landsfiskaler, 24 landsfogdar, 95 häradsskrivare och 486 länsmän.

e) förstärkning av länsstyrelsernas arbetskrafter: 21 andre och tredje länsnotarier och länsbokhållare, 42 landskanslister och landskontorister samt 12 extra länsnotarier och länsbokhållare.

f) löneförmåner m. m. se kommitténs betänkande sidd. 272—282.

g) ang. polisväsendets ordnande » » 362—366.

Vid detta alternativ II beräknas 335 distriktpoliser.

Alternativ III (kommittén sidd. 282 ff.)

Den nuvarande organisationsformen bibehålles i huvudsaklig överensstämmelse med Kungl. Maj:ts proposition till 1909 års riksdag.

Modifikationer:

a) Exekutionsväsendet. Under det att i 1909 års proposition föreslogs, att kronofogden skulle upphöra att vara utmättningsman utom i vissa undantagsfall, hemställer däremot kommittén (sidd. 398—400),

att länsman skall vara utmättningsman på landet dock med den inskränkning, att kronofogde skall fullgöra utmättningsmans åligganden *dels* beträffande exekutiv försäljning av fast egendom och av fartyg, som i 92 § utsökningslagen sägs, samt fördelning av köpeskilling för utmättningsvis försäld fast egendom och för lös egendom, då enligt 119 eller 120 § nämnda lag sammanträde för fördelningen erfordras, *dels* då fråga är om uttagande inom eget fögderi av i dess specialräkning och bötesredogörelse debiterade utskylder, avgifter och böter eller av inom fögderiet debiterade, restförda kommunalutskylder, församlingsavgifter till prästerskapet, avgifter till försäkringsanstalter och dylikt *dels* och undantagsvis i andra fall, då Konungens befallningshavande finner skäligt därom förordna.

b) Redovisningsväsendet. Balansrelationen pr den 31 augusti avskaffas.

c) Åklagarväsendet. Härutinnan hemställer kommittén

att vid den revision av kronofogde- och länsmansinstruktionerna, som lärer vara att förvänta, uttrycklig föreskrift meddelas därom, att kronofogdar och länsmän skola var för sig äga självständigt anhängiggöra och utföra åtal samt att, sedan länsman verkställt häktning eller beslag eller anhängiggjort åtal, kronofogde icke, utan att länsstyrelsen därom särskilt förordnat, må ingripa i målet.

För att bereda kronofogden tillfälle att ingripa åtminstone i viktigare fall skulle det åligga länsmännen att för kronofogden anmäla, när brott begåtts, varå straffarbete dock ej under 2 år kan följa.

d) Kontrollen över länsmän och kronofogdar densamma som för närvarande. Dock skola jämväl länsmännen föra kassajournal, och inventering hos dem förrättas av kronofogden.

Anm. 1) tjänstemännens antal: 85 kronofogdar, 85 häradsskrivare och 421 länsmän. Nedsättning av länsmännens antal motiveras med att länsmännen i stor omfattning icke äro fullt sysselsatta av sin tjänst.

- 2) löneförmåner m. m. (kommittébetänkandet sidd. 424—444).
 - 3) länsmännens kompetens (d:o » 412—415).
 - 4) ang. polisväsendet (d:o » 362—366).
- Vid detta alternativ III beräknas 250 distriktpoliser.

5) förstärkning av länsstyrelsens arbetskrafter anses icke vara påkallad.

Alternativ IV (kommittén sidd. 285 ff.).

Häradsskrivartjänsten indrages och göromålen överflyttas på en *länsskrivare* med station i residensstaden och fasta biträden av landskontorists grad ävensom tillfälliga biträden (renskrivare).

Länsskrivaren debiterar kronouppbördsmedlen, granskar taxer.-längderna och inför i dem bevillning, »tillskriver» fastighetstaxer.-längder, upprättar vägfyrektals- och prästvalslängder, s. k. stommar till mantalslängder, röstlängd för val till Andra kammaren.

Kronofogden, som från länsskrivaren får stommar till röstlängd för val till Andra kammaren, inför i dessa de anteckningar, som härads-skrivaren nu gör.

Länsmannen för jordeböcker och förrättar mantalsskrivningen enligt länsskrivarens stommar.

Antal tjänstemän: 24 länsskrivare, 85 kronofogdar, 421 länsmän.

Löneförmåner sidd. 292 ff.

Vid detta alternativ IV beräknas 250 distriktpoliser.

De sakkunnigas av år 1912 förslag.

Vi övergå härefter till *1912 års sakkunnigas förslag*. Enligt nådigt bemyndigande tillkallade chefen för civildepartementet den 16 oktober 1912 särskilda sakkunniga för att inom departementet deltaga i förberedande behandling av fögderiförvaltningskommitténs betänkande och närmast överlägga om den ytterligare utredning av frågan, som kunde påkallas.

Med kännedom om frågans läge i riksdagen, enkannerligen i dess andra kammare, kommo de sakkunniga efter hand till den uppfattningen, att såvitt man ville ernå den åtrådda löneregleringen för fögderiförvaltningen, ettdera av följande två alternativ måste vara för handen: *antingen* måste det ovedersägligen uppvisas, att en förenkling av fögderiadministrationen *icke* låter sig genomföras, *eller ock*, i händelse en sådan befinnes ändamålsenlig och genomförbar, förslag därtill framläggas samtidigt med löneregleringspropositionen.

Nu hade chefen för civildepartementet den 29 januari 1909 vid underdånig föredragning av frågan om fögderiförvaltningens omorganisation yttrat: »Kronofogdarnas förnämsta och mest maktpåliggande funktion har av ålder varit och är fortfarande befattningen med uppbörds- och redovisningsväsendet. Då man sökt genomföra tanken på dessa tjänsters indragning, har det därför också mött alldeles särskilda svårigheter att nydana denna del av förvaltningen, vilken obestriddligen genom den nuvarande organisationen måste anses i och för sig väl ordnad».

Men redan i anledning av nådiga cirkuläret den 25 oktober 1901 angående frågan, huruvida genom förenklingar i förvaltningen tillfälle kunde beredas till indragning av tjänster, hade å andra sidan två utav Kungl. Maj:ts befallningshavande förklarat, att kronofogdetjänsten kunde under vissa villkor utan men för administrationen indragas. En av dem hade i underdånigt utlåtande anfört följande:

»Genom sin ämbetsställning vore Konungens befallningshavande närmast att vitsorda och högt skatta betydelsen för det allmänna av den kontroll, som av kronofogdarna utövades. Med hänsyn till länsmannens sociala och tjänstemannaställning syntes det led, kronofogdarna utgjorde inom lantregeringen mellan Konungens befallningshavande och allmänheten, ingalunda kunna undvaras. Men kunde man införa något högre kvalifikationer för länsmanssysslans innehavare, vilkas tjänsteställning i omedelbar beröring med allmänheten onekligen vore av

den allra viktigaste betydelse; kunde det uppvisas ett modernare sätt för debitering, indrivning och redovisning av kronans uppbörd under samma trygghet som nu; låte det sig göra att till exempel ålägga domhavandena de mera maktpåliggande syneförrättningar, som av kronofogdarna verkställdes; och skilde man äntligen från kronofogdarna den dem först genom nya utsökningslagen av år 1877 tillagda befogenhet att utmättningsvis försälja fast egendom, ett bestyr, som med de lätta kommunikationerna alltför väl borde utan olägenhet för allmänheten kunna såsom förr utföras hos länsstyrelserna, hölle Konungens befallningshavande före, att indragning av kronofogdebefattningarna icke skulle vålla men för förvaltningen.»

Följaktligen ställde sig frågan för de sakkunniga av år 1912 sålunda. En förbättrad lönereglering för fögderiförvaltningen, om behovet varav icke någon meningsskiljaktlighet torde råda, lärer, enligt vad det vill synas, icke kunna ernås, utan att antingen en förenkling i förvaltningen åstadkommes eller ock det uppvisas, att en sådan icke är genomförbar. Å ena sidan framhålles, att det alltid mött särskilda svårigheter att nydana kronofogdens funktion för förverkligandet av den främsta av hans uppgifter, uppbörds- och redovisningsväsendet; å den andra anmärkes från sakkunnig myndighet, att kunde man uppvisa ett modernare sätt för debitering, indrivning och redovisning av kronans uppbörd etc., så borde indragning av kronofogdebefattningarna icke vålla men för förvaltningen. Det ville följaktligen — oavsett tillsvidare frågan om polisväsendets förbättring och kronofogdarnas övriga bestyr — framstå såsom en slutföljd av det ovan sagda, att kunde man skapa åt oss framför allt en praktisk, ny metod för uppbördens upphämtande, så borde det förnämsta hindret för en förenklad organisation och ernåendet av ny lönereglering åt fögderiförvaltningen vara undanröjt. Men väl till märkandes: man finge ej köpa löneregleringen för priset av en underhaltig organisation, den måste vara för kronan fullt betryggande och för allmänheten medföra bekvämlighet.

Med hänsyn till vad nu yttrats lärer lätt inses, att 1912 års sakkunniga i främsta rummet riktade sin ansträngning på att söka utfinna en metod, som kunde tillfredsställande ersätta kronofogdens maktpåliggande bestyr med den egentliga kronouppbörden, på samma gång den vore effektiv i fråga om statsverkets trygghet och bekväm för de skattskyldiga.

Då man nu redan sedan någon tid i huvudstaden experimenterat, icke utan framgång, med postverkets anlitan för kronouppbördens upphämtande, låg det nära till hands för de sakkunniga att undersöka, huruvida icke postverkets funktioner kunde på en naturlig väg förmås

att under en kort, viss begränsad tid av året svälla ut till att verka såsom uppbördsmaskineri beträffande kronoutskylderna även på landsbygden. Efter hand och med värderikt stöd av en teoretiskt och praktiskt utbildad posttjänsteman ansågo sig de sakkunniga hava preliminärt löst ifrågavarande uppgift. Metoden framlades i sammanhang med ett förslag i *allmänna drag* till fögderiförvaltningens därpå grundade organisation, vid vars utarbetande särskild uppmärksamhet ägnades åt införandet i förvaltningen av en funktionär, som skulle under länsstyrelsen handhava inseendet över polis- och åklagarkallet.

Detta förslag innebär i sina huvuddrag:

att kronoutskylder skola uppbäras genom postverket,

att kronofogdetjänsterna skola indragas, samt

att *kronofogdens nuvarande huvudsakliga tjänsteåligganden* komma att vila, förutom å postverket i vad rör kronoskatternas upphämtande, företrädesvis å *tre* funktionärer, vilkas verksamhet generellt bestämts sålunda:

dels en *landsfiskal*, i regel en för varje län, med huvuduppgift att närmast under länsstyrelsen öva inseende över polis- och åklagarsväsendet och omedelbart personligen däri ingripa, men jämväl med åliggande att likaledes under länsstyrelsen biträda vid kontrollen över exekutionsväsendets handhavande, att genom inspektion och inventering hos kronolänsmännen lokalt utöva det inseende över deras allmänna verksamhet, som instruktionsenligt nu vilar på kronofogden; att vara kronans ombudsman i orten; att där en utredning eller undersökning erfordras, som berör större områden av länet, eller som eljest icke anses böra överlämnas åt kronolänsmannen, efter förordnande av Kungl. Maj:ts befallningshavande, sådan utredning eller undersökning verkställa; samt att, i den mån hans nu angivna tjänsteplikter det medgiva, biträda Kungl. Maj:ts befallningshavande med de göromål, som lämpligen kunna honom anförtrös;

dels i varje fögderi en *häradsskrivare*, som, utom häradsskrivarens nuvarande debiteringsgöromål m. m., *men med befrielse från mantals-skrivningen*, skall bland annat bliva ensam redogörare för kronouppbörd och böter med åliggande att avfatta vederbörliga restlängder och befordra dem till indrivning genom länsmännen samt kontrollera kronolänsmännens verksamhet därutiinnan;

dels ock i varje länsmansdistrikt en *kronolänsmän*, som, utom de honom enligt lag och praxis åliggande bestyr, bör dels förrätta mantals-skrivningen inom sitt distrikt, dels ock på eget ansvar vara utmätningsman, (utom i det fall, att fråga är om försäljning av utmätt fast egen-

dom eller av fartyg, som i 94 § utsökningslagen enligt lydelsen i lagen den 11 oktober 1912 sägs, eller om fördelning av köpeskilling för fast egendom eller för lös egendom i fall, då enligt 140 eller 141 § sammanträde för fördelningen erfordras). I övrigt skall åt kronolänsmannen uppdragas att förrätta de övriga smärre bestyr, som enligt instruktion och författningar nu åligga kronofogden.

Innan vi ingå på en något närmare redogörelse för denna plan, sådan den för närvarande utformats, tillåta vi oss att med några ord beröra frågan, huruvida den nuvarande organisationen kan anses för vår tid fullt tillfredsställande.

Såsom allmänt omdöme torde kunna sägas, att den nuvarande fögderiförvaltningsorganisationen, trots dess många goda sidor och den säkerhet, varmed den arbetar, dock besitter avsevärda brister. Det kan icke förnekas, att icke särskilt kronofogdarnas mellanställning inom förvaltningen i många fall lett och fortfarande måste, om ock till äventyrs i mindre grad än förr, leda till mångskriveri, omgång och dubbelarbete. Åtskilliga ärenden, vilka till sin natur icke äro mera komplicerade, än att de borde kunna tillfredsställande handläggas av *en* tjänsteman, bli för närvarande föremål för behandling i så att säga *två* instanser. Inom fögderiförvaltningen verkar därför i icke ringa grad en överkvalificerad arbetskraft. Vissa grupper av ärenden, där man enligt författningar och instruktioner kunnat vänta en samverkan av kronofogden och länsmännen till nytta för det allmänna, handläggas praktiskt taget uteslutande av de senare, utan att den förres inflytande i allmänhet gör sig gällande. Kronofogdens betydelse såsom mellanhand mellan Kungl. Maj:ts befallningshavande och kronolänsmannen är visserligen fortfarande obestridlig, men ingalunda, enligt vår uppfattning, i samma mån som fordom. Allt allmännare vända sig länsstyrelserna, i anslutning till numera meddelade bestämmelser om direkt skriftväxling mellan ämbetsverk och myndigheter, direkt till länsmännen. Genom de överallt förbättrade kommunikationerna och den livligare personliga verksamhet, som landshövdingarna på så många områden av länets liv numera utveckla, hava landshövdingarna en vida intimare kännedom om sina län och sin länsbefolknings alla förhållanden, än tidigare torde varit fallet, något som givetvis också minskat kronofogdarnas betydelse såsom mellanhänder mellan länsstyrelsen och ortsbefolkningen.

Slutligen bör såsom en viktig omständighet framhållas, att särskilt länsmännen icke äro helt upptagna av sin statstjänst, utan hava flerstädes tillfälle till ett sysslande med enskilda angelägenheter i större

omfattning, än som alltid kan vara tjänligt för deras ställning och arbete i övrigt. Att så är fallet har också senast erkänts i flera av de från länsstyrelserna inkomna yttrandena och förslagen rörande länsmansdistriktsindelningen under den nya organisationen.

Nu berörda förhållanden hava icke kunnat undgå att också medföra större kostnader i löner och andra anslag från det allmänna, än som med en förenklad organisation behövde ifrågasättas.

Vi tillåta oss att något närmare utveckla de ovan antydda bristerna i organisationen och betona härvid först, att det just är själva organisationen, som medfört den omgång och det dubbelarbete, som obestridligt förefinnes, och ingalunda ett mindre framsynt handhavande av göromålen. Tvärtom måste härvid de allra bästa vitsord lämnas fögderitjänstemännen.

Det må till en början ånyo erinras därom, att kronofogdarnas tjänsteverksamhet i mycket hög grad måste ägnas åt uppbördsväsendet. Icke nog med att själva uppbördsmötena nästan helt och hållet taga hans person i anspråk under den tid de pågå. Uppbörden är, såsom det yttrades i 1909 års proposition, en permanent verksamhet, som fortgår hela året om. De ingalunda obetydliga restförda beloppen bliva föremål för fortgående indrivningsåtgärder, och penningar inflyta snart sagt dagligen. I avseende härå framställer sig den frågan, huruvida det kan anses överensstämmande med klok hushållning att i vår tid, då man av praktiska och sparsamhetssynpunkter gärna vill undvika överkvalificerad arbetskraft, anlita för de relativt enkla uppbördsgöromålen tjänstemän med kronofogdes utbildning, som nu merendels betecknas ej blott av juriskandidatexamen utan ock av längre eller kortare tids verksamhet vid domstolar och andra ämbetsverk. Efter vår uppfattning bör denna fråga besvaras nekande.

Vidare har man under diskussionen om detta ämne ofta med kraft framhållit den styrka, som vår fögderiförvaltning besitter just däri, att den kontrollerande kronofogden i många stycken har precis samma verksamhetsuppgift som de av honom kontrollerade kronolänsmännen. Uppstår hinder för den underordnade eller är han i något fall icke lämplig, tager den överordnade vid. Gärna erkännes, att det principiellt ligger en sanning i detta betraktelsesätt. Men något annorlunda ställer sig saken, när man ser till, huru förhållandena gestaltat sig i verkligheten.

Må det tillåtas att ett ögonblick dröja exempelvis vid den mycket viktiga gren av fögderiförvaltningen, som utgöres av de två ännu sammankopplade funktionerna *polis- och åklagarmakt*. Här kunde man ju med skäl vänta, att den överordnade med sin överlägsna teoretiska utbild-

ning skulle giva bekräftelse på den nyss berörda fördelen av två på samma område verkande, lika befogade krafter, den ene överordnad den andra. Men erfarenheten vittnar ingalunda därom. Ånskönt det nog redan förut var rätt allmänt bekant, att kronofogdarna under tidernas lopp kommit att i huvudsak lämna polis- och åklagarsakerna i länsmännens händer, ha vi dock velat förete ett vittnesbörd därom och för sådant ändamål införskaffat uppgifter från kronofogdarna angående av dem år 1912 *personligen* företagna polisundersökningar eller andra polisåtgärder samt om antalet fall av utav dem vid underdomstol utförd talan i brottmål. Svaren ha sammanfattats i en tabell och utvisa, att antalet av kronofogdarna år 1912 *vidtagna polisåtgärder* är 161, därav dock på kronofogden i *ett enda* uppgivet fögderi komma 92 och på samtliga övriga 116 kronofogdar tillhopa 69 fall eller i medeltal på ett år för varje av dessa 116 kronofogdar *0.6 fall*. Uppgifterna om de fall, då kronofogden själv *fört talan i brottmål*, visa samma resultat, ity att medeltalet fall på var kronofogde utgör vid pass 0.7. Bilden belyses i sin mån av en annan tabell, som har ett jämförande innehåll. Man känner nämligen genom fögderiförvaltningskommitténs tabell XVII (sid. 621 ff. i dess betänkande) medeltalet av de åren 1905—1909 å länens landsbygd förekomna polisundersökningar och åtal i brottmål, som utgjorde tillhopa 19,575. Jämföras därmed enahanda uppgifter, låt vara för år 1912, i fråga särskilt om kronofogdarna, vilka uppgifter angiva det sammanlagda antalet av kronofogdarnas polisundersökningar och talan i brottmål till 231, så visar resultatet, att, om förhållandena varit någorlunda likartade för de bägge skilda tidsskedena, vilket torde kunna antagas, har på rikets samtliga kronofogdar kommit allenast något mera än ett fall på 100, eller, närmare uttryckt, *1.2 %* av samtliga å rikets landsbygd förekomna polisundersökningar och åtal i brottmål.

Det torde härav med all önskvärd tydlighet framgå, att, såvitt talet är om polis- och åklagarsaker, fördelen av att äga för landsbygden två grupper av organ med lika befogenhet, den ena överordnad den andra, icke i verkligheten lämnat det resultat, som man teoretiskt velat antaga. Fortfarande sakna vi, såsom det offentligt har sagts¹⁾, en ledande poliskraft inom varje län, en verklig chef för landsbygdens hela polisväsende, en man, som genom juridisk underbygggnad samt teoretiska och praktiska polisstudier förvärvat de egenskaper, som göra honom skickad att bära ansvaret för ledningen i stort av polisuppsikten, och vars förnämsta, att icke säga enda uppgift borde vara handhavandet av denna. Konungens befallningshavandes mångskiftande och enkannerligen hans i regel

¹⁾ »Från Svenska Statsförvaltningen» 1914 h. 8 och 9.

stationära verksamhet hindrar denna ämbetsmyndighet att annorledes än på papperet utöva chefskapet för landsbygdens polis. Erfarenheten har för övrigt lärt, att det är en ren tillfällighet, om inom en länsstyrelse finnes någon för polissaker danad och tillräckligt intresserad kraft. Man har icke ansett sig behöva fästa något speciellt avseende vid aulag, insikter och utbildning för poliskallet, när man tillsatt ämbetsbefattningar i länsstyrelserna. Det skall icke förnekas, att kronofogden i några få undantagsfall kunnat inom sitt fögderi vara en sådan kraft som här avses. men dels är hans område begränsat till fögderiet, dels vet den sakkunnige allt för väl att kronofogdens övriga bestyr kommit att så lägga beslag på hans tid och krafter, att han icke i regel är skickad för den uppgift, varom här är fråga. Allt hänger således i själva verket på länsmännen, var inom sitt distrikt, men ledningen, överinseendet, varest finnes det? Självklart torde därför numera få anses att likasom Konungens befallningshavande har till rådgivare i fråga om hälsovård och sjukvård förste provinsialläkaren, för veterinärväsendet länsveterinären, för lantmäteriet förste lantmätaren, så behöver Konungens befallningshavande för inseendet över och det enhetliga ordnandet av polisväsendet ävensom för kontrollen över åklagarkallet en särskild, enkom därför anställd specialist, och detta särskilt med avseende på den växande förstärkta polisbevakningen på landet. Det var därför ett verkligt fynd, fögderiförvaltningskommittén av år 1909 gjorde, när densamma i ett av sina alternativa förslag skapade en polischef för länets landsbygd. En sådan chef, obunden av några som helst andra bestyr, fullt förtrogen med länets lokala förhållanden, och med alla dess övriga polisorgan, utrustad med befogenhet att, där så fordras, samla länets poliskrafter för gemensamma uppgifter, en sådan kraft är det vi behöva.

De fördelar av två grupper organ med lika befogenhet, den ena överordnad den andra, som man också velat framhålla med avseende å *exekutionsärendena*, äro ej heller i praktiken tillfinnandes, naturligen bortsett från det obestriddliga gagnet av det personliga ansvar för dessa ärenden, som enligt utsökningslagen åligger kronofogde. Men själva förrättningen utför kronofogden i regel icke. Enligt fögderiförvaltningskommitténs statistiska material för åren 1904—1908 utförde kronofogden själv exekutiv förrättning i allenast omkring 9 % av samtliga ärenden, och då vågar man ändå antaga, att såsom av kronofogden personligen verkställda utslag i tvistemål redovisats även de, i vilka förrättningen inskränkt sig till att å kronofogdekontoret mottaga direkt från gäldenären eller hans ombud det belopp, varför utmätning påkallats.

Ej heller kan man med fog påstå, att kronofogdens *betydelse för administrationen* i allmänhet i våra dagar är densamma som förr.

På en tid då kommunikationsväsendet ännu icke förmådde uppvisa på långt när den utveckling, detsamma i vårt land nu nått och som för varje år fullföljes, då kronofogden, oftare än nu bosatt mitt ute i sitt fögderi, genom omständigheternas makt kom i en långt livligare förbindelse med såväl fögderiborna som de honom underlydande kronolänsmännen, då enligt hävdvunnen sed Kungl. Maj:ts befallningshavandes hänvändelse till kronolänsmännen skedde, icke direkt, utan gick genom kronofogdens expedition, då var kronofogdens tjänstebefattning av vida större betydelse för det allmänna än nu. Över huvud torde det kunna sägas, att många av de förutsättningar, som möjliggjorde för kronofogden att i och med sin tjänsteverksamhet utöva ett gagnarikt inflytande på allmänna ärendens avgörande, nu mera icke längre äro för handen. Frågar man sig, huru kronofogden fordom mera än nu blev i tillfälle att förvärva den mångsidiga kännedomen om sitt fögderi, ligger svaret, enligt vår uppfattning, nära till hands. Det fanns då lagbestämda förrättningar, vid vilka han med nödvändighet sammanträffade med ortens bemärkta män och självfallet fick rika tillfällen att lära känna både deras personliga egenskaper och inhämta underrättelser om ortsförhållandena. Sådana tillfällen voro framför allt synner och besiktningar å utarrenderade kronoegendomar, de för militien disponerade boställena, civilstatens boställen och sist, men icke minst, soldattorpssynerna i de fall, där dessa uppdrogos åt kronofogden personligen. Med få undantag äro samtliga dessa förrättningar icke längre kronofogdens sak. I fråga om näringsliv och ekonomiska förhållanden voro taxeringsförrättningarna, vid vilka kronofogden obligatoriskt var tillstädes, av mycket stor betydelse för förvärvet av hans person- och sakkännedom. Även om flertalet kronofogdar fortfarande därvid anlitas, sker detta fakultativt, och kronofogdar finnas, efter vad som är bekant, som icke användas i taxeringsarbetet. Uppbördsmötena, som förr kanske mera än nu besöktes personligen av de skattskyldiga, särskilt med anledning av de flerahanda utbetalningar, vilka då gjordes till hemmansinnehavarna men nu upphört, såsom exempelvis lindringersättning för rustnings- och roteringsbesvären m. m., lämnade då ökat tillfälle för kronofogden att träffa ortsbefolkningen, låt vara att vid dessa möten tiden ofta icke medgav något närmare avhandlande av ortens angelägenheter. — Utan fara för misstag torde man således kunna våga det påståendet, att kronofogdarna, vilka nu till vid pass 30 % av hela antalet äro boende i residensstäderna och över huvud till omkring 72 % i städer, icke på långt när i

samma mån som i forna tider, då de sutto på sina boställen ute i orterna, äga tillfällen att förvärva en ingående kännedom om sina fögderiers alla förhållanden. Vi hålla tvärtom för ganska sannolikt, att, då kronofogden i våra dagar skall hos sin länsstyrelse yttra sig i frågor, där en sådan ingående kännedom är av nöden, han i många fall måste göra speciella undersökningar eller, i säkerligen ändå fler fall, grunda sitt omdöme på kronolänsmännens primärutsagor. Med få ord sagt, hans personliga kännedom om sitt fögderi och dess mångskiftande förhållanden är icke och kan icke numera vara densamma som förr. Därmed hava vi naturligtvis icke velat bestrida, att kronofogden även i vår tid, till följd därav, att hans tjänsteverksamhet faller inom fögderiets begränsade område, efter hand förvärvar en avsevärd fond av kunskaper om dess olikartade förhållanden.

Av fögderiförvaltningskommittéens alternativa förslag hava de, som betecknats med I, II och IV, icke förordats varken av kommittéens majoritet eller av Kungl. Maj:ts befallningshavande.

Vad beträffar alternativet III, som förordats av många länsstyrelser, kan på goda skäl ifrågasättas, huruvida detta utgör någon förbättring av 1909 års proposition. Oavsett den omständigheten, att kommitténs förslag till polisväsendets ordnande blivit underkänt av nästan samtliga länsstyrelser, som i stället allmänt anslutit sig till den kritik av samma förslag, vilken givits av 1912 års sakkunninga, vilja vi fästa uppmärksamhet vid följande omständigheter.

Under det att 1909 års åberopade proposition upptog 84 kronofogde-, 95 häradsskrivar- och 486 kronolänsmanstjänster, utgöra sagda landstatssysslor i alternativet III av kommitténs betänkande ett antal av respektive 85, 85 och 421.

Vad då först angår kronofogdetjänsterna, bör det vara klart, att den betydelse, som länsstyrelserna i allmänhet tillmätt dessa tjänster och som vi i flera hänseenden ingalunda vilja bestrida, måste anses i avsevärd mån förringad genom den reduktion av antalet tjänster, som ägt rum i alternativet III såväl som i 1909 års proposition. För att såsom exempel taga ett län, där antalet kronofogdar sålunda sänkts från 4 till 2, ligger i sakens natur, att kronofogden enligt den föreslagna nya ordningen skall vida mindre än nu bliva i tillfälle att vinna person- och sakkännedom. Uppbördsmötena måste givetvis minskas till antalet, kronofogdens förväntade större inflytande på åklagar- och polisväsendet

begränsas i stället för att tillväxa, möjligheten av hans användning för taxeringsväsendet inskränkes, och det är vår uppfattning att, sedan enligt begge förslagen hans befattning såsom utmättningsman i det stora hela upphört, kronofogdens övervägande göromål komme att i högre grad än nu omfatta företrädesvis uppbörds- och redovisningsväsendet.

Vidkommande häradsskrivarna ansåg Kungl. Maj:t år 1909, att man icke kunde påräkna ett ansvarsfullt och pålitligt arbete av dessa tjänstemän, med mindre deras antal sattes till 11 flera än kronofogdarnas, och det uttalades från såväl länsstyrelser som andra ämbetsmyndigheters sida allvarsamma betänkligheter även emot den sålunda föreslagna reduktionen i det nuvarande antalet tjänstemän. Sedan dess har, innan fögderiförvaltningskommitténs utlåtande gavs, på häradsskrivarna lagts en ny börda, nämligen det dryga arbetet med röstlängden för riksdagsmannavalen, en börda som jämväl tynger kronofogdarna. Kommittén har emellertid ur besparingssynpunkt och för ernående av den icke alldeles nödvändiga enheten i distriktsindelningen tilltrött sig att reducera antalet häradsskrivare till 85 eller till samma antal som kronofogdarnas. En slik nedsättning i antalet tjänstemän lär icke vara möjlig, utan att, såsom kommittén påvisar, det väsentliga av arbetet, även debiteringen, anförtros åt legda arbetskrafter, och vi måste för vår del finna detta ganska betänkligt och ingalunda tillrädligt med hänsyn till den precision, som speciellt kräves i debiteringsarbetet, så vitt man vill undvika äventyret av en mängd fel, lämdande till misstro över huvud emot pålitligheten i häradsskrivarnas grannlaga, minutiösa arbete.

Ett alldeles särskilt skäl emot en sålunda ifrågasatt reduktion av antalet häradsskrivare hämta vi också från lagen om allmän pensionsförsäkring, vilken lag medför, att mantalsskrivningen blir vida besvärligare än förr, vadan det måste vara ett viktigt önskemål, att mantalskrivningsdistrikten icke göras för stora.

Men än svårare är det att förstå, huruledes — försåvitt man underkänner kommitténs polisorganisation — man kan vara tillfreds med det föreslagna antalet *kronolänsmän* eller 421, d. v. s. ej långt från 100 mindre än nu. Och dock visa några av de underdåniga utlåtandena, att man lämnat förslaget i denna del utan anmärkning, änskönt man förkastat polisorganisationsförslaget och samtyckt till att exekutionsväsendet med dess ansvar lägges odelat på länsmännen.

Enligt vår uppfattning är fögderiförvaltningskommitténs alternativ III av beskaffenhet att icke numera kunna utan skada för förvaltningen genomföras.

Planen enligt 1912 års sakkunnigas förslag, sådant det numera utarbetats, kan härefter i största korthet sammanfattas sålunda.

I. Organisationens allmänna drag.

a) Kronofogdens befattning med *exekutionsväsendet* övertages av länsmännen, med undantag för exekutiv försäljning av fast egendom eller av fartyg, som i 94 § utsökningslagen enligt lydelsen i lagen den 11 oktober 1912 sägs, likasom ock för fördelning av köpeskilling för fast egendom eller för lös egendom i fall, då enligt 140 och 141 §§ utsökningslagen sammanträde för fördelningen erfordras. I dessa nu antydda fall bör länsstyrelsen efter sig företeende omständigheter äga att besluta, huruvida ärendet skall behandlas å landskansliet eller ute i orten, i vilket senare fall länsmannen, om han anses kompetent, men annars särskilt förordnad tjänsteman, företrädesvis landsfiskalen, blir förrättningsman.

Kontrollen över exekutionsväsendets handhavande anordnas såsom nu medelst kvartalsvis till länsstyrelsen insända dagboksutdrag med verifikationer samt genom på obestämd tid företagna inspektioner genom landsfiskalen, vilken ock bör få sig ålagt att verkställa den länsstyrelsen åliggande granskning av dagboksutdragen och hos länsstyrelsen anmäla de anmärkningar, vartill fog förekommit. Jfr »Medelskontrollen» s. 31.

Med exekutionsväsendets överflyttande på länsmännen synes, på sätt civilministern i sitt anförande till statsrådsprotokollet den 29 januari 1909 yttrade, böra följa ej allenast, att statens garanti enligt lagen den 10 juli 1899 om ersättning av allmänna medel i vissa fall för skada, som förorsakats av ämbets- eller tjänsteman, bringas att omfatta medel, dem länsmannen såsom utmättningsman har om händer, utan ock att till länsmannen såsom utmättningsman utsträckes föreskriften om årlig inventering enligt förordningen den 10 juli 1899, ävensom att länsmannen i sin nu nämnda egenskap får till tjänsteåliggande att föra dagbok i utsökningsmål och sådan dagbok, som i 10 § förordningen den 12 juli 1878 är för stadsfogde föreskriven i fråga om uppbörds-
restantier.

Även i fråga om exekutionsväsendet, i fall det anförtros åt kronolänsmännen på eget ansvar, hava vissa kontrollföreskrifter ansetts av nöden i syfte att vid utmätning influerna medel icke må bliva hos utmättningsmannen inneliggande längre tid än nödigt är. Stadgandet om redovisning för laga kraftvunnet utslag direkt till borgenär, som därom

gjort framställning enligt 18 § i Kungl. kungörelsen om kronofogdes och stadsfogdes dagbok m. m. den 12 juli 1878, sådant detta lagrum lyder i Kungl. kungörelsen den 10 juli 1899, borde ur synpunkten av kronans ersättningsplikt utsträckas att gälla alla de fall, där nu lyftningen av utmäta medel beror blott av den sökandes anmälan, och således översändandet direkt till utmätningssökanden även utan dennes begäran bliva regel. Postavgifterna borde enligt förslaget bäras av statsverket, som har det största intresse av att medel, för vilkas redovisande detsamma påtagit sig ansvaret, bliva snarast redovisade. År utslaget laga kraftvunnet borde således redovisning i varje fall äga rum, så snart medlen influtit. Och beror redovisningen på företeendet av bevis om laga kraft, bör likaledes utmätningssmannen genom deposition i riksbanken snarast avbördas sig beloppet.

b) *Verkställighet av utslag i brottmål* tillhör likaledes såsom i verkligheten nu kronolänsmännen. Åliggandet regleras genom ny instruktion.

c) Likaså åligger kronolänsmännen *indrivning av böter och krono-restaurantier* enligt från häradsskrivaren mottagna saköreslängder och restlängder. Redovisningen skulle dock tillkomma häradsskrivaren. Men det bör anmärkas *dels* att fråga är att, med befrielse för häradsskrivaren av all befattning med saköreslängder och bötesredogörelser, lägga detta bestyr på landsfiskalen, *dels* att ett nytt förslag är under beredning rörande frågan om böters förvandling i annan ordning än nu, vilket skulle i hög grad minska länsmännens bestyr med förvandlingsstraffens verkställighet.

d) *Polis- och åklagarkallet* vilar såsom nu å länsmännen men under en effektiv ledning och kontroll av polischefen, landsfiskalen, varom vidare längre fram.

e) *Uppbördsförfarandet* i fråga om kronoutskylder sker för landet genom postverkets försorg och försiggår under allmän uppbördstermin från och med den 21 november till och med den 5 december varje år.

Den skattskyldige har att, med företeende av den för honom utfärdade debetsedeln jämte bifogade skattepostanvisning^{*)}, under uppbördsterminen *portofritt* inbetala de honom påförda kronoutskylder å vilken fast postanstalt som helst inom riket. Där beloppet överstiger ettusen kronor, bör betalningen helst ske medelst en å postverket ställd postremissväxel, utfärdad av riksbanken eller annan bank, för vilken Kungl. Maj:t fastställt reglemente.

*) Se bilaga A.

Efter det postanstalten mottagit likvid för skattepostanvisning, frånskiljer och behåller postanstalten skatteanvisningen samt återställer till den skattskyldige debetsedeln, kvitterad och avstämplad i överensstämmelse med anvisningen å debetsedeln.

Därest någon vill begagna sig av honom enligt 15 § lagen om allmän pensionsförsäkring medgiven rätt att särskilt erlägga pensionsavgift eller del därav, har han att enligt formulär, som tillhandahålles å postanstalten, utskriva särskild å vederbörande häradsskrivare utställd skattepostanvisning.

När vederbörande uppbördstermin tilländagått, emottager postverket icke vidare kronoutskylder. Ej heller emottager postverket i vidare mån än ovan sägs kronoutskylder till annat belopp än som å debetsedeln finnes upptaget.

Sedan de inbetalda skattepostanvisningarna ankommit till postkontoret å den ort, där häradsskrivaren är bosatt, eller, om han är bosatt å ort, varest allenast poststation finnes, till det postkontor, varunder poststationen lyder, insätter postkontoret dag för dag och särskilt för varje fögderi, där flera sådana förekomma, anvisningarnas sammanlagda belopp i vederbörande riksbankskontor för länsstyrelsens räkning å statsverkets giroräkning, varvid avlämnas, förutom för riksbankens bokföring erforderlig insättningsnota, dubbla reversal å beloppet med angivande å det fögderi insättningen avser. Det ena reversalet, försett med riksbankskontorets kvitto å beloppet, återställles till postkontoret, varjämte det andra reversalet med åtecknat bevis, att medlen tillgodoförts statsverkets giroräkning, av riksbankskontoret vid kassatimmens början påföljande dag översändes till vederbörande landskontor, som bokför de influtna medlen under depositionstitel. Postkontoret redovisar, mot kvitto, skattelikviden till häradsskrivaren med det från riksbanken erhållna kvitterade reversalet jämte tillhörande skattepostanvisningar, varvid postkontoret tillika överlämnar en över anvisningarna uppgjord förteckning.

I den mån häradsskrivaren emottager redovisning från postverket, skall han i uppbördsboken anteckna verkställd inbetalning.

Över kronoutskylder, vilka icke i behörig ordning inbetalts under uppbördstermin, skall häradsskrivaren skyndsamt för varje till fögderiet hörande länsmansdistrikt upprätta särskild *rästlängd* samt senast tre veckor efter uppbördsterminens slut översända densamma till vederbörande kronolänsman, som har att i egenskap av utmättningsman indriva däri upptagna belopp.

Redovisningen försiggår sålunda.

Senast inom tre veckor efter uppbördsterminens slut skall härads-skrivaren till Kungl. Maj:ts befallningshavande för omföring av de genom postverket i riksbanken insatta uppbördsmedlen ingiva de från postkontoret emottagna riksbankskvittenserna och levereringsreversal i två exemplar, upptagande all den under uppbördsterminen influtna uppbörden, fördelad på behöriga titlar. Det ena reversalet, kvitterat, låter Kungl. Maj:ts befallningshavande därefter återställa till häradsskrivaren för att av honom såsom verifikation biläggas specialräkningen över kronuppbörden.

Av utmätningsman å landet uppburna kronoutskylder, vilka ej böra till annan, som begärt handräckning, redovisas, skola i den mån utskylderna influtit å viss dag i varje månad insättas i vederbörande riksbankskontor för länsstyrelsens räkning å statsverkets giroräkning, varefter det från riksbanken erhållna kvittot till häradsskrivaren oversändes.

Sedan utmätningsman å landet från häradsskrivaren emottagit restlängd för indrivning av däri upptagna utskylder, åligger det utmätningsmannen att skyndsamt och senast inom tre månader därefter till häradsskrivaren avlämna redovisning med riksbankens kvitto å de av utmätningsmannen därstädes insatta medlen eller förteckning jämte debetsedlar eller restlängdsutdrag angående utskylder, som skola anmälas till avkortning eller avskrivning samt förteckning å de skattskyldiga, vilkas utskylder till följd av de skattskyldigas vistelse utom utmätningsmannens distrikt eller av annan laga orsak ännu icke kunnat uttagas.

Debiteringen av kronoutskylder verkställles av häradsskrivaren i hittills vanlig ordning och kronoutskylderna upptagas å debetsedel, upprättad enligt formulär, som fastställles i sammanhang med det nya uppbördsreglemente, vartill förslag uppgjorts. Vid debetsedeln är fogad en av häradsskrivaren utskriven, genom perforering frånskiljbar skattepostanvisning, utställd å häradsskrivaren (bilaga A). Debetsedlarna med tillhörande skattepostanvisningar skola sist tio dagar före uppbördsterminens början med allmänna posten kostnadsfritt sändas till de skattskyldige.

Särskild debetsedel skall utfärdas för varje skattskyldig man, vilkens ålder vid utgången av det år, för vilket utskylderna påförts honom, icke understiger 21 år, samt för en var annan skattskyldig som är särskilt för sig mantalsskriven eller som har att utgöra bevillning av fast egendom samt av inkomst eller inkomst- och förmögenhetsskatt eller att erlagga pensionsavgift enligt 15 § lagen om allmän pensionsförsäkring. Likaledes skall särskild debetsedel utfärdas åt fastighetsägare för varje

honom tillhörig fastighet, därest han vid mantalsskrivningen eller sedermera, dock senast före provningsnämndens sammanträde, därom gör framställning. Debetsedlarna med tillhörande skattepostanvisningar sändas till de skattskyldiga under den adress, som i mantalslängden antecknats eller blivit hos häradsskrivaren anmäld. Skattskyldig, som icke före uppbördsterminens början erhållit sin debetsedel äger därom göra anmälan hos vederbörande häradsskrivare, som har att omedelbart utfärda och den skattskyldige tillställa ny debetsedel med skattepostanvisning.

Närmare detaljer i detta ämne komma givetvis att meddelas i det nya uppbördsreglemente, som med den nya organisationens genomförande påkallas och vartill förslag uppgjorts.

f) *Kommunalutskyldsresters indrivning* lägges å kronolänsmännen.

Om vissa regler i syfte att å kronans vägnar öva tillbörlig kontroll över de kommunala restantiernas indrivning ha vi för avsikt att yttra oss närmare under avdelningen här nedan om *kontrollen*.

g) *Tillsyn å de allmänna besvärens fullgörande*, i den mån de kvarstå, fullgöres av länsmännen.

h) *Kronans ombudsmanskap* anförtros icke, såsom förut föreslagits, länsmännen, utan landsfiskalen.

När man besinnar, att allt huvudsakligt av de under a)—d) samt f) uppräknade bestyr i själva verket allt hitintills förrättats av länsmännen, låta vara under kronofogdens kontroll, att uppbördsförfarandet vid stämorna ersättes av postverkets arbete under den föreslagna uppbörds-tiden, samt att kronofogdens redovisningsbestyr övertages av härads-skrivaren, torde icke mycket stå kvar av kronofogdeinstitutionen, sådan den är i gällande instruktion bestämd.

II. Tjänstemännen i den föreslagna organisationen samt deras tjänsteställning.

a) *Landsfiskalen.*

Landsfiskalen ersätter, med undantag för vad enligt det föregående lagts på andra, kronofogden och blir i främsta rummet ledande polischef inom länet eller sitt distrikt av länet. Han blir i själva verket en rekonstruerad kronofogde med huvuduppgifter på sådana angelägenheter, som hittills i stort sett mest på grund av förhållandenas makt måst av kronofogden lämnas å sido. Det torde, såsom tidigare anmärkts, få auses vara ett rätt grepp att införa denna funktionär inom förvalt-

ningen. Institutionen, sådan den föreslås, kan icke i något avseende sägas prejudicera en blivande rättegångsreform.

Landsfiskalens huvuduppgift blir tvåfaldig, dels såsom polischef dels såsom överåklagare. Naturligtvis är en dylik kombination av polis- och åklagarmakt icke den lyckligaste. Den har emellertid sedan ålder bestått hos oss och kan först i sammanhang med en allmän rättegångsreform bliva ändrad. I varje fall blir med den nu förevarande landsfiskalsinstitutionen åklagar- och polisväsendet på landsbygden avsevärt förbättrat. I sin egenskap av polischef skall landsfiskalen lyda direkt under länsstyrelsen och för länet eller distriktet, om i länet anställdes två landsfiskaler, närmast under länsstyrelsen vara förman för kronolänsmännen samt övrig polisbevakning å landsbygden: fjärdingsmän, polismän av olika slag, jämväl länsdetektiv och ridande polis. Då reservpolisstyrka inkallas — enligt kontrakten med vissa städer — skall han, så framt annorledes ej förordnas, taga ledningen. I alla polisväsendet å landsbygden rörande ärenden äger han göra hänvändelser till länsstyrelsen och har att närmast under länsstyrelsen ansvara för att tillräcklig ordnings- och säkerhetspolis är tillgänglig inom distriktet.

Såsom överåklagare för landsbygden har han först att med uppmärksamhet följa och kontrollera länsmännens åklagarverksamhet. Oavslåtligen, i den mån anledning därtill förekommer och omständigheterna det tillåta, skall han vara tillstädes vid häradsrätterna och där söka bilda sig ett säkert omdöme om länsmännens olika förmåga och nit i åklagarkallet samt i förekommande fall med råd och upplysningar biträda dem i denna deras verksamhet.

Men liksom landsfiskalen är oförhindrad och bör i förekommande svårare fall själv omedelbart ingripa såsom polisman, åligger honom ock att personligen, så vitt ske kan, vara åklagare, enkannerligen i sådana mera invecklade mål, där häktad person äger påkalla biträde av juridiskt bildad försvarsadvokat. I sin egenskap av överåklagare torde landsfiskalen ställas närmast under justitiekanslerns inseende. Närmare bestämmelser om landsfiskalens ställning såsom överåklagare lära bli meddelade i sammanhang med ändring av promulgationslagen till strafflagen.

Vid sidan av dessa sina huvuduppgifter skall, enligt ett utkast till landsfiskalens instruktion, vilket inom departementet utarbetats och redan delgivits länsstyrelserna, denne hava åtskilliga andra bestyr. För övervakande och kontroll över kronolänsmannens allmänna verksamhet skall han förrätta inventering och inspektion å länsmanskontoren. Han skall vara skyldig att enligt förordnande hålla sammanträden med ortsmenigheter, förrätta exekutiva fastighetsauktioner ute i orterna med tillhörande

fördelningssammanträden ävensom att biträda länsstyrelsen med kontrollen över länsmännens verksamhet som utmätningmän. Givetvis bliva nu antydda göromål till dels beroende av, huru upptagen av sina egentliga göromål landsfiskalen blir; särskilt kommer därav att bero, om han i större utsträckning kan betros med hållande av sammanträden med ortsmyndigheter samt exekutiva fastighetsauktioner. En viss ojämnhet härutinnan kommer därför tilläventyrs att råda mellan olika län och med all sannolikhet blir det i några län omöjligt att för dessa förrättningar uteslutande eller företrädesvis påräkna landsfiskalerna. För sådana lära vidtagas nödiga förfoganden i ett under beredning varande förslag till ändringar i utsökningslagen. Landsfiskalen skall vidare efter förordnande utföra kronans talan vid domstol i orten, vara kronans ombudsman inom sitt distrikt, och därjämte bör han kunna bliva länsstyrelserna till ovärderligt gagn vid deras maktpåliggande bestyr med mobiliseringsväsendet, den civila försvarsberedskapen och övervakandet av utlåningar m. m.

Landsfiskalen lär icke med nödvändighet böra inordnas i länsstyrelsen, men i regel torde det vara lämpligast, att han tager sin bostad i residensstaden. Så bör åtminstone bli fallet med den ene av landsfiskalerna, i händelse flera än en anställas inom samma län. Krävas inom länet två landsfiskaler, bör distriktsindelning fastställas av Kungl. Maj:t, liksom det också torde böra överlämnas åt Kungl. Maj:t att, på förslag av vederbörande länsstyrelse, bestämma stationsorten för landsfiskalen.

Såsom *kompetensvillkor till landsfiskalstjänst* bör fordras, att hava avlagt examen, som berättigar till domarämbete, samt tjänstgjort i domstol och förvärvat förfarenhet i polisverksamhet.

b) *Häradsskrivaren.*

Å sidd. 124—133 i sitt betänkande har fögderiförvaltningskommittén lämnat en redogörelse angående de göromål, som för det närvarande åligga häradsskrivaren. De huvudsakligaste äro mantalsskrivningarna, debiteringen av kronoutskylderna samt redovisningen för uppbörderna, vilken likväl avgives gemensamt med kronofogden. Vidare åligger det häradsskrivaren, bland annat, att upplägga fastighetstaxeringslängderna, att verkställa avskrifter av taxeringslängderna och provningsnämndens längder, att förvara jordeboken samt däri anteckna förekommande förändringar m. m. samt att upprätta listor över inskrivningsskyldiga värnpliktiga, vägfyrtalslängder, prästvals längder och

röstlängder för val till riksdagens andra kammare, vartill i senare tid kommit de så kallade pensionsförteckningarna.

Enligt organisationsplanen skulle med undantag för själva mantals-skrivningsförrättningarna, varom mera här nedan, samtliga dessa bestyr kvarstå samt häradsskrivarnas nuvarande åligganden rörande redovisningen utsträckas att omfatta jämväl kronofogdarnas göromål med avseende å redovisningen för kronoutskylder m. m. Just genom uppbördens upptagande i annan ordning (genom postverket) blir det möjligt att betro en och samma person med debitering och redovisning, en ur många synpunkter naturlig anordning. Kronofogdens nuvarande bestyr med markegångssättningen skulle med den nya organisationen övergå till häradsskrivarna. Detta bestyr är dock mycket litet betungande. Däremot skulle häradsskrivaren befrias utom från det numera ganska betungande arbetet med mantalsskrivningarna, även från bestyret med upprättandet av inskrivningslistorna angående värnpliktiga, vilket skulle i sin helhet åligga prästerskapet.

Huruvida planen att genom en kombinerad blankett för mantals-skrivning, taxering och uppbörd bereda lättnad i häradsskrivarnas göromål kan genomföras, är ännu ovisst. Att tanken är riktig, torde ej kunna bestridas, men det kan hända, att den praktiskt tekniska lösningen än ej är funnen. På senaste tiden har därjämte ifrågasatts att för mantalsskrivningen använda kortsystem, vilket måhända kan leda till en önskvärd förenkling av arbetet med ifrågavarande tidsödande göromål.

Enligt de sakkunnigas av år 1912 förslag skulle *bötesredovisningen* åläggas häradsskrivarna, men såsom på annat ställe är anmärkt, torde annat statsorgan för denna uppgift kunna utan svårighet finnas, om så anses av nöden.

Då häradsskrivaren enligt förslaget befrias från ett så betydande arbete som mantalsskrivningarna, torde det icke vara tvivel om, att han skall utan olägenhet kunna övertaga de nya göromål, som ifrågasättas för honom. Häradsskrivarföreningen, som betecknat de sakkunnigas förslag till organisation av fögderiförvaltningen såsom innebärande avsevärda förenklingar, praktiska anordningar samt en tidsenlig lösning av frågan, har icke heller haft något att erinra mot att häradsskrivarna påläggas de nya göromål, som för dem ifrågasatts.

c) *Kronolänsmannen.*

Enligt den organisationsplan, varom nu är fråga, skola länsmännen bibehållas vid sina nuvarande åligganden och därjämte få sig ålagda vissa andra göromål.

Länsmännen verka redan nu i stort sett såsom *utmätningmän* och restantieindrivare på landet, låt vara under kronofogdens tillsyn och ansvar. I överensstämmelse med vad som föreslogs i 1909 års proposition om fögderiförvaltningen och då lämnades utan några invändningar av riksdagen, ingår också i den organisationsplan, som nu är i fråga, att länsmännen skola bliva utmätningmän på eget ansvar, allenast med undantag för exekutiv försäljning av fast egendom eller av fartyg, som i 94 § utsökningslagen sägs, likasom ock för fördelning av köpeskillning för fast egendom eller för lös egendom i fall, då enligt 140 och 141 §§ utsökningslagen sammanträde för fördelningen erfordras. Såsom stöd för reformen i denna del vilja vi åberopa vad då varande departementschefen yttrade i sitt anförande till statsrådsprotokollet den 29 januari 1909 (sid. 33 f.): »En förändring i ovan antydd riktning synes mig icke allenast överensstämma med rådande praxis, enligt vilken, på sätt jag förut uppvisat, kronofogdarna redan nu i stor omfattning överlämna åt länsmännen att på kronofogdens ansvar verkställa utmätningar, utan reformen är även, enligt min uppfattning, ägnad att tillmötesgå det rätt allmänt uttalade önskemålet av exekutionskostnadernas nedbringande.» Men naturligen måste man åstadkomma den bästa möjliga kontroll för redovisningen ej allenast gent emot allmänheten, i vad rör till verkställighet inlämnade utslag, utan ock i förhållande till häradsskrivaren, såsom redogörare i fråga om kronoutskyldsrestantier och böter, samt till kommunala myndigheter beträffande resterande kommunala utskylder och prästlöneavgifter. Härom torde vi få tillfälle att vidare yttra oss, då vi komma in på frågan om den allmänna kontrollen.

Allenast vilja vi i detta sammanhang påpeka en omständighet, vilken i fråga om förenkling i administrationen och tidsbesparing måste tillmätas desto större betydelse, som det gäller att för kronolänsmännen möjliggöra den arbetsprestation, som enligt reformen kommer att vila på dem.

Som bekant är det i allmänhet Kungl. Maj:ts befallningshavande, som beslutar om förvandling av böter. Men, innan sådant beslut med-

delas, måste det vara ådagalagt, att den sakfällde saknar tillgångar till böternas gäldande. I distrikt med en stor mängd sakfällda personer utgöra dessa utmätningsbesök en oerhörd tunga för förrättningsmännen. När emellertid bristande tillgång konstaterats — och sådant sker i otaliga fall vid första utmätningsförsöket —, har utmätningsmannen att begära beslut om förvandling. Omsider ankomma förvandlingsbesluten, och det gäller nu att, om fattigdom fortfarande visas, införpassa den sakfällde för böternas avtjänande. Således bliva i ett mycket stort antal fall *två* utmätningsbesök av nöden, vilket ju icke skulle erfordrats, om böterna på förhand varit förvandlade. Ett förslag till förändrade bestämmelser om bötesförvandling och bötesredovisning, som är under beredning, upptager i dessa avseenden betydande förenklingar, varigenom en omfattande börda skulle bli avlyftad från kronolänsmännen och andra bötesindrivare.

Angående utvidgad statsgaranti för länsmännens omhändertagande av enskildas medel, bedja vi få hänvisa till vad å sid. 20 yttrats.

Ett viktigt bestyr, som redan fögderiförvaltningskommittén i ett ett av sina alternativ lagt på länsmännen, och som även vi ansett böra tillhöra dem, äro *mantalsskrivningsförrättningarna*. Detta betingas av nödvändigheten att bereda häradsskrivarna ökad tid för övriga dem enligt organisationsplanen tillkommande göromål.

Att länsmännen skola, när det stora fögderiets arbeten i detta ärende fördelas på deras många smärre distrikt, finna tid därtill, anse vi icke vara tvivel underkastat. En undersökning om tidsutdräkten är gjord, som visar, att själva förrättningarna för varje av rikets häradsskrivare i medeltal dragit 15 dagar. Detta arbete, fördelat på 488 kronolänsmän, torde kräva för en var i medeltal cirka 4 dagar. Härvid ha vi visserligen ej förbisett, att lagen om allmän pensionsförsäkring redan med år 1913 vållat ett mer tidsödande mantalsskrivningsarbete än förr med hänsyn till att de personella uppgifterna fullständigare måst införas. Även om till följd härav den angivna medeltalstiden i någon mån växer, bör å andra sidan erinras, dels att häradsskrivarna skola enligt förslaget avfatta den s. k. stommen till mantalslängden, dels ock att i den för länsmännen ovan beräknade tid icke ingår arbetet med längdens komplettering, vilket kan utföras så småningom efter hand. Att mantalsskrivningsförrättningen i något enstaka fall kan befinnas oläglig för länsmännens polistjänst, kan ju tänkas, men det må erinras, att kronolänsmannens mantalsskrivningsförrättningar, med hänsyn till ej blott hans polistjänst, utan ock tingsuppvaktning, eftersyn å vägar samt övrig expedition, icke i allmänhet böra utsättas i omedelbar följd utan med

viss tids lämpligt mellanrum, ävensom att, om en annan mera brådskande förrättning skulle å utsatt mantalsskrivningsdag nödga kronolänsmannen att uppskjuta mantalsskrivningsförrättningen, hinder av dennas natur icke ovillkorligen torde möta mot sådant uppskov. Enligt av särskilt tillkallade sakkunniga uppgjort förslag till mantalsskrivningsförordning (avgivet den 8 nov. 1913), vilket sedermera delgivits bl. a. länsstyrelserna, har föreslagits, att för den händelse mantalsskrivningsarbetet skulle vålla väsentliga svårigheter för fullgörandet av länsmännens övriga tjänsteåligganden, länsstyrelserna skulle äga utse annan lämplig person att för vissa år eller tillsvidare vara mantalsskrivningsförrättare. Vidare är att märka, hurusom ett å bane varande förslag till inrättande av poliskommissariesysslor med fullständig länsmanstjänstgöring å vissa tätare bebyggda platser, lärer, om det av Kungl. Maj:t och riksdagen godkännes, komma att väsentligt lätta arbetsbördan för de mest betungade bland kronolänsmännen. Härtill kommer, att landsfiskalen blir ett viktigt polisorgan inom länet, och slutligen må anmärkas, att justitiekanslersämbetet icke haft avgörande betänkligheter mot länsmännens anlitande för mantalsskrivningsbestyret, likasom man bör ihågkomma, att länsmännen redan nu hava skyldighet att närvara vid ifrågasvarande förrättningar, även om denna skyldighet ej sällan eftergives.

De från något håll uttalade farhågorna, att länsmännen icke skulle vara kompetenta att behörigen fullgöra mantalsskrivningsarbetet torde få anses vara ogrundade. För detta arbete kräves huvudsakligen ordentlighet och noggrannhet samt Orts- och personkännedom, och det torde få medgivas, att åtskilligt av det arbete, som nu påvilar länsmännen, är kvalitativt vida mera krävande än mantalsskrivningsarbetet. Då därjämte, såsom kammarrätten i detta sammanhang erinrat, skärpta kompetensfordringar komma att ställas på länsmännen, lider det intet tvivel, att länsmännen skola kunna gå i land med detta arbete. Tvärtom är anledning antaga, att de skola fullgöra detta lika så tillfredsställande som häradsskrivarna. Länsmännen besitta nämligen i allmänhet vida mera ingående kännedom om Orts- och personförhållandena än häradsskrivarna, och denna kännedom är naturligen, i den mån befolkningen är rörlig och fastigheterna undergå styckning, av synnerlig betydelse för ett pålitligt mantalsskrivningsarbete. Därtill kommer, att länsmännen få vida mindre mantalsskrivningsområden, med färre förrättningsställen och kortare resor, så att de kunna giva sig bättre tid än häradsskrivarna att vid själva förrättningen utreda förekommande, mera tvistiga mantalsskrivningsspörsmål. I de ofta förekommande fall, då länsmän, efter förordnande för tjänstledig häradsskrivare, utfört man-

talsskrivningarna, hava, såvitt upplyst blivit, några olägenheter därav icke uppstått, och inom lappmarksfögderiet i Västerbottens län, varest häradsskrivare icke finnes, hava länsmännen, såsom Kungl. Maj:ts befallningshavande i nämnda län vitsordat, utan anmärkning fullgjort mantalsskrivningsarbetet. Visserligen må medgivas, att, såsom kammarrätten framhållit, en viss garanti att mantalsslängderna föras på ett tillfredsställande sätt enligt den nuvarande organisationen kan ligga däri, att mantalsskrivningen förrättas av samma tjänsteman, som har att verkställa debiteringen av kronoutskylderna m. m., men erinringen kan icke tillerkännas avgörande betydelse: i så väl Stockholm som Göteborg och en del lappmarkssocknar verkställas mantalsskrivning och debitering av olika personer, utan att olägenhet därav försports.

Frågan om kronolänsmännens *kompetens och utbildning* enligt reformen är ett viktigt kapitel, varpå — lika litet som på formen för ådagaläggandet av denna kompetens, länsmansexamen — vi nu ej vilja ingå, enär särskilt uppdrag lär vara lämnat åt universitetslärare att utarbeta bestämmelser om lämpliga juridiska kurser för länsmännen. Visst är, att kompetensen inom viktiga juridiska discipliner skall höjas icke oväsentligt.

Icke heller torde vara av nöden att på frågans närvarande stadium beröra frågan om den dispens från de nya kompetensfordringarna, vilken torde vara att emotse.

III. Kontrollen.

En synnerligen viktig del av hela organisationsplanen utgöres av kontrollen. Flera av Kungl. Maj:ts befallningshavande hava emot förslaget invänt, att man där saknade tillbörlig ersättning för den kontroll, kronofogden inom fögderiförvaltningen utövat. Vi ha låtit oss angeläget vara att med tillgodogörande av framställda erinringar i möjligaste mån utföra den nödiga kontrollanordningen och skola i det följande söka uppvisa, att nämnda farhågor icke vidare torde vara grundade.

a. Medelskontrollen.

Då kronofogden enligt nu gällande bestämmelser varit i förhållande till staten ansvarig för handhavandet av kronouppbörderna och den honom i övrigt åliggande medelsförvaltningen inom fögderiet, vare sig han personligen handlagt ärendena eller överlätit åt länsmännen att verkställa dem, har det i allmänhet fått bero på kronofogden själv att å länsmännen öva den kontroll, som han funnit erforderlig för sin egen trygghet. Det

må här lämnas å sido, huruvida denna kronofogdens ansvarighet för underlydande tjänstemäns fel och försumlighet skäligen skall i längden kunna bibehållas, även om fögderiförvaltningens organisation lämnas oförändrad. Såväl kronofogdarna som länsmännen hava på sin tid framhållit det orimliga i, att en statens tjänsteman sålunda skall ekonomiskt vara ansvarig för ärenden, som han praktiskt taget omöjligen själv kan hinna utföra och, med begagnande av sin författningsenliga rätt, uppdragit åt en annan statstjänsteman att verkställa. Med nu gällande ordning har staten emellertid kunnat inskränka sin kontrollerande verksamhet att i förevarande hänseende riktas i huvudsak endast mot kronofogdarna.

För möjliggörande av denna kontroll å kronofogdarna åligger det dessa att föra, bland annat:

1) *kassajournal*, i vilken kronofogden dag för dag skall införa varje inflytande penningebelopp och verkställd utbetalning. Kassajournalen avslutas för varje månad, och inom 14 dagar efter utgången av varje kvartal skall kronofogden till länsstyrelsen insända summariskt utdrag av kassajournalen, upptagande för varje månad i kvartalet behållningen vid månadens början, under månaden influtna medel och verkställda utbetalningar samt behållningen vid månadens slut;

2) *utsökningsdagbok*, i vilken skola införas alla mål, i vilka utmätning eller annan åtgärd enligt utsökningslagen begäres, med anteckning om dagen, då varje mål inkommit, den åtgärd därmed vidtagits och dagen, då det skett, eller hinder, som uppstått mot verkställigheten. För varje kvartal skall kronofogden upprätta och inom 14 dagar därefter till Kungl. Maj:ts befallningshavande insända utdrag av dagboken beträffande dels de mål, som under kvartalet inkommit, dels ock de äldre mål, som ej blivit före ingången av kvartalet avslutade; och skall dagboksutdraget vara åtföljt av de handlingar, som styrka att sökande erhållit redovisning, medgivit anstånd eller återkallat sökt åtgärd;

3) *handräckningsdagbok*, upptagande dagen, då målet inkommit, myndighet som handräckningen begärt, beloppet som skall uttagas, samt medel som influtit, eller hinder som mött;

4) *diarium*, i vilket dag för dag skola antecknas i övriga mål och ärenden ankomna skrivelser samt avlämnade eller insända handlingar med upplysning om de åtgärder, som i varje ärende vidtagits, eller, där åtgärderna i särskild längd antecknas, uppgift å dagen, då ärendet slutligen redovisats.

Slutligen har kronofogden att över kronouppbörderna avlämna åtskilliga redovisningar såsom *specialräkning* (gemensamt med härads-skrivaren) samt två särskilda *balansrelationer* ävensom halvårsvis *redogörelse över verkställighet av meddelade bötesbeslut samt för influtna bötesmedel*.

Med ledning av ovannämnda handlingar och räkenskaper håller Kungl. Maj:ts befallningshavande över kronofogdarnas medelsförvaltning en fortgående kontroll, som fullständigas dels med stöd av rapporter från uppbördskontrollanter, varom nedan förmäles, och dels genom inventeringar, som jämlikt kungörelsen den 10 juli 1899 angående inventering hos vissa ämbets- och tjänstemän av Kungl. Maj:ts befallningshavande eller den, han i sitt ställe förordnar, minst en gång om året förrättas hos varje kronofogde.

Med avseende å kronofogdarnas medelsförvaltning och den därför anordnade kontrollen har anmärkts, bland annat, dels att redovisning för indrivna medel ofta onödigtvis fördröjes på grund av de många mellanhänderna vid ärendenas behandling, och dels att möjlighet saknas att konstatera, huruvida alla mål och ärenden, särskilt *utsökningsärenden* och ärenden angående uttagande av *kommunalutskylder och dylika medel* verkligen blivit i kronofogdens dagbok behörigen antecknade.

Vid indragning av kronofogdetjänsterna måste det naturligtvis vara synnerligen angeläget tillse, att kontrollen över medelsförvaltningen inom länen blir minst lika god som hittills.

För sådant ändamål lära med avseende å *länsmännen* först och främst böra i huvudsak införas samma kontrollanordningar, som för det närvarande gälla för kronofogdarna. Således bör det åligga jämväl länsmännen att föra 1) kassajournal, 2) utsökningsdagbok, 3) handräkningsdagbok och 4) diarium över övriga förekommande ärenden ävensom att å vissa bestämda tider till länsstyrelsen avgiva utdrag av kassajournal och utsökningsdagbok. Därjämte förekommer årlig inspektion genom landsfiskalen eller, vid förfall för honom, annan av Konungens befallningshavande förordnad person.

För att nu ytterligare stärka kontrollanordningen hava emellertid även åtskilliga andra åtgärder ansetts böra föreslås. Sålunda skulle det åligga den, som till länsman inlämnar ett utslag för laga verkställighet, att häröver lösa diariebevis och skyndsamt insända detsamma till länsstyrelsen. Vidare skulle vederbörande uppbördsman, som hos länsman gör framställning om indrivning av resterande kommunalutskylder och församlingsavgifter till prästerskapet m. m., samtidigt härom göra skriftlig anmälan hos länsstyrelsen med uppgift om restlängdens slutsumma o. s. v.

Genom dessa bestämmelser skulle vinnas, att länsstyrelserna och vederbörande inventeringsmän erhålla nödigt material för en såvitt möjligt tillförlitlig inventering, något som med nu gällande bestämmelser icke alltid varit fallet. Utgiften för diariebevis i utsökningssmål torde, om avgiften sättes så lågt som till 25 öre lösen och 25 öre stämpel, icke behöva kännas betungande för sökanden, som allenast därigenom skulle komma i åtnjutande av statens garanti för behörig redovisning. Om därjämte redovisning av utsökningssärenden, i likhet med vad som nu gäller för kommunalutskylder och prästlöne-medel, kommer att ske med tjänstepost, vilket synes böra medgivas, torde den nu gällande remisskostnaden i utsökningssmål 75 öre böra bortfalla, vilket mer än väl uppväger utgiften för diariebevis. Då det vidare ansetts angeläget att söka förebygga, att tjänstemedel onödigtvis länge innestå hos tjänstemannen, bör en generell bestämmelse tillkomma därom, att länsman skall vara skyldig att å viss dag i varje månad till vederbörande redovisa indrivna medel, som icke böra på grund av särskilda föreskrifter tidigare redovisas. I övrigt bör, i statens och vederbörande sökandes intresse, den tid, inom vilken indrivning och redovisning skall ske, i allmänhet sättas kortare än för det närvarande, vilket blir möjligt därigenom, att med den föreslagna organisationen ärendena utan omgång inlämnas direkt till länsmannen, som handlägger dem. De hittills för särskilda fall bestämda redovisningstiderna hava i allmänhet avsett kronofogdarna och icke länsmännen, som äro skyldiga att så snart medlen inflyta eller ock inom viss kort tid, som av kronofogden angivits i indrivningsordern, avgiva redovisning till denne. Något nytt eller ökat arbete torde således icke genom dessa förändrade redovisningsbestämmelser komma att påläggas länsmännen, vilket även gäller med avseende å skyldighet för dem att föra utsökningssdagbok m. fl. diaries samt att avgiva exekutionsrapporter, som även redan nu faktiskt ålegat dem. Det enda egentligt nya, som i förevarande hänseende skulle tillkomma för länsmännen, torde vara förändret av kassajournal och avgivandet av summariskt utdrag av densamma.

I detta sammanhang torde böra erinras, att enligt upprättat förslag till vissa ändringar av förordningen om bevillningsavgifter för särskilda förmåner och rättigheter den 23 oktober 1908 medverkan skulle påkallas av kommunalnämnd för kontroll å länsmännens uppbörd av bevillningsavgifter för vissa offentliga föreställningar. Denna medverkan, som i visst avseende förekommer redan nu, lär icke kunna bli synnerligt betungande och synes kunna ifrågasättas även av den anledningen, att större delen av vederbörande bevillningsavgift tillfaller kommunen.

Med avseende å länsmännens verksamhet beträffande indrivning av böter samt *resterande kronoutskylder* skulle det åligga vederbörande redogörare (häradsskrivaren) att öva samma kontroll, som hittills utövats av kronofogdarna, och angående uppbörd av *skogsmedel* hava erforderliga kontrollföreskrifter upptagits i upprättat förslag till vissa ändringar av förordningen angående hushållningen med de allmänna skogarna i riket den 26 januari 1894.

Beträffande slutligen själva *kronouppbörden* tillåta vi oss erinra, att enligt nu gällande bestämmelser de vid uppbördsstämma influtna medlen skola av uppbörds mannen (kronofogden) senast inom 10 dagar efter den, då medlen influtit, deponeras eller levereras, dock att under tiden intill dess uppbördsstämmorna inom distriktet avslutats insättningarna må verkställas med det uppbördssumman närmast understigande jämna tusental kronor. Senast inom 14 dagar efter uppbördsstämmornas slut skall all därunder influten uppbörd vara under behöriga titlar levererad.

Kontrollen å *kronouppbörden* utövas nu i första hand genom särskilt förordnade kontrollanter, som vid uppbördsstämmorna annotera den influtna uppbörden och dag för dag till länsstyrelsen rapportera den influtna uppbördssumman. Med ledning av dessa rapporter samt genom granskning av de redovisningar över uppbörden, som tre gånger om året avgivas, övervakar länsstyrelsen, att redovisning sker i behörig tid och ordning.

Enligt den uppbörds- och redovisningsanordning, som skulle komma till stånd i och med den nya organisationen, skola däremot de skattskyldiga inbetala sina *kronoutskylder* direkt till en statens redan förut befintliga kassa (postanstalt), och staten nödgas icke för utskyldernas upphämtande anlita andra organ än sådana, som för liknande ändamål ändock måste finnas. Postverket levererar dag för dag de influtna utskylderna genom att insätta dem i riksbanken. Kvittot å insättningen avlämnar postverket till vederbörande häradsskrivare såsom redogörare för uppbörden, varjämte för kontrollens skull riksbanken direkt till vederbörande länsstyrelse meddelar särskild uppgift angående varje insättning.

Över *kronouppbörden* skulle fortfarande avgivas tre årliga redogörelser, nämligen *specialräkningen* den 31 december samt *balansräkningarna* den 30 april och den 31 augusti. Balansräkningen den 31 augusti hade de sakkunniga föreslagit att borttaga, men det har, med hänsyn till vad åtskilliga länsstyrelser samt ämbetsverken anfört, ansetts, att båda de nuvarande balansrelationerna böra tillvidare bibehållas.

De ovannämnda redogörelserna skola, enligt den nya ordningen, avgivas av häradsskrivaren, som sålunda skall ansvara icke allenast, såsom hittills, för redovisningens debet utan även för dess kredit, vilket utan tvivel torde i sin mån vara ägnat att förenkla redovisningsarbetet och med full trygghet här kan ske, då häradsskrivaren aldrig kommer att uppbära några allmänna medel i tjänsten.

De av åtskilliga länsstyrelser framställda erinringarna med avseende å medelskontrollen synas i huvudsak hava föranletts av deras farhågor, att postverket icke skulle vara i stånd att på betryggande sätt ombesörja kronouppbörderna. Då dessa farhågor, såsom generalpoststyrelsens utlåtande visar, befunnits vara ogrundade, samt vid organisationsförslagets slutliga utförande nödig hänsyn lärt hava tagits till alla erforderliga kontrollåtgärder, torde man, i likhet med ämbetsverken, få göra gällande, att den föreslagna »organisationen skall kunna genomföras med bevarande av trygghet för staten». Det är också enligt vår mening så, att kontrollen med den nya organisationen är fullt betryggande och i varje fall bättre än den, som gäller för nuvarande förhållanden.

b. Kontrollen över polis- och åklagarväsendet.

Vad angår *polis- och åklagarväsendet* har detta, såsom förut erinrats, under tidernas lopp kommit att så gott som uteslutande uppbäras av länsmännen, och något inseende över länsmännens verksamhet härutinnan torde kronofogdarna numera endast i få undantagsfall utöva.

Förklaringsgrunden till denna utveckling av förhållandena torde, såsom förut framhållits, kunna sökas, bland annat, dels däri, att särskilt kronouppbörderna samt de olika redovisningarna för densamma i hög grad tagit kronofogdarnas tid och intresse i anspråk och därmed gjort dem mindre benägna att lägga hand vid ärenden, som även länsmännen vore skyldiga att omedelbart och på eget ansvar ombesörja, dels ock i det förhållandet, att kronofogdarna, ehuru teoretiskt kompetenta att utföra åtal och polisgöromål, i allmänhet varken under sin föregående utbildning eller i kronofogdetjänsten förvärvat den praktiska erfarenhet och rutin, som för tillfredsställande handläggning av dylika mål är av synnerlig betydelse.

Erfarenheten lär därjämte hava visat, att särskilt bristen på kompetent ledande och sammanhållande kraft på ifrågavarande område givit anledning till befogade anmärkningar. En sådan kraft skulle nu tillföras organisationen genom den nye *landsfiskalen*, som skall vara företrädesvis utbildad för polis- och åklagarväsendet och sålunda väl skickad

att dels personligen utföra lithörande mål och ärenden, särskilt sådana av mera invecklad beskaffenhet, och dels med verklig auktoritet övervaka och leda länsmännens och underlydande polismäns verksamhet härutinnan, på samma gång han skulle vara fri från sådana förvaltningsbestyr, som kunna verka hindrande för hans åklagar- och polismanna-verksamhet. Att denne nye tjänsteman skall tillföra polis- och åklagarväsendet å rikets landsbygd en högst avsevärd förstärkning, därom borde ingen tvekan råda.

c. Kontrollen över länsmännens allmänna verksamhet.

Det har av länsstyrelserna, i några fall med skärpa, anmärkts, att man vid kronofogdebefattningarnas indragning går miste om den betydande kontroll över länsmännens allmänna verksamhet, som kronofogden just i sin egenskap av mellanhand mellan Kungl. Maj:ts befallningshavande och kronolänsmännen i orterna utövat.

I viss mån har denna anmärkning fog för sig, om än icke i hela den vidd, man däråt ibland givit, ty vi för vår del vilja begränsa dess tillämpning företrädesvis till exekutionsväsendet och restantieindrivningen, varutinnan kronofogden för närvarande bär det ekonomiska ansvaret. Men det må i detta sammanhang framhållas två omständigheter. För det första äro länsstyrelserna, genom den numera föreskrivna direkta brevväxlingen med länsmännen, själva i tillfälle att å dem öva kontroll i allt, som hänför sig till utförandet av länsstyrelsens direkta order. Sådant sker genom oavlåtlig granskning av länsstyrelsernas diarier och av sättet, varpå utdelade order utföras. Och vidare erhåller vederbörande Kungl. Maj:ts befallningshavande genom den nya landsfiskalsinstitutionen ytterligare möjlighet till kontroll även över kronolänsmännens allmänna verksamhet. Landsfiskalen skulle nämligen få till åliggande att dels av egen drift, dels ock efter länsstyrelsens förordnande, genom på obestämda tider företagna inspektioner å länsmanskontoren tillse, huru länsmännens verksamhet bedrives. Landsfiskalen skulle granska länsmannens dagbok i utskönningsmål, hans allmänna diarium och andra diarier, särskilt i fråga om såväl krono- som kommunala restlängder. Sådana inspektioner hava, såvitt oss är bekant, under nuvarande förhållanden förekommit allenast när kronofogden av särskild anledning därtill beordrats. Det vill synas, att man sålunda även med den nya organisationen med allt skäl kan förvänta en fortgående uppsikt över kronolänsmännens verksamhet, fullt likvärdig med det inseende kronofogdarna nu därutinnan öva. Då landsfiskalerna, i motsats mot

kronofogden, bliva till stor del obundna av kontorsgöromål, böra, enligt vår uppfattning, landsfiskalerna i sin fiskaliserande verksamhet komma att erhålla en betydelse, som i många avseenden överträffar de nuvarande kronofogarnas.

IV. Organisationen kräver för övrigt en mängd författningsändringar, vartill förslag i de flesta fall redan föreligga, och hava Konungens befallningshavande och andra myndigheter yttrat sig över åtskilliga av dem.

V. Antalet tjänster.

Det behöfliga antalet tjänster av olika slag har beräknats med ledning av länsstyrelsernas samt ämbetsverkens avgivna utlåtanden, varefter, sedan jämväl ortsinvånarna hörts, förslag till länets indelning i landsfiskals-, häradsskrivar- och länsmansdistrikt uppgjorts. Tjänsternas fördelning i de olika länen inhämtas av denna

Tabell.

L. ä n.	Antal landsfiskalsdistrikt.		Antal fögderier (häradsskrivardistrikt).			Antal länsmansdistrikt.		
	Enligt länsstyrelsernas utlåtan- den.	Enligt det föreliggande förslaget.	Enligt nuvarande indel- ning.	Enligt länssty- relsernas utlåtan- den.	Enligt det före- liggande förslaget.	Enligt nuvarande indel- ning.	Enligt länssty- relsernas utlåtan- den.	Enligt det före- liggande förslaget.
Stockholms	1	1	6	6	6	23	21	21
Uppsala	1	1	4	3	3	19	14	12
Södermanlands	1	1	4	4	4	12	13	13
Östergötlands	1	1	8	6	6	29	22	22
Jönköpings	1	1	6	5	5	23	20	20
Kronobergs	1	1	5	5	4	17	17	16
Kalmar	1	1	6	5	6	25	22	22
Gottlands	—	—	2	2	2	6	6	6
Blekinge	1	1	2	3	3	9	12	12
Kristianstads	2	2	4	6	6	23	23	23
Malmöhus	2	2	6	8	8	26	26	26
Hallands	1	1	4	4	3	11	11	11
Göteborgs och Bohus ...	2	2	5	5	5	21	21	22
Älvsborgs	2	2	6	7	7	29	28	28
Skaraborgs	1	1	7	6	6	27	24	24
Värmlands	1	1	7	6	6	19	19	21
Örebro	1	1	4	5	5	17	17	17
Västmanlands	1	1	4	4	4	16	13	13
Kopparbergs	2	1	6	6	6	35	31	31
Gävleborgs	2	1	4	5	6	29	28	28
Västernorrlands	2	2	6	6	6	30	30	29
Jämtlands	2	1	4	4	4	26	25	25
Västerbottens	2	2	3	5	5	26	26	26
Norrbottens	2	2	4	5	5	14	20	20
Summa	33	30	117	121	121	516	489	488

VI. Föreslagna avlöningsförmåner.

A) *Landsfiskalernas* löneförmåner hava i enlighet med det övervägande antalet länsstyrelserns förslag upptagits till:

Lön: 3,500 kronor. Tjänstgöringspengar: 1,500 kronor.

Förvaltningsbidrag: 400 kronor.

Ortstillägg i förekommande fall: 200 resp. 400 kronor.

Alderstillägg: 3 st. à 500 kronor, efter resp. 5, 10 och 15 års tjänstgöring.

Således: *begynnelselön 5,000 kronor; slutlön 6,500 kronor.* (Enligt 1909 års proposition och fögderiförvaltningskommitténs förslag upptogs för kronofogdarna i *begynnelselön 5,000 kronor* och i *slutlön 6,000 kronor.*)

Anm. Enligt det föreliggande förslaget förutsättes ersättning för tjänsteresor.

B) *Häradsskrivarna.*

Lön: 2,600 kronor. Tjänstgöringspengar: 1,200 kronor.

Förvaltningsbidrag: (rörligt) 150 kronor för varje påbörjat 5,000-tal av folkmängden i fögderiet; i medeltal cirka 1,200 kronor.

Ortstillägg i förekommande fall 200 kronor.

Alderstillägg: 2 à 500 kronor efter resp. 5 och 10 års tjänstgöring.

Således: *begynnelselön: 5,000 kronor; slutlön: 6,000 kronor.*

Motsvarande nu: resp. 4,275 kronor och 4,775 kronor.

» enligt 1909 års proposition: resp. 4,250 kronor och 5,250 kronor.

» enligt fögderiförvaltningskommittén: resp. 4,600 kronor och 5,600 kronor.

Anm. Enligt fögderiförvaltningskommitténs betänkande sid. 463 utgör för det övervägande antalet häradsskrivare förvaltningsbidraget behållen inkomst, varjämte extra inkomster i tjänsten lämna ej så oväsentligt överskott.

C) *Länsmännen.*

Lön: 1,600 kronor. Tjänstgöringspengar: 1,000 kronor.

Förvaltningsbidrag: 300 kronor.

Ortstillägg i förekommande fall 200 kronor.

Alderstillägg: 2 à 300 kronor efter resp. 5 och 10 år.

Således: *begynnelselön: 2,600 kronor; slutlön: 3,200 kronor.*

Motsvarande nu: resp. 2,400 kronor och 2,700 kronor.

» enligt såväl 1909 års proposition som fögderiförvaltningskommittén: resp. 2,500 kronor och 3,100 kronor.

Anm. Då kronofogdarnas nuvarande sportler med undantag av uppbördsprovision tillfalla länsmännen, kunna dessas sportelinkomster i tjänsten beräknas komma att icke oväsentligt ökas.

I länsstyrelsernas utlåtanden har framhållits, att det ifrågavarande omorganisationsförslaget kommer att, visserligen i likhet med övriga förslag men i högre grad än dessa, ogynnsamt inverka på befordringsutsikterna för bl. a. länsnotarier och länsbokhållare. Från flera håll har för att motväga denna olägenhet föreslagits, att länsnotarier och länsbokhållare borde få tillfälle att mera allmänt konkurrera om lämplig anställning i centralförvaltningen, vilket framhållits såsom önskvärt och gagneligt även ur centralförvaltningens synpunkt. Emellertid har det ansetts påkallat, att länsstyrelsernas tjänstemän såsom någon ersättning för de förminskade befordringsutsikterna finge sina avlöningsförmåner något förbättrade. I sådant avseende föreslås, att för *en* (första) *länsnotarie* och *en* (första) *länsbokhållare* i varje län begynnelselönen höjes med 400 kronor, därav 300 kronor lön och 100 kronor tjänstgöringspengar samt att ytterligare ett ålderstillägg å 500 kronor tillerkännes dem.

Begynnelselönen för dessa tjänstemän skulle då bli 4,000 kronor och *slutlönen* 5,500 kronor. För övriga ordinarie länsnotarier och länsbokhållare föreslås ett tredje ålderstillägg å 500 kronor och för *landskanslister* och *landskontorister* ett fjärde ålderstillägg å 300 kronor.

I anslutning till det förestående meddelas följande förslag till

Avlönings- och övergångsstat för

		Lön.	Tjänstgörings- penningar.
A. Avlöningsstat.			
I. Landsfiskaler, 30 tjänstemän.			
1 tjänsteman (Stockholms län)	3,500 —	1,500 —	
1 " (Jämtlands, Västerbottens och Norrbottens län)	3,500 —	1,500 —	
4 " (samma län)	14,000 —	6,000 —	
1 " (övriga län)	3,500 —	1,500 —	
23 " (" ")	80,500 —	34,500 —	
II. Fögderiförvaltningen.			
Säger		105,000 —	45,000 —
a) Häradsskrivare, 121 tjänstemän.			
1 tjänsteman (Jämtlands, Västerbottens och Norrbottens län)	2,600 —	1,200 —	
13 " (samma län)	33,800 —	15,600 —	
1 " (övriga län)	2,600 —	1,200 —	
106 " (" ")	275,600 —	127,200 —	
Vartill kommer förvaltningsbidrag med 150 kr. för varje påbörjat 5,000-tal av folkmängden i tjänstedistriktet, förslagsvis		—	—
Säger		314,600 —	145,200 —
b) Kronolänsmän, 488 tjänstemän.			
1 tjänsteman (Jämtlands, Västerbottens och Norrbottens län)	1,600 —	1,000 —	
70 " (samma län)	112,000 —	70,000 —	
1 " (övriga län)	1,600 —	1,000 —	
416 " (" ")	665,600 —	416,000 —	
Säger		780,800 —	488,000 —
B) Övergångsstat.			
Summa		1,200,400 —	678,200 —
Kronolänsmän, 28 tjänstemän		44,800 —	28,000 —

Den föreslagna löneförbättringen för förste
ändring i gällande avlöningsstat för

		Lön.	Tjänstgörings- penningar.
För förste länsnotarier och länsbokhållare, 48 tjänstemän.			
1 tjänsteman (Stockholms län)	2,500 —	1,500 —	
1 " (" ")	2,500 —	1,500 —	
1 " (Jämtlands, Västerbottens och Norrbottens län)	2,500 —	1,500 —	
5 " (samma län)	12,500 —	7,500 —	
1 " (övriga ")	2,500 —	1,500 —	
39 " (" ")	97,500 —	58,500 —	
Summa		120,000 —	72,000 —

landsfiskaler och för fögderiförvaltningen.

Ortstillägg.	Förvaltnings- bidrag.	Summa.		Anmärkningar.
400 —	400 —	5,800 —		Efter 5 år kan lönen höjas med 500 kr., efter ytterligare 5 år likaledes med 500 kr. och efter än ytterligare 5 år lika- ledes med 500 kr.
200 —	400 —	5,600 —		
800 —	1,600 —	22,400 —		
— —	400 —	5,400 —		
— —	9,200 —	124,200 —		
1,400 —	12,000 —	163,400 —	163,400 —	Efter 5 år kan lönen höjas med 500 kr. och efter ytterligare 5 år likaledes med 500 kr.
200 —	— —	4,000 —		
2,600 —	— —	52,000 —		
— —	— —	3,800 —		
— —	— —	402,800 —		
— —	133,800 —	133,800 —		
2,800 —	133,800 —	596,400 —	596,400 —	Efter 5 år kan lönen höjas med 300 kr. och efter ytterligare 5 år likaledes med 300 kr.
200 —	300 —	3,100 —		
14,000 —	21,000 —	217,000 —		
— —	300 —	2,900 —		
— —	124,800 —	1,206,400 —		
14,200 —	146,400 —	1,429,400 —	1,429,400 —	Härtill kunna komma ålderstillägg till ena- handa belopp, som angivas i avlönings- staten.
18,400 —	292,200 —	2,189,200 —	2,189,200 —	
200 —	8,400 —	81,400 —	81,400 —	

länsnotarier och förste länsbokhållare föranleder följande
tjänstemän och betjante vid länsstyrelserna.

Ortstillägg.	Summa.	Anmärkningar.
300 —	4,300 —	Efter 5 år kan lönen höjas med 500 kr., efter ytterligare 5 år likaledes med 500 kr. och efter än ytterligare 5 år likaledes med 500 kr.
300 —	4,300 —	
150 —	4,150 —	
750 —	20,750 —	
— —	4,000 —	
— —	156,000 —	
1,500 —	193,500 —	

VII. Övergångsförhållanden.

Härom har yttrats av de sakkunniga, att de genomgripande förändringar, det föreliggande förslaget till omorganisation av fögderiförvaltningen innefattar, med nödvändighet kräva, att den nya organisationen samtidigt bringas till tillämpning inom rikets olika delar. Vid ett motsatt förfaringssätt skulle eljest samma göromål komma att handhavas av tjänstemän med olika anställning och tjänstgöringsområden och i övrigt olika uppgifter. Detta skulle bli förhållandet ej blott med en del fögderitjänstemännen åliggande mindre betydande göromål, utan även beträffande stora huvudgrupper av de till deras tjänster hörande bestyr såsom t. ex. indrivning och redovisning av kronoutskylder, böter och kommunala utskylder, utsökningsärendena, handräckningsväsendet, ombudsmannaskapet för kronan med allt, vad därtill hör, övervakande och beslutanderätt i fråga om vissa bestämmelser i ordningsstadgan för rikets städer i de fall desamma äga tillämpning å landet m. m. För de enskilda, som ej äro boende inom det fögderi, inom vilket åtgärd begäres, komme härigenom att alstras en ovisshet, som skulle vara särskilt betänklig i de fall, där det gällde fatalier eller ärenden av eljest brådskande natur, såsom ju händelsen ofta är med kvarstads- och andra utsökningsärenden. För det allmänna skulle den bristande likformigheten inverka menligt i fråga om den ordning och reda, som framför allt kräves inom administrationen. Slutligen skulle den såsom en följd av den nya organisationen tillämnade ändamålsenligare distriktsindelningen omöjliggöras.

De sakkunniga hava därför uppgivit varje tanke på ett successivt genomförande av omorganisationen och anse tvärtom att, därest det av dem framlagda förslaget kommer att tjäna såsom allmän grund för en nådig proposition i ämnet, organisationen bör så snart som möjligt bringas till tillämpning.

För de övertaliga *länsmännen* (28 st.) skulle å *övergångsstat* medel till avlöningar anvisas till samma belopp, som för motsvarande å den nya lönestaten avlönade tjänster.

Denna övergångsstat kommer dock att omedelbart bortfalla, enär antalet vakanta länsmanstjänster vid organisationens ev. genomförande avsevärt överstiger antalet övertaliga länsmanstjänster.

Kronofogdarna skulle däremot, i den mån de icke äro skyldiga att låta sig till annan tjänst förflyttas eller platser finnas för dem vare sig i den föreslagna organisationen eller annorstädes, uppföras å indragningsstat.

Beträffande kronofogdarna äro de enligt gällande 1878 års löne-reglering förpliktade att vara underkastade såväl den vidsträcktare tjänstgöringsskyldighet och jämkning i åligganden som ock den reglering av tjänstgöringsområde, som kan varda föreskriven.

Något stadgande om skyldighet för kronofogde att vid viss ålder avgå från tjänsten finnes icke.

Däremot har i Kungl. kungörelsen angående skyldighet för innehavare av vissa tjänstebefattningar att vara underkastade förändrade bestämmelser i fråga om rätt till åtnjutande av pension den 31 mars 1900 förordnats, att den, som *efter nämnda dag* utnämndes till befattning, med vilken följer rätt till pension från allmänna indragningsstaten, skall vara underkastad de förändrade bestämmelser i fråga om pension, som kunde vara stadgade.

Härav torde följa skyldighet för alla de kronofogdar, som konstituerats efter den 31 mars 1900, att vid uppnådda 67 års ålder och föreskrivet antal tjänsteår avgå med pension på allmänna indragningsstaten.

Vidare har genom Kungl. cirk. den ³⁰/₃ och ²¹/₉ 1906 föreskrivits att, i avvaktan på prövningen och avgörandet av frågan om reglering av löneförhållandena m. m. vid landsstaten, ledig landsstatstjänst skulle återbesättas allenast genom förordnande tillsvidare.

Sedermera uppdrog Kungl. Maj:t den 18 juni 1909 åt fögderiförvaltningskommittén *dels* att avgiva yttrande och förslag rörande omorganisation av fögderiförvaltningen och därvid särskilt undersöka, huruvida kronofogdetjänsterna borde indragas och kronofogdarnas tjänståligganden överflyttas på länsmännen, *dels ock* att skyndsamt inkomma med särskilt utlåtande, huruvida och i vilken omfattning de allenast medelst förordnande tills vidare då tillsätta kronofogde-, häradsskrivar- och länsmanstjänsterna borde bliva i vanlig ordning tillsätta samt huru i förevarande avseende borde med därefter ledigblivande tjänster vid fögderiförvaltningen förfaras. Efter det kommittén sedermera avgivit det sålunda infordrade särskilda utlåtandet, utfärdade Kungl. Maj:t cirkuläret den 29 oktober 1909, enligt vilket länsstyrelserna anbefalldes att, när bland annat kronofogdetjänst kungjordes till ansökning ledig, därjämte »tillkännagiva, att innehavare av tjänsten skulle vara underkastad, förutom nu gällande lönevillkor, jämväl skyldighet att, med bibehållande av den tjänstegrad och den avlöning han innehar, låta sig förflyttas till annat tjänstgöringsområde, dock mot ersättning för flyttningskostnad». I det nämnda cirkuläret infordrades tillika uppgift å de kronofogdar och häradsskrivare, vilka på grund av cirkulären av år 1906 erhållit förordnanden att endast tills vidare bestrida innehavande be-

fattningar, ävensom huruvida något hinder mötte att för sådana befattningshavare utfärda fullmakt eller konstitutorial med iakttagande av förbehållet om förflyttningsskyldighet. Då Kungl. Maj:t således *under ännu pågående undersökning, huruvida kronofogdetjänsterna borde indragas*, föreskrivit att, när kronofogdetjänst kungöres till ansökning ledig, därjämte skall tillkännagivas, att innehavare av tjänsten skall vara underkastad skyldighet att, med bibehållande av den tjänstegrad och den avlöning han innehar, låta sig förflyttas till annat tjänstgöringsområde, torde till en början vara uppenbart, att med »annat tjänstgöringsområde» icke, såsom man på ett par håll sökt göra gällande, kan i detta sammanhang hava avsetts allenast annan kronofogdetjänst eller allenast ett geografiskt område. Närmast lärer väl därmed hava åsyftats annan tjänst inom landsstaten, särskilt inom fögderiförvaltningen, men då annat icke uttalats, vill det synas som om den i cirkuläret tillförsäkrade rätten för den flyttningsskyldige att få bibehålla innehavande tjänstegrad och avlöning bör föranleda den tolkningen, att flyttningsskyldig kronofogde må kunna förflyttas till vilken tjänst som helst i förvaltningen mot bibehållande av sin tjänstegrad och eventuellt sin kronofogdetitel samt med kronofogdetjänsten (enl. 1878 års stat) förenad avlöning.

Vid sådant förhållande synas laga hinder icke böra möta åtminstone mot att överflytta flyttningsskyldig kronofogde till landsfiskals- eller härads-skrivartjänst, vilka tjänster bliva av samma grad som nuvarande kronofogdetjänst.

Innehavarna av de nuvarande kronofogdetjänsterna kunna hänföras till någon av följande fyra grupper:

1) sådana, som icke äro flyttningsskyldiga och icke heller skyldiga att avgå med pension (44 st.),

2) sådana, som icke äro flyttningsskyldiga men pliktiga att vid uppnådda 67 års ålder och föreskrivet antal tjänsteår avgå mot pension å allmänna indragningsstaten (21 st.),

3) sådana, som äro skyldiga att med bibehållande av sin tjänstegrad och nuvarande avlöningsförmåner låta sig förflyttas till annat tjänstgöringsområde (46 st.),

4) sådana, som på grund av kungl. cirkuläret i december 1912 innehava sina tjänster på förordnande tills vidare (6 st.).

De anspråk på ersättning, vilka med all rätt synas kunna framställas av de kronofogdar, som ej till annan tjänst förflyttas, äro, enligt de sakkunnigas åsikt, till en början den enligt 1878 års lönereglering dessa kronofogdar tillförsäkrade *lön, tjänstgöringspenningar* samt vid *övergången intjänat ålderstillägg*. Men dessutom hava fortfarande till kronofogdarna utgått *vissa sportler*, för vilka vid tjänstens indragning tjänsteinnehavaren torde vara lika fullt berättigad till gottgörelse. De sakkunniga hava föreställt sig, att samma norm härvid kunde komma att tillämpas, som funnes bestämd i riksdagens skrivelse nr 2 år 1909 angående indragning av vissa befattningar vid hovrätterna samt i riksdagens skrivelse nr 2 år 1911 rörande enahanda förhållande i justitirevisionen. Det heter i dessa skrivelser, att i stället för sportler, som i sammanhang med löneregleringen indroges, skulle utgå gottgörelse, beräknad efter medeltalet av den inkomst tjänsteinnehavare kunde anses hava åtnjutit av sålunda indragna sportler under den senast förflutna tid, såvitt möjligt ej understigande fem år, därför denna inkomst kunde utrönas. De sakkunniga antogo, att utredning härom stode att vinna enligt för de senare åren till ledning vid taxering avgivna deklARATIONER.

I enlighet härmed hava från kronofogarna infordrats uppgifter å deras extra inkomster i tjänsten åren 1909—1913.

Med ledning av dessa uppgifter och i enlighet med av statskontoret godkänd beräkningsmetod har för varje kronofogde uträknats den sportelersättning, som, i händelse han överföres å indragningsstat, synes böra tillkomma honom. Emellertid hava i åtskilliga fall de avlämnade uppgifterna icke varit av beskaffenhet att omedelbart möjliggöra en fullt exakt beräkning. Detta har särskilt varit förhållandet, när kronofogden endast under en del av den femårsperiod, uppgiften skolat avse, innehaft tjänsten och således icke kunnat lämna uppgift för längre tid än sin tjänstetid. I sådana undantagsfall lærer ytterligare utredning böra vidtagas, innan vederbörande ersättningsbelopp definitivt bestämmes, men denna utredning torde icke kunna komma att i nämnvärd grad inverka på det slutbelopp, vartill kronofogdarnas ersättning för behållna sportler beräknats sammanlagt uppgå.

Då 2 kronofogdetjänster vid uträkningens företagande voro vakanta, omfattar beräkningen övriga 115 kronofogdar, och *uppgår beloppet av den sportelersättning, som enligt ovan angivna grunder synes böra tillkomma dem, till sammanlagt 114,507 kronor 73 öre, avrundat till 114,550 kr., eller i medeltal för en var av dem cirka 1,000 kronor.*

Den verkställda utredningen angående kronofogdarnas nu utgående sportler utvisar i övrigt bl. a., att kronofogdarna år 1912 haft sammanlagt icke mindre än omkring 228,000 kronor behållen inkomst av sportler, arvoden som taxeringsnämndsordförande, ersättning för verkställda notarialprotester samt ränta på tjänstemedel m. m. däri inräknade. De provisioner, som vid kronofogdetjänsternas indragning skulle oavkortade ingå till statskassan, hava för samma år uträknats till omkring 134,000 kronor. Beloppet av räntor på tjänstemedel har uppgivits till över 39,000 kronor. Då kronouppbördsmedlen med den föreslagna organisationen omedelbart dag för dag inrättas i riksbanken, lärers även en väsentlig del av dessa räntor komma statsverket till godo.

Vad beträffar kostnaderna för uppförande å indragningsstat av de 65 icke flyttningsskyldiga kronofogdarna, hava dessa kostnader, med iakttagande av att det för varje tjänsteman uträknade beloppet för behållna sportler avrundats till närmast liggande tiotal kronor, beräknats till sammanlagt 350,310 kronor.

För flyttningsskyldiga kronofogdar, som överflyttas till landsfiskals- eller häradsskrivartjänster, torde i flertalet fall icke någon som helst ersättning behöva upptagas å övergångs- eller indragningsstat då deras avlöningsförmåner i de nya tjänsterna kunna antagas bliva minst lika höga som i kronofogdetjänsten. Såsom kronofogdar kunna de nämligen beräknas i medeltal åtnjuta en behållen inkomst av omkring 5,000 kronor eller samma belopp, som föreslås i begynnelselönen för landsfiskalstjänst. Häradsskrivarnas begynnelselön skulle visserligen utgöra endast 3,800 kronor, men härtill komma sportler samt förvaltningsbidrag, som, enligt fögderiförvaltningskommitténs utredning härom, synas kunna beräknas till ett nettobelopp av i medeltal åtminstone 1,200 kronor eller tillhoppa 5,000 kronor.

Ersättning å övergångs- eller indragningsstat för de flyttningsskyldiga kronofogdarna skulle således behöva ifrågakomma endast i de fall, då deras beräknade behållna sportler i kronofogdetjänsten uppgått till högre belopp än det beräknade medeltalsbeloppet härför c:a 1,000 kronor. Detta har befunnits kunna inträffa för 22 av dessa kronofogdar, vilka utöver det beräknade medeltalet av sportelinkomst åtnjuta ytterligare sammanlagt omkring 13,260 kronor dylik inkomst. I vad mån detta belopp kan behöva inverka på övergångs- resp. indragningsstatens anslagsbehov, är emellertid beroende på, bland annat, beloppet av vederbörande extra inkomst i den nya tjänsten, och något fixt belopp å in-

dragningsstat för de kronofogdar, som omedelbart förflyttas till landsfiskals- eller häradsskrivartjänst, synes därför svårigen kunna angivas. Då därjämte gränsfall, som icke kunna med säkerhet förutses, möjligen kunna inträffa och föranleda anspråk på ersättning å indragningsstat, synes det vara mest ändamålsenligt att, utöver det för de icke flyttningsskyldiga kronofogdarna beräknade ersättningsbeloppet, å indragningsstat jämväl uppföres ett förslagsanslag, som för utjämnande av beloppet kunde bestämmas till 13,820 kronor, att, i enlighet med de föreslagna villkor för åtnjutande av ersättning å indragningsstat, av Kungl. Maj:t för ändamålet disponeras. Å allmänna indragningsstaten skulle då för kronofogdarna behöva uppföras ett förslagsanslag å högst 364,000 kronor.

Denna kostnad är visserligen till en början betydande, men då av de icke flyttningsskyldiga kronofogdarna en stor del redan uppnått hög ålder (24 av dem voro vid 1915 års utgång över 60 år), och för åtskilliga förr eller senare måhända skall kunna beredas lämplig civil anställning, kan man beräkna, att kostnaderna för indragningsstaten skola inom kort tid avsevärt minskas.

Ämbetsverken hava ifrågasatt, att kronofogdarna skola bibehållas, var inom sitt nuvarande område, med skyldighet att fullgöra de åligganden, som enligt de sakkunnigas förslag skulle tillkomma de ifrågasatta landsfiskalerna, och vilka ju omfatta vissa grupper av de nuvarande kronofogdarnas göromål, samt att eljest tillhandagå länsstyrelserna med utförande av uppdrag av beskaffenhet att kunna påläggas dem. Därmed kunde, mena ämbetsverken, iakttagas, att vid skeende avgång av kronofogdar uppkommande olikheter skilda län emellan utjämnades genom förflyttning av någon av de kronofogdar, som äro skyldiga underkasta sig sådan åtgärd.

I avseende härå anmärkes, att de för landsfiskalen tillämnade tjänstebestyr, om än viktiga till sin art, dock ingalunda äro kvantitativt så omfattande, att de, begränsade allenast till ett fögderi, ens tillnärmelsevis skulle kunna lämna skälig sysselsättning åt tjänstemannen. Oavsett detta missförhållande, som endast i viss mån kunde upphävas exempelvis genom att åt tjänstemannen anförtröddes ordförandeskap i taxeringsnämnder o. s. v., kan man med skäl befara, att icke alla nuvarande kronofogdar skola befinnas lämpliga att fungera i den nya landsfiskalsinstitutionen. Företrädesvis därtill skickade torde väl i allmänhet de yngsta kronofogdarna få anses, låt vara att även bland dem

måhända icke alltid stå att finna de polismannaegenskaper, vilka man enligt förslaget väntar hos landsfiskalen. Och huru skulle man förfara i den mån kronofogdarna avginge? Visserligen kunde man ju uppdelat sålunda ledigvordna distrikt på de kvarstående, men till slut kunde hända, att den siste kronofogden skulle finnas alldeles urståndsatt att nöjaktigt fylla landsfiskalens bestyr inom hela länet.

Av dessa skäl torde den väg ämbetsverken ifrågasatt knappast leda till en i allo tillfredsställande lösning.

Ett annat sätt skulle måhända finnas ligga i den utvägen, att reformen genomfördes först vid den tidpunkt, då samtliga nuvarande kronofogdar avgått från sin tjänst, och att ledigvordna kronofogdesysslor under tiden uppehölls på förordnande. Denna utväg synes emellertid vara ganska betänklig, icke minst av det skäl, att kronan därigenom skulle ikläda sig en åtminstone moralisk skyldighet att sedermera på något sätt sörja för det stora antal tjänstemän, vilka under tiden tjänat såsom vikarier.

icke heller ett successivt genomförande av den nya organisationen, d. v. s. i den mån tjänstemännens avgång i ett län därtill lämnade anledning, synes giva en fullt tillfredsställande lösning. Det vill nämligen förefalla, såsom de sakkunniga också antytt, att beträdandet av en sådan väg skulle vara ägnad att bringa en viss oreda och förvirring i förvaltningen, icke allenast till verkliga svårigheter för administrationen själv, utan ock till olägenhet för allmänheten, som icke kan förväntas på varje tidpunkt besitta erforderlig kännedom, huru långt reformens successiva genomförande hunnit i varje län.

Man kan väl uppskatta de betänkligheter, som kunna möta mot att sätta på indragningsstat så många tjänstemän; men vill man i förevarande hänseende verkligen få till stånd en reform, som redan från början låter fördelarna av den nya anordningen fullt komma till sin rätt, torde den bästa utvägen vara att, på sätt de sakkunniga föreslagit, *genomföra reformen i hela dess vidd med ens*.

Kostnadsfrågan i och för sig torde icke böra avhålla från en anordning, som i övrigt har sina bestämda företräden. Å ena sidan uppvägas utgifterna för postverkets anlitan för uppbörden och för debetsedlarnas utsändande, vilka utgifter för övrigt till avsevärd del återgå till statsverket, i det stora hela av kronofogdarnas till statverket ingående provisioner. Å andra sidan lär uppförandet å indragningsstat av icke flyttningsskyldiga kronofogdar ej bliva kostsammare än deras bibehållande i tjänst å övergångsstat.

Följaktligen kvarstår, vad kostnadsfrågan angår, allenast det förhållandet, som visserligen lär bjuda en var emot, att staten för reformens genomförande skall nödgas att under en följd av år framåt lämna en högst avsevärd avlöningssumma åt ett flertal dugliga tjänstemän, utan att staten blir i tillfälle att draga någon direkt nytta av dem. Men detta uppenbara missförhållande framträder, varhelst staten vidtager ändringar i administrationen med den verkan, att tjänstemän bliva övertaliga. Så har det skett i fråga om vissa tjänstemän i hovrätterna och justitierevisionen, så har ock skett beträffande flera omläggningar å det militära området. Särskilt må det erinras om överförandet av de forna regimentsskrivarna å indragningsstat.

VIII. Jämförande kostnadsberäkningar.

Eftersom kommitténs polisorganisation med stor enhällighet underkänts av de hörda myndigheterna, har icke heller dess förslag till indragning av kronofogde- och länsmanstjänster godkänts. Åtskilliga länsstyrelser hava ansett, att hela det nuvarande antalet tjänster i fögderiförvaltningen borde bibehållas. Andra länsstyrelser åter hava i avsevärd grad sökt tillmötesgå kommitténs förslag om tjänsteindragning. Härvid läser emellertid hava förbisetts, å ena sidan, att den föreslagna starka reduktionen av länsmanstjänster måste i hög grad försvaga lantpolisorganisationen, om icke någon motsvarande förstärkning tillfördes densamma, och, å andra sidan, att häradsskrivarnas antal föreslagits att nedsättas till och med under det antal, som år 1909 av såväl länsstyrelserna som ämbetsverken ansetts betänkligt lågt, och detta ehuru det ganska betungande arbetet med upprättandet av röstlängderna för val till riksdagens andra kammare sedan den tiden tillkommit för häradsskrivarna. Tages därjämte hänsyn till, att häradsskrivarna sedermera genom lagen om allmän pensionsförsäkring fått sig ålagt uppgörandet av pensionsförteckningarna, som i sin ordning förutsätter en vida noggrannare och mera detaljerad mantalsskrivning än förr, har det synts påtagligt, att häradsskrivarnas antal vid en organisation av fögderiförvaltningen enligt kommitténs alternativ III numera icke skulle kunna sättas lägre än till 117 eller en häradsskrivare i varje av de nuvarande 117 fögderierna. Kronofogdetjänsternas antal hava länsstyrelserna ansett icke kunna nedsättas under 93, och länsmännens antal torde, när kommitténs distriktpolisorganisation bortfaller, icke kunna lämpligen sättas lägre än som föreslogs i 1909 års proposition eller till 486. Vid en beräkning av kostnaderna

för kommitténs nämnda alternativa förslag III, lär man således, när distriktpoliserna utgå, under inga omständigheter kunna räkna med lägre antal fögderipersonal än 93 kronofogdar, 117 häradsskrivare och 486 länsmän.

Man torde således böra beräkna 8 kronofogdar, 32 häradsskrivare och 65 länsmän utöver vad kommittén föreslagit. Enligt kommitténs kostnadsberäkning för ifrågavarande alternativ (jfr kommitténs betänkande sidd. 378—381) beräknas kostnaderna för 85 kronofogdar, efter avdrag av pensionsavgifter, till 598,912 kronor 50 öre, vilket för varje kronofogde betingar en kostnad av 7,046 kronor. Efter samma beräkningssätt skulle, med iakttagande av att förvaltningsbidraget kan i medeltal beräknas till 1,200 kronor per häradsskrivare (ibid. sid. 368), en häradsskrivare draga en årlig kostnad av cirka 5,768 kronor. Motsvarande kostnad för varje länsman skulle bli 3,533 kronor.

Kostnaderna för kommitténs alternativ III hava, med frånräknande av kostnaderna för polisväsendet, i kommitténs jämförande kostnadsberäkning (sid. 381 a. st.) beräknats till kronor 3,414,464: 30

Läggas härtill kostnaderna för enligt det ovan anförda ytterligare erforderliga tjänstemän, nämligen för:

8 kronofogdar tillhopa.....	kronor	56,368: —	
32 häradsskrivare »	»	184,576: —	
65 länsmän »	»	229,645: —	» 470,589: —
samt kostnaderna för av kommittén föreslagna inventeringar hos länsmän, vilken kostnad icke medtagits i kommitténs kostnadsberäkning, à 50 kronor per länsman			
			» 24,300: —
skulle kostnaderna för en organisation av fögderiförvaltningen på grundvalen av kommitténs alternativ III stiga till			
			kronor 3,909,353: 30

För jämförelsens skull har, med anlitan av kommitténs beräkningssätt gjorts en beräkning av kostnaderna för den nu föreslagna organisationen, på sätt framgår av följande kostnadstablå.

Kostnadstablå.

Kostnads-

uppställd i anslutning till fögderiför-

(sidd. 369—384 i

	Lön.	Tjänstgörings- penningar.
<i>Landsfiskaler, 30 tjänstemän</i>	105,000	45,000
Arvode för uppehållande av landsfiskalsgöromålen å Gottland	—	—
Ålderstillägg: $1\frac{3}{4}$ sådant = 875 kr.	—	—
Pension à 5,000 kr.; 15 % därav = 750 kr.	—	—
<i>Häradsskrivare, 121 tjänstemän</i>	314,600	145,200
Ålderstillägg: $1\frac{1}{2}$ sådant = 750 kr.	—	—
Pension à 3,600 kr.; 15 % därav = 540 kr.	—	—
<i>Kronolänsmän, 488 tjänstemän</i>	780,800	488,000
Ålderstillägg: $1\frac{1}{2}$ sådant = 450 kr.	—	—
Pension à 2,200 kr.; 15 % därav = 330 kr.	—	—
Länsstyrelserna:		
<i>Förste länsnotarier och förste länsbokhållare, 48 tjänstemän</i>	120,000	72,000
Ålderstillägg: $1\frac{3}{4}$ sådant = 875 kr.	—	—
Pensioner à 4,000 kr.; 15 % därav = 600 kr.	—	—
Semesterarvode till vikarier à 125 kr.	—	—
<i>2:a och 3:e länsnotarier och länsbokhållare, 22 tjänstemän</i>	44,000	26,400
Ålderstillägg: $1\frac{3}{4}$ sådant = 875 kr.	—	—
Pension à 3,500 kr.; 15 % därav = 525 kr.	—	—
Semesterarvode till vikarier à 100 kr.	—	—
<i>Lanskanslister och landskontorister, 108 tjänstemän</i>	129,600	86,400
Ålderstillägg: 2 beräknade = 600 kr.	—	—
Pension à 2,400 kr.; 15 % därav = 360 kr.	—	—
Semesterarvode till vikarier à 66 kr. 67 öre	—	—
<i>Anslag till extra länsnotarier m. fl., upptages här lika med fögderiför- valtningskommitténs alternativ III</i>	—	—
Transport	—	—

tablå

valtningskommitténs kostnadstablåer
kommitténs betänkande.)

Ortstillägg.	Förvaltnings- bidrag.	Summa.		Anmärkningar.
1,400	12,000	163,400		
—	—	1,500		
—	—	26,250		
—	—	22,500	213,650	Efter 5 år kan lönen höjas med 500 kr., efter ytterligare 5 år likaledes med 500 kr. och efter ytterligare 5 år likaledes med 500 kr.
2,800	133,800	596,400		
—	—	90,750		
—	—	65,340	752,490	Efter 5 år kan lönen höjas med 500 kr. och efter ytterligare 5 år likaledes med 500 kr.
14,200	146,400	1,429,400		
—	—	219,600		
—	—	161,040	1,810,040	Efter 5 år kan lönen höjas med 300 kr. och efter ytterligare 5 år likaledes med 300 kr.
1,500	—	193,500		
—	—	42,000		
—	—	28,800		
—	—	6,000	270,300	Efter 5 år kan lönen höjas med 500 kr., efter ytterligare 5 år likaledes med 500 kr. och efter ytterligare 5 år likaledes med 500 kr.
—	—	70,400		
—	—	19,250		
—	—	11,550		D:o d:o
—	—	2,200	103,400	
2,000	—	218,000		
—	—	64,800		
—	—	38,880		
—	—	7,200	328,880	Efter 5 år kan lönen höjas med 300 kr., efter ytterligare 5 år med 300 kr., efter ytterligare 5 år med 300 kr. och efter ytterligare 5 år likaledes med 300 kr.
—	—	—	144,450	
—	—	—	3,623,210	

	Lön.	Tjänstgörings- penningar.
Transport	—	—
<i>Övriga kostnader:</i>		
<i>Landsfiskalernas tjänsteresor, inventeringsresor, förslagsvis 1,200 kr. per man, samt 500 kr. för Gottland</i>	—	—
<i>Ersättning åt särskilt förordnade mantalsskrivningsförrättare, förslagsvis</i>	—	—
<i>Kronolänsmännens m. fl.s mantalsskrivningsresor, förslagsvis à 25 kr. ...</i>	—	—
<i>Häradsskrivarnas markegångsresor, förslagsvis à 25 kr.</i>	—	—
<i>Kostnader för tryckning av debetsedlar och skattepostanvisningar, förslagsvis enligt postverkets uppgift</i>	—	—
<i>Postverkets ersättning för distribution av debetsedlarna och för uppbörden 180,000 kr., därav postverkets verkliga kostnader beräknats till, förslagsvis</i>	—	—
Summa kronor	—	—
<i>Häriifrån avgd:</i>		
<i>Pensionsavgifter, som erläggas av:</i>		
landsfiskalerna	—	—
häradsskrivarna	—	—
kronolänsmännen	—	—
länsnotarier och länsbokhållare	—	—
2:e och 3:e länsnotarier och länsbokhållare	—	—
landskanslistor och landskontorister	—	—
<i>Kronofogdarnas till statsverket ingående provisioner, förslagsvis</i>	—	—
Statsverkets utgift således kronor	—	—

Då kostnaderna för genomförandet av kommitténs alternativ III, efter fränskiljande av dess polisorganisation, men med nödvändig förstärkning av fögderipersonalen enligt det ovan anförda, torde böra beräknas till kronor 3,909,353: 30

men kostnaderna för det nu framlagda förslaget, med användande av kommitténs beräknings-sätt, uppgå till » 3,581,394: —

skulle kostnaderna för sistnämnda förslag understiga kostnaderna för kommitténs alternativ III med cirka » 327,959: 30

Ortstillägg.		Förvaltnings- bidrag.		Summa.			Anmärkningar.
—	—	—	—	—	—	3,623,210	—
—	—	—	—	—	—	36,500	—
—	—	—	—	—	—	6,000	—
—	—	—	—	—	—	12,200	—
—	—	—	—	—	—	3,025	—
—	—	—	—	—	—	8,000	—
—	—	—	—	—	—	100,000	—
—	—	—	—	—	—	3,783,935	—
—	—	—	—	7,500	—		
—	—	—	—	15,682	—		
—	—	—	—	32,208	—		
—	—	—	—	7,680	—		
—	—	—	—	2,695	—		
—	—	—	—	7,776	—		
—	—	—	—	134,000	—	207,541	—
—	—	—	—	—	—	3,581,394	—

Det torde böra framhållas, att tjänstemännens avlöningsförmåner enligt det föreliggande organisationsförslaget bliva bättre än enligt kommitténs. Sålunda skulle:

1) häradskrivarna dels få 400 kronor högre lön och tjänstgöringspenningar och 200 kronor högre pension, vilket, med kommitténs beräknings-sätt, representerar ett belopp av... kronor 50,300: —
och dels befrias från kostna-
naderna för mantalsskrivningsresor

Transport kronor 50,300: —

Transport kronor 50,300: —			
c:a 100 kronor och tryckning av debetsedlar c:a 75 kronor per fögderi, som sammanlagt kan skattas till	»	20,000: —	kronor 70,300: —
2) länsmännen få 100 kronor högre lön och pension, cirka	»		54,600: —
3) 1:e länsnotarier och länsbokhållare få begynnelselön ökad med 400 kronor, slutlön med 900 kronor och pension med 800 kronor, motsvarande	»		28,200: —
4) 2:dre och 3:dje länsnotarier och länsbokhållare få slutlön och pension ökade med 500 kronor, sammanlagt värde	»		3,700: —
5) landskanslister och landskontorister få slutlön och pension ökade med 300 kronor, motsvarande	»		10,900: —
således, i förhållande till kommitténs förslag, ökade avlöningsförmåner för tjänstemän med			
			kronor 167,700: —

Härvid torde jämväl bemärkas, att de i det föreliggande förslaget uppförda löneförbättringar för landskanslister och landskontorister, måste anses vara *i och för sig* påkallade samt böra genomföras, vilken organisation som än antages, och därför skäligen icke kunna räknas endast detta förslag till last.

Sedan sålunda kostnaderna för det nu framlagda förslaget och för en organisation på grundvalen av fögderiförvaltningskommitténs alternativ III jämförts med varandra, torde en liknande jämförelse böra göras mellan kostnaderna för *förevarande organisationsförslag och det i 1909 års proposition framlagda förslaget*. Med användande av kommitténs beräkningssätt hava kostnaderna enligt 1909 års proposition uträknats till cirka 3,680,000 kronor, utvisande således omkring *98,000 kronor högre kostnad* än kostnaden för det nu föreliggande förslaget. För vinnande av full jämförelse torde emellertid kostnaderna för 1909 års förslag böra ökas med omkring 121,000 kronor, utgörande kostnaden för ytterligare 22 härads-skrivare. Det i 1909 års proposition föreslagna antalet häradsskrivartjänster eller 95 måste nämligen under nuvarande förhållanden anses otillräckligt och böra på sätt förut påpekats höjas till omkring 117. Slutligen gäller även här, att avlöningsförmånerna för tjänstemännen föreslagits åtskilligt högre i det nu föreliggande förslaget än i 1909 års

proposition. Denna ökning kan med kommitténs beräkningssätt skattas till omkring 190,000 kronor.

Av det sålunda anförda torde få anses framgå, att kostnaderna för den nu föreslagna omorganisationen av fögderiförvaltningen bliva icke oväsentligt lägre än såväl kostnaderna enligt 1909 års proposition som kostnaderna för en på grundvalen av fögderiförvaltningskommitténs förslag genomförd organisation, och detta ehuru tjänstemännen enligt förevarande förslag tilldelats icke obetydligt bättre löneförmåner än enligt de övriga båda förslagen.

Ämbetsverken hava också (sid. 96 här nedan) uttalat den uppfattningen, att den av dem förordade organisationen bör *»vara den billigaste, då enligt densamma intet arbete anförtros åt överkvalificerad arbetskraft, ingen tjänstemans arbetstid lämnas oanvänd och ingen lön sättes högre, än av tidsförhållandena motiveras»*.

X. Slutligen och på grund av vad i det föregående yttrats få vi här införa följande

Kalkyler

angående kostnaderna för fögderiförvaltningens omorganisation
enligt förevarande förslag.

A.

Utgifter.

Avlöningsanslaget	kronor 2,189,200: —
Övergångsstat (28 länsmän)	» 81,400: —
Indragningsstat (65 kronofogdar) cirka	» 364,000: —
Reseersättningar åt landsfiskalerna för inspektioner hos länsmännen samt övriga resor i tjänsten ävensom för landsfiskalsgöromålens uppehållande på Gottland, cirka	» 38,000: —
Reseersättning m. m. åt särskilda mantalsskrivningsförrättare (i städer under landsrätt, köpingar, municipalsamhällen) cirka	» 6,000: —

Transport kronor 2,678,600: —

	Transport	kronor 2,678,600: —	
Reseersättning åt länsmän för mantalsskrivningsresor cirka	»	12,200: —	
Reseersättning åt häradsskrivare för markegångsresor, cirka	»	3,025: —	
Postverkets direkta utgifter för kronopubbörden, cirka	»	100,000: —	
Tryckning av debetsedlar och skattepostanvisningar, cirka	»	8,000: —	
Ökning av avlöningsanslaget för länsnotarier och länsbokhållare	»	19,200: —	2,821,025: —
			Kronor 2,821,025: —

Inkomster (och besparingar).

Kostnader för inventeringar hos kronofogdar besparas, cirka	kronor	4,250: —	
D:o för uppbördskontroll besparas, cirka	»	23,375: —	
Ersättningen till häradsskrivarna för röstlängderna besparas, cirka	»	40,000: —	
Kronofogdarnas till statsverket ingående sportler, cirka	»	134,000: —	201,625: —
Kostnadsskillnad, cirka			2,619,400: —
			Kronor 2,821,025: —

B.

Kostnaden för den omorganiserade fögderiförvaltningen kan sålunda beräknas till omkring	»	2,619,400: —	
Nuvarande kostnaderna för fögderiförvaltningen uppgå till:			
å ordinarie stat, avlöningsanslag	kronor	1,685,750: —	
å extra stat, avlöningsanslag	»	793,500: —	2,479,250: —
			Kostnadsskillnad kronor 140,150: —

Vid dessa kalkyler märkes:

- 1) att övergångsstaten för länsmännen i stort sett genast bortfaller;
- 2) att indragningsstatens belopp årligen minskas och kan beräknas i stort sett försvinna på 15 å 20 år;
- 3) att kostnaderna för ålderstillägg och pension icke medtagits;
- 4) att postverkets ersättning för uppbörden av kronoutskylderna beräknats till 180,000 kr., men att de direkta utgifterna beräknats till upptagna beloppet 100,000 kr.

Med tillkännagivande att de i denna V. P. M. förekommande sifferuppgifter grunda sig, där annat icke anmärkts, på förhållandena vid slutet av år 1913, hava vi slutligen ansett oss böra vid promemorian föga Kungl. Generalpoststyrelsens, Kungl. Kammarkollegii och Kungl. statskontorets m. fl. underdåniga utlåtanden i ämnet, vilka med vederbörligt tillstånd redan tidigare blivit för tryckning uppsatta.

Stockholm den 31 aug. 1916.

Herman Uddén.

Rob. Hagen.

Nr 564. Kronodebetsedel för år 1915.

Stockholms län, Södertörns fögderi: *Nacka socken.*

Handlanden Gustav Blomberg.

*Skogstorp.
Sallsjöbaden.*

OBS. I Den kvitterade debetsedeln bör väl förvaras.

Pensionsavgift	10	—
Mantalspenningar å 40 öre för man och 20 öre för kv.	1	20
Sjukvårdsavgift » 50 » » » » 25 » » »	1	50
Bevillning av fast egendom samt av inkomst:		
av jordbruksfastighet med 6,000 kronors värde å $\frac{6}{10}$ öre pr 100 kr.	—	36
av annan fastighet med 2,000 kronors värde å $\frac{5}{10}$ öre pr 100 kr.	—	10
för inkomst av kapital eller arbete:		
$\frac{1}{10}$ procent av den beskattningsbara inkomsten 1,000 kronor ..	1	—
Inkomst- och förmögenhetsskatt: beräknat belopp 1,500 kronor	15	—
.....		
Landstingsmedel	5	84
Bidrag till skjutsentreprenaderna	—	58
Vägs katt	8	80
Riddarhusavgift		
Brandstodsavgift för tiden $\frac{14}{8}$ 14— $\frac{14}{8}$ 15	8	—
.....		
Häsförsäkringsavgift för tiden $\frac{14}{8}$ 14— $\frac{14}{8}$ 15	14	—
.....		
Lösen för denna debetsedel		12
Summa kronor	66	50

Nr 564

belopp 66 kr. 50 öre

Förestående belopp kvitteras.

Signatur.

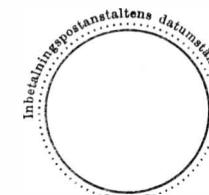

Södertörns fögderis
häradsskrivarkontor
i november 1915.
Erhard Johansson.

Bil. A.

Befordras
utan kostnad
för den skatt-
skyldige.

SKATTE- POSTANVISNING

å kronoutskylder för år 1915.

Nr 564 . Nacka socken.

Den skattskyldige: Handlanden Gustav Blomberg.

belopp 66 kronor 50 öre.

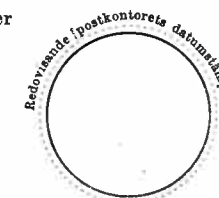
Sealtosen kr. 50 öre
(Krontalet skrivs med bokstäver)

Till häradsskrivaren i Södertörns fögderi av Stockholms län

Stockholm Sö.

Redovisningsnr

Bokförd vid postkontoret under
vidstående nummer, betygas

Avförd under nr

(Vederbörande posttjänstemans underskrift.)

Meddelande till den skattskyldige.

Utskylderna erläggas under tiden från och med den 21 november till och med den 5 december 1915 å vilken fast postanstalt som helst i riket.

Sker vid poststation inbetalning av belopp överstigande 1,000 kr., är önskvärt, att likviden verkställs medelst en å Postverket ställd postremissväxel, vilken skall vara utfärdad av Riksbanken eller annan bank, för vilken Kungl. Maj:t fastställt reglemente.

Verkställ skatteinbetalningen i god tid och uppskjut ej därmed till uppbörds-terminens sista dagar.

Likviden bör, så vitt möjligt, avlämnas i jämna penningar.

Specifikation å omstående fastighetsvärden.

[illegible]

Nr

belopp **kr.** **öre.**

Förestående belopp kvitteras.

Signatur.

Obs.! Skattskyldig bör vid skattelikviden

noga tillse, att han å omstående sida erhåller kvitto af det utseende, som vidstående avbildning utvisar, att kvittot lyder å det belopp, som den skattskyldige erlagt, samt att debetsedeln är avstämplad. Kvitto, meddelat i annan ordning, är ické mot postverket eller eljest mot kronan gällande.

Underrättelser.

Förmenar någon, att utskyld eller avgift, som i uppbördsbok eller särskild uppbörds-
längd finnes upptagen, blifvit genom fel vid debiteringen obehörigen eller med oriktigt belopp honom
påford, äger han att däri söka rättelse genom besvär hos Kungl. Maj:ts befallningshavande i det
län, inom vilket debiteringen skett. Besvären skola ingifvas till nämnda myndighet inom natt och
år, efter det utskylden eller avgiften blifvit klaganden afvordrad; dock må klaganden på eget
äventyr i betalt brev med allmänna posten till Kungl. Maj:ts befallningshavande insända besvären
så tidigt, att de inom ovan stadgade tid dit inkomma.

Besvär öfver taxering eller debitering befräjar icke den skattskyldige från att i behörig ordning inbetala honom påförda kronoutsyldes; men en var, som vinner nedsättning i eller befrielse från honom påförda kronoutsyldes, är berättigad att, efter ansökning hos Kungl. Maj:ts befallningshavande i det län, varest debiteringen skett, kostnadsfritt återbekomma vad han för mycket erlagt.

Skattskyldig, vilken underlåter att inbetala sina utskylder i föreskriven tid och ordning, åligger att för indrivningen erlägga avgift, beräknad efter tre öre å varje full krona av utskyldernas slutsumma, då densamma ej överstiger femton kronor, dock ej mindre än tio öre, och efter sex öre å varje full krona av berörda slutsumma, när denna överstiger femton kronor.

*Bilaga B.***Yttrande av generalpoststyrelsen.**

Då det av generalpoststyrelsen avgivna utlåtandet är av synnerlig betydelse för bedömande av spörsmålet om uppbördens indrivande genom postverket och därmed också för frågan om möjligheterna av en förändrad och förenklad organisation av fögderiförvaltningen, återgives detsamma in extenso med uteslutande av ingressen samt redogörelsen för nuvarande förfaringssätt rörande uppbördens indrivande.^{*)}

»Förslaget att för upphämtande av kronoutskylderna å landsbygden anlita postverket, vilket numera genom sina organ sträcker sig längre ut i bygderna än någon annan statsinstitution samt oavslåtligen utbreddes och tillväxer i omfattning, finner generalpoststyrelsen synnerligen beaktansvärt, särskilt med hänsyn till de stora och obestridliga fördelar en dylik anordning skulle innebära för den skattebetalande allmänheten. Näppeligen torde numera finnas någon till myndig ålder kommen medborgare, som icke antingen direkt eller genom lantbrevbärare eller annorledes står i beröring med postanstalt i och för avlämnande och avhämtande av brev och tidningar. En anordning, varigenom den skattskyldige beredes tillfälle att när som helst under en jämförelsevis lång period antingen vid sin sedvanliga postanstalt i samband med besörjandet av andra postangelägenheter eller vid annan postanstalt, där han tillfälligtvis uppehåller sig eller vilken han eljest finner för sig bekvämlig, få betala kronoutskylderna, synes generalpoststyrelsen, i jämförelse med den nuvarande anordningen, medföra så avsevärda fördelar för den skattskyldige genom besparing av tid och penningar, att densamma utan överdrift torde kunna sägas innebära en verklig nationalekonomisk vinst. Särskilt för skattskyldig, som fått sig påförda utskylder inom olika uppbördsdistrikt eller som eljest bor eller vid tiden för uppbörden vistas utom debiteringsorten, innebär den föreslagna anordningen avsevärda lättnader. Den som har utskylder att betala inom olika kommuner kan nämligen på en gång vid samma postanstalt fullgöra betalningen för alla sina debetsedlar och den, som av annan anledning bor eller vistas utom debiteringsorten, erhåller tillfälle att, varhelst han än befinner sig, inbetala skatten å närmaste postanstalt. Även ur statens synpunkt synes det ändamålsenligt att kronouppbörden förmedlas av postverkets å resp. platser befintliga organ, varigenom den nuvarande uppbördsförvaltningens tidsödande och kostsamma resor för ifrågavarande ändamål inbesparas. Redan på grund av nu anförda skäl finner generalpoststyrelsen för sin del förslaget om postverkets övertagande av kronouppbörden å landsbygden så fördelaktigt, att detsamma anses böra förverkligas. Om dessutom, såsom de sakkunniga i sitt betänkande framhållit, postverkets övertagande av nu ifrågavarande statsfunktion kan bidraga till lösandet av frågan om fögderiförvaltningens omorganisation, synas även viktiga statsförvaltningssynpunkter tala för förslagets realiserande.

Visserligen skulle postverkets övertagande av kronouppbörden komma att medföra i avsevärd grad ökat arbete under en viss kortare tid av året vid postanstal-

**General-
poststyrel-
sens
yttrande
över de sak-
kunnigas
förelag av den
19 dec. 1912.**

^{*)} Den i det följande förekommande benämningen *landsfogde* avser överallt den nuvarande häradskrivaren.

terna, särskilt de å landsbygden belägna. Men dels har postverket redan visat sig mäktigt att på ett tillfredsställande sätt avveckla dylika betydande anhopningar i göromålen såsom exempelvis jul- och nyårstrafiken och dels torde olägenheterna av den anhopning, som kronouppbörden kan tänkas medföra, kunna undvikas genom tillämpning av ett enkelt och praktiskt förfaringssätt vid utskyldernas inbetalande. Beträffande särskilt de från vissa håll uttalade farhågor för att de mindre postanstalterna eller poststationerna icke skulle vara i stånd att på ett tillfredsställande sätt utföra det med kronouppbördens upphämtande förenade arbete har generalpoststyrelsen av den i ärendet verkställda utredningen — vartill styrelsen anhåller att framtiden få återkomma — blivit övertygad om, att dylika farhågor icke kunna anses välggrundade. Några betänkligheter från det allmännas synpunkt mot att anförtro postanstalterna omhändertagandet av uppbördsmedlen torde icke behöva hysas, då man tager i betraktande de betydande medelsbelopp av olika slag, som redan för närvarande inflyta vid postanstalterna och varav enbart postanvisningsmedlen under år 1911 uppgingo till över 330 miljoner kronor eller omkring 14 gånger mera än kronouppbördssumman för hela riket under samma år.

Inbetalning av
skattemedel
pr post redan
för närvarande.

Inbetalning av skattemedel genom postverket äger för övrigt rum redan för närvarande i icke ringa omfattning. Genom nådig kungörelse den 12 juli 1907 angående vissa ändringar i reglementet för uppbördsverket i Stockholm har nämligen Eders Kungl. Maj:t medgivit skattskyldig rätt att fullgöra inbetalning till uppbördsstämma i Stockholm genom utskyldsbeloppets insändande medelst skattepostanvisning till vederbörande uppbördskommissarie. Dylika skattepostanvisningar, vartill användas särskilda blanketter, som kostnadsfritt tillhandahållas å postanstalterna, kunna avsändas från postkontor i Stockholm med underlydande poststationer ävensom från postkontor i övriga delar av riket. För skattepostanvisning erlägger avsändaren enahanda avgift som för vanlig inrikes postanvisning. Rörande inlämnad skattepostanvisning meddelar postverket bevis av samma beskaffenhet som beträffande postanvisningar i allmänhet, varemot kvitto rörande själva skattelikviden utfärdas av vederbörande uppbördskommissarie efter anvisningens mottagande. Dylikt bevis utfärdas i enahanda ordning som beträffande vid uppbördsstämma direkt inbetalade utskylder samt tillsändes den skattskyldige i tjänstebrev efter uppgiven adress. Nu ifrågavarande sätt för skattelikvids fullgörande i huvudstaden har ock i stor utsträckning anlitats av de skattskyldige. Sålunda inbetalades

år 1908	11,230	skattepostanvisningar å sammanlagt	kr.	877,607: —
» 1909	10,427	» » »	»	1,055,642: —
» 1910	10,572	» » »	»	1,162,771: —
» 1911	10,253	» » »	»	1,098,024: —
» 1912	9,793	» » »	»	1,096,161: —

Generalpoststyrelsen, som sålunda i princip biträder förslaget om postverkets övertagande av kronouppbörden å landsbygden, får härefter övergå till närmare behandling av förslagets olika delar.

Debetsedlarnes distribution.

Vad först beträffar debetsedlarnas distribution gäller därom för närvarande att debetsedlarna skola å viss kungjord plats och å viss tid »tillhandahållas» de skattskyldige, som själva få avhämta dem. I regel torde det vara kronobetjäningen — fjärdingsmannen — som ombesörjer, att debetsedlarna komma vederbörande tillhanda. Med

den omfattning brevväxlingen och framförallt tidningsläsningen numera ernått även på landsbygden torde dock, såsom förut antytts, näppeligen finnas någon enda vuxen person, som icke har beröring med något av postverkets organ, antingen postanstalt eller lantbrevbärare, varigenom debetsedeln lätteligen kan i samband med postförsändelser och tidningar tillhandahållas den skattskyldige. Debetsedlarnas distribuerande till de skattskyldige genom postverket är givetvis för statsverket enklare än det nuvarande tillvägagångssättet samt innebär för den skattskyldige den avsevärda fördelen att han en gång för alla vet, varifrån han har att förvänta sin debetsedel och varest han alltså i förekommande fall har att efterhöra densamma, nämligen å den postanstalt, vilken han vid mantalsskrivningen uppgivit såsom sin postadress. Fördelarna av distribution genom postverket bliva uppenbarligen ännu större för sådana skattebetalare, som vid tiden för uppbördsstämorna vistas utom debiteringsorten, enär dessa på begäran genom postverkets försorg kunna få debetsedlarna eftersända till den postanstalt, där de vid tiden för uppbördsstämman vistas. Även bortsett från frågan om postverkets övertagande av själva kronouppbördens synes därför debetsedlarnas distribution till de skattskyldige numera fördelaktigast böra ske genom postverkets försorg. Och skall postverket, såsom nu föreslagits, övertaga bestyret med kronoutskyldernas inhändigande, torde såsom en naturlig konsekvens därav följa, att postverket jämväl övertager distributionen av debetsedlarna.

Debetsedlarna skulle, enligt de sakkunnigas förslag, utskrivas av landsfogden samt inom viss lämplig tid före uppbördsterminens början utsändas med posten. Någon närmare uppgift, inom vilken tid debetsedlarna skulle avlämnas för postbefordran, förekommer icke i förslaget; dock torde, enligt vad generalpoststyrelsen under hand inhämtat, det i allmänhet icke kunna förväntas, att landsfogdarna förr än någon tid in i november månad, exempelvis den 10, kunna hava debetsedlarna färdiga för avlämnande till postbefordran. För bedömande av den tid, som verkligen må anses behöflig för debetsedlarnas distribution genom postverket, torde erfordras att äga kännedom rörande antalet postförbindelser till och från rikets samtliga postanstalter. Samtliga postkontor samt vid järnväg belägna poststationer — sammanlagt uppgående till ett antal av 1969 — hava postförbindelser minst en gång, merendels flera gånger, dagligen. Av de å den egentliga landsbygden belägna poststationerna — 1,358 st. — hava,

151	postföring	minst 1 gång	dagligen,
391	»	6	gånger i veckan,
50	»	5	» » » ,
269	»	4	» » » ,
346	»	3	» » » ,
118	»	2	» » » ,
32	»	1	gång » » och
1	»	1	» varannan vecka.

Häraf framgår, att flertalet postanstalter hava dagliga postförbindelser och att samtliga postanstalter utom 33 st. hava postföring minst 2 gånger i veckan. Ehuru postverket beträffande den enda poststation, som för närvarande har postförbindelse allenast varannan vecka — Luvos i Norrbottens län — ävensom beträffande fåtalet poststationer med postföring mindre ofta än 2 gånger i veckan givetvis kan, om så erfordras, vidtaga särskilda åtgärder för debetsedlarnas befordran till adresspoststationen, torde dock perioden 10—15 november icke kunna anses tillräcklig för debetsedlarnes befordran, då nämligen Generalpoststyrelsen anser det av synnerlig vikt, att debet-

sedlarna *under alla förhållanden* komma de skattskyldige tillhanda före uppbördsterminens början. Generalpoststyrelsen, som av posttekniska skäl också anser lämpligast att uppbördsterminens sista dag infaller å annan dag än sista dagen i månaden, tillåter sig därför i underdånighet föreslå, att den av de sakkunniga till tiden 15—30 november föreslagna uppbördsterminen något framflyttas samt i stället förläggas till tiden 21 november—5 december. Därigenom skulle man mellan debetsedlarnas utsändande pr post och uppbördsterminens början i allmänhet erhålla en tidsperiod av minst 10 dagar eller samma tid som, enligt vad ovan sagts, för närvarande är fastställd för debetsedlarnas »tillhandahållande». Denna tidrymd torde ock få anses fullt tillräcklig såväl för själva postbefordringen till adresspostanstalten som, i förekommande fall, för debetsedelns eftersändning till ny adressort.

Debetsedlarna böra av landsfogden avlämnas till postbefordran å den postanstalt, varest landsfogden är bosatt, dock att, därest denna postanstalt undantagsvis skulle utgöras av poststation — för närvarande bo nästan samtliga häradsskrivare å plats med postkontor — debetsedlarna lämpligen böra insändas i tjänstepaket till det överordnade postkontoret för att genom dess försorg vidare befordras. Det torde nämligen anses lämpligast, att berörda postkontor, som, på sätt framdeles skall närmare meddelas, skulle hava att redovisa uppbörden till landsfogden, även direkt av denne mottager de för postbefordran avsedda debetsedlarna. Vid avlämnandet till postbefordran torde böra iakttagas, att debetsedlar, adresserade till en och samma postanstalt, så vitt möjligt inlämnas samtidigt och sammanförda särskilt för sig, på det att distributionen därigenom må underlättas. Debetsedlarna böra lämpligen av landsfogden avlämnas efter hand, om möjligt så, att debetsedlar, adresserade till postanstalter med mindre goda postförbindelser, avlämnas först samt därefter debetsedlar till postanstalter med bättre förbindelser. I detta hänseende böra vederbörande postmästare tillhandagå landsfogdarna med erforderliga upplysningar.

De sakkunniga hava tänkt sig, att debetsedlarna skulle postbefordras såsom trycksaker i öppet skick. Generalpoststyrelsen anser emellertid, att debetsedlarna böra vid avlämnandet till postbefordran vara inneslutna i konvolut. Det torde nämligen eljest lätteligen inträffa, att debetsedlarna vilka — på sätt framdeles närmare skall beskrivas — bestå av tvenne genom perforering skilda delar samt äro vikta, under befordringen slitas isär eller insmyga sig i varandra, med påföljd att debetsedlarna icke i rätt tid eller vederbörlig ordning komma den skattskyldige tillhanda. Dessa omständigheter jämte fördelarna ur rent postal synpunkt vid försändelsernas sortering och behandling i övrigt tala för, att debetsedlarna under distributionen äro inneslutna i kuvert. Samma skäl, som anförts för debetsedlarnas inneslutande i kuvert, tala även för att kuverten tillslutas. Debetsedlarnas inneslutande i konvolut torde få anses lämpligt jämväl ur sekretessynpunkt. I detta sammanhang tillåter sig generalpoststyrelsen erinra därom, att debetsedlarna i Stockholm skola, jämlikt föreskrift i Eders Kungl. Maj:ts ovannämnda kungörelse, vid utsändandet till de skattskyldige vara inneslutna i konvolut samt att enahanda förfaringssätt tillämpas jämväl i vissa andra städer. Generalpoststyrelsen anser sig emellertid redan nu böra förutskicka, att den omständigheten, att debetsedlarna av lämplighetsskäl anses böra befordras i tillslutna kuvert, icke bör föranleda därtill att postverkets ersättning för postbefordringen beräknas högre än som skolat ske, därest debetsedlarna befordrades i öppet skick. För att icke anordningen med kuvert skall öka landsfogdens arbete eller försena debetsedlarnes avlämnande till postbefordran kan för ändamålet lämpligen användas s. k. fönsterkuvert, å vilka icke erfordras någon särskild adresspåskrift. Prov på dylika kuvert bifogas. Genom användandet av s. k. fönsterkuvert för debetsed-

larna skulle det ökade arbetet för landsfogden inskränka sig till debetsedlarnas inläggande i kuverten samt dessas tillslutning, för vilka bestyr emellertid kan användas okvalificerad arbetskraft. Om därvid förfäres på sådant sätt, att ett större antal kuvert med öppnade flikar anbringas bredvid varandra så att allenast den för tillslutning avsedda gummerade randen å varje flik är synlig samt det sålunda upptäliggande gummerade fältet fuktas med lämplig pensel, kan, enligt vad erfarenheten i posttjänsten givit vid handen, omkring 400 försändelser inläggas och tillslutas pr timme. Mot debetsedlarnas försändande i slutna kuvert, torde sålunda ur synpunkten av ökat arbete icke skäligen kunna göras någon invändning. Kuverten till debetsedlarna böra givetvis alla vara lika samt givas sådant utseende, att de med lätthet kunna skiljas från andra försändelser. Med hänsyn härtill vore måhända lämpligast, att ifrågavarande kuvert anskaffades av postverket, som redan förut för posttjänsten anskaffar omkring 13½ miljoner kuvert årligen. Så vitt nu kan beräknas, torde kuverten komma att betinga ett pris av omkring 5 kronor pr 1,000, vilket för antalet inom hela riket behöfliga kuvert — omkring 1,600,000 st. — skulle belöpa sig till omkring 8,000 kronor. Vederbörande länsstyrelse skulle äga att i mån av behov hos Generalpoststyrelsen rekvirera kuvert mot erläggande av självkostnadspris.

För postbefordringen av debetsedlarna skulle de skattskyldige icke vidkännas någon avgift utan skulle denna kostnad åligga statsverket. Beträffande frågan, huruvida ersättning för ifrågavarande postbefordran bör beräknas i vanlig ordning och försändelserna i likhet med vanliga postförsändelser frankeras, föreligger icke något uttalande av de sakkunniga. Praktiska skäl synas emellertid Generalpoststyrelsen tala för att ersättningen för ifrågavarande befordran inräknas i postverkets ersättning för bestyret med kronoskatteuppbörden i dess helhet — varom mera framdeles — och att någon frankering av själva försändelserna icke äger rum. En sådan skulle nämligen, antingen densamma utfördes av landsfogden eller av postanstalten, endast innebära onödigtvis ökat arbete samt fördröja försändelsernas avsändande. Varje landsfogde skulle, såsom de sakkunniga ock angivit, i medeltal hava att avlämna 13,254 debetsedlar. Härtill kommer att i åtskilliga städer finnas boende flera härads-skrivare (= landsfogdar), vilka alla skulle hava att på samma postanstalt avlämna sina debetsedlar. Sålunda — för att taga ett exempel — bo för närvarande i Falun 4 häradsskrivare, vilka år 1911 hade att utfärda sammanlagt över 44,000 debetsedlar. Frankering å postanstalten av 44,000 försändelser skulle emellertid, särskilt om alla avlämnades på en gång, icke undgå att en eller annan dag fördröja försändelsernas expedition. Generalpoststyrelsen anser fördens skull, att debetsedlarna böra befordras ofrånkerade.

De av landsfogden för distribution avlämnade debetsedlarna äro givetvis till största delen adresserade till postanstalter, belägna inom landsföggeriet eller i dess omedelbara närhet. Där ett större antal försändelser äro adresserade till en och samma postanstalt — och detta torde alltid vara fallet beträffande postanstalter inom landsföggeriet — böra desamma av den postanstalt, som av landsfogden mottagit dem för postbefordran, lämpligen i en enda försändelse under rekommendation i posttjänsten översändas till resp. adresspostanstalt. Härigenom vinnes trygghet för att icke någon enstaka debetsedel under befordringen förkommer. Till längre bort belägna orter adresserade, stänkvís förekommande debetsedlar böra däremot försändas styckvis såsom vanliga postförsändelser.

Med tillämpning av det nu föreslagna sättet för debetsedlarnas behandling och postbefordran torde distributionen av debetsedlarna icke böra bereda postverket några svårigheter.

Vid framkomsten till resp. adresspostanstalter tillhandahållas debetsedlarna adressaterna i enahanda ordning som vanliga postförsändelser och alltså antingen genom avhämtning å postanstalten eller genom utdelning med lantbrevbärare eller annat bud. Givetvis bör adresspostanstalten göra allt vad på den ankommer, för att debetsedlarna må komma vederbörande tillhanda, och detta kommer generalpoststyrelsen också att hos postpersonalen inskräpa, men några extra ordinära åtgärder för debetsedlarnas utdelande till adressaterna torde varken i och för sig vara av behovet påkallade eller skäligen kunna av postverket påfordras. Likasom, på sätt de sakkunniga föreslagit, kungörelse om debetsedlarnas utsändande bör äga rum, torde ock å varje adresspostanstalt genom anslag eller på annat lämpligt sätt bekantgöras, att debetsedlarna anlänt samt finnas att avhämta. Varje skattskyldig bör ju dessutom veta, vilken postanstalt han vid mantalsskrivningen uppgivit såsom sin postadress och varest han alltså har att avhämta sin debetsedel, därest densamma icke genom lantbrevbärare eller annorledes varder till honom hemburen.

Därest skattskyldig efter mantalsskrivningen avflyttat från den ort, han vid sagda förrättning uppgivit såsom sin postadress och dit följaktligen debetsedeln ankommer, erhåller han debetsedeln avgiftsfritt eftersänd till den nya adressorten i enahanda ordning som vanliga postförsändelser; och kan han därefter å den nya adresspostanstalten betala skatten. Någon farhåga för att dylik eftersänd debetsedel icke skulle hinna fram till den skattskyldige före uppbördsterminens utgång torde, efter vad Generalpoststyrelsen här ovan anført om frekvensen av postanstalternas postförbindelser, icke behöva hysas, detta så mycket mindre som, enligt Generalpoststyrelsens ovanstående förslag om uppbördsterminens förläggning till tiden 21 november—5 december, debetsedlarna skulle komma att avlämnas till postbefordran bortåt en månad före terminens utgång. För övrigt bör ju försiktigheten mana den skattskyldige att hos landsfogden göra anmälan om sin flyttning, för vilket fall han erhåller debetsedeln *direkt* till den nya adressorten. Bestämmelse i sådant syfte torde ock lämpligen böra inflyta i ett blivande uppbördsreglemente.

Nu kan naturligtvis förekomma, att en debetsedel bortkommer under postbefordringen eller efter framkomsten till adresspostanstalten, innan densamma kommit den skattskyldige tillhanda, varigenom alltså skulle kunna inträffa, att den skattskyldige utan eget förvållande betoges möjligheten att verkställa inbetalning av sin krono skatt. Härvidlag kunde man nöja sig med att invända, att ett sådant förhållande mycket lättare kan inträffa vid det nuvarande osäkra tillvägagångssättet med debetsedlarnas distribution genom fjärdingsmän och frivilliga bud. Generalpoststyrelsen anser emellertid att, därest distributionen av debetsedlarna skall verkställas av statens postverk, sådana åtgärder böra vidtagas, att den skattskyldige, så vitt möjligt, under alla förhållanden bekommer sin debetsedel. Trygghet härför torde kunna vinnas genom en allmän föreskrift, att skattskyldig, som icke till inbetalningsterminens första dag erhållit sin debetsedel, därom bör göra anmälan å vederbörande postanstalt, vilken å ett särskilt tryckt meddelande underrättar landsfogden om förhållandet. Denne utfärdar omedelbart ny debetsedel, som med omgående post översändes direkt till den skattskyldige, vilken därigenom beredes tillfälle att inbetala skatten. Den skattskyldige, som, oaktat han ännu vid uppbördsterminens början icke erhållit debetsedeln, uraktlåter att efterhöra förhållandet å postanstalten, torde, därest debetsedeln icke under terminens lopp kommer honom tillhanda och skatten sålunda icke kan medelst skattepostanvisning erläggas, böra vara underkastad följderna av sin underlåtenhet. Genom kungörelser, notiser i tidningarna samt anslag å postanstalterna torde de skattskyldigas uppmärksamhet kunna fästas på vad de, därest debetsedlarna

tilläventyrs av en eller annan orsak icke skulle komma dem tillhanda före terminens början, sålunda hava att iakttaga.

Därest försändelser, innehållande debetsedlar, tilläventyrs skulle bliva obeställbara å adresspostanstalten av en eller annan anledning såsom att adressaten är okänd eller avrest till okänd ort eller ock underlåtit att efterhöra debetsedeln, som icke heller genom lantbrevbärare eller annat bud kunnat utsändas till adressaten, torde dylik försändelse, försedd med påskrift om orsaken till obeställbarheten, omedelbart efter inbetalningsterminens utgång böra återsändas till vederbörande landsfogde varigenom skulle beredas tillfälle att, liksom för närvarande praktiseras, använda den obetalda debetsedeln vid restantieindrivningen m. m. Emellertid torde vederbörande fjärdingsmän böra åläggas att var i sin ort söka förhjälpa därtill, att å postanstalten till äventyrs befintliga obeställbara debetsedlar om möjligt må kunna tillställas adressaterna före uppbördsterminens utgång.

Med tillämpning av det förfarande, som här ovan föreslagits, torde debetsedlarnas distribution genom postverkets försorg uppenbarligen för de skattskyldige bliva avsevärt fördelaktigare än enligt det nuvarande tillvägagångssättet.

I detta sammanhang tillåter Generalpoststyrelsen sig upptaga frågan om debetsedlarnas utseende. Såsom av det föregående framgår, skulle kronouppbörden för-siggå i ungefär enahanda former, som för närvarande gälla för postanvisningsrörelsen, för vilket ändamål vid själva debetsedeln skulle finnas fästad en genom perforering lätt fränskiljbar postanvisningsblankett, benämnd skattepostanvisning.

Debetsedlar-
nas utseende.

Generalpoststyrelsens här ovan framställda förslag om användandet av s. k. fönsterkuvert för debetsedlarna påkallar emellertid i viss mån annan uppställning av blanketterna än som av de sakkunniga föreslagits, vadan Generalpoststyrelsen — som jämväl ur andra synpunkter anser blanketten böra förseas med vissa ändringar och tillägg, vilka Generalpoststyrelsen framdeles skall i dess sammanhang närmare motivera — uppgjort ett nytt förslag till blankett, vilket härjämte bifogas. Blanketten torde emellertid icke lämpligen böra tillverkas av vitt papper, vilket lätteligen nedsmutsas, utan liksom blanketterna till vanliga postanvisningar framställas av färgat papper, exempelvis i brandgul färg. I anslutning till vad ovan sagts i fråga om anskaffande av kuvert för debetsedlarna får Generalpoststyrelsen i detta sammanhang meddela, att jämväl blanketterna till debetsedlar torde, därest sådant från fögderiförvaltningssynpunkt befinnes lämpligt, kunna anskaffas av postverket samt genom dess försorg tillhandahållas länsstyrelserna mot självkostnadspris. Anordningen med fönsterkuvert gör det nämligen nödvändigt, att kuvert och debetsedel beträffande storlek och uppställning anpassas efter varandra, så att den å debetsedeln anbragta adressen bliver fullt synlig genom kuvertet då debetsedeln inlagts i kuvertet. Av sådan anledning är det önskvärt, att debetsedlar och kuvert anskaffas genom samma myndighets försorg. Den omständigheten, att debetsedlarna i fråga om utskyldsrubriker förete vissa skiljaktigheter inom de olika länen, torde icke böra lägga hinder i vägen för att hela den för riket erforderliga upplagan debetsedlar anskaffas av postverket. Enligt här gjorda beräkningar torde blanketterna till debetsedlar komma att betinga ett pris av 5 kronor pr 1,000 stycken, utgörande för den pr år behövliga upplagan av omkring 1,600,000 st. debetsedlar 8,000 kronor.

Gent emot det nuvarande uppbördsförfarandet, enligt vilket den skattskyldige är förpliktad att på visst klockslag och på viss plats inställa sig vid uppbördsstämman, erbjuder givetvis de sakkunnigas förslag, innefattande valfrihet beträffande både

Skattens in-
betalning.

tid och rum, för den skattebetalande allmänheten avsevärda lättnader och i många fall verklig kostnadsbesparing. Ehuru det ur postal synpunkt, enkannerligen kontrollsynpunkt, varit att föredraga, att den skattskyldige hänvisats uteslutande till viss postanstalt för inbetalning av sin kronoskatt, har generalpoststyrelsen likväl funnit principen om valfrihet för den skattskyldige att få vända sig till vilken postanstalt som helst innebära så stora fördelar för allmänheten, att generalpoststyrelsen anser densamma icke böra uppgivas. Beträffande de sakkunnigas förslag, att den skattskyldige skulle äga att när som helst under hela den fastställda uppbördsperioden verkställa skatteinbetalning, vilket innebär en och samma uppbördstermin för alla skattskyldiga inom hela riket, torde denna anordning icke undgå att medföra anhopning av skatteinbetalning under periodens sista dagar, vilken anhopning kunnat förebyggas, därest exempelvis de skattskyldige inom varje särskild kommun fördelats å flera olika uppbördsterminer. I betraktande av den stora fördelen för skattebetalaren att, oberoende av var han bor eller för tillfället vistas, få under loppet av hela den fastställda uppbördsterminen betala sina utskylder, anser emellertid generalpoststyrelsen jämväl detta förslag böra genomföras. Genom att, på sätt skett i det överlämnade förslaget till debetsedel, å debetsedlarna anbringa uppmaning till de skattskyldige att i god tid verkställa inbetalning av skatten samt genom kungörelser, notiser i tidningarna och anslag å postanstalterna i enahanda syfte, torde erforderlig fördelning av skatteinbetalningen på periodens samtliga dagar i allt fall, och särskilt sedan allmänheten själv vunnit erfarenhet av nödvändigheten därav, kunna vinnas. Beträffande inbetalningsperiodens längd anser generalpoststyrelsen densamma lämpligen böra fastställas till 15 dagar, under alla förhållanden icke göras kortare. I fråga om den av de sakkunniga föreslagna tiden, 15—30 november, har generalpoststyrelsen redan vid redogörelsen för debetsedlarnas distribution framhållit nödvändigheten av, att debetsedlarna, för att de under alla förhållanden må komma vederbörande tillhanda före uppbördsterminens början, minst 10 dagar dessförinnan avlämnas till postbefordran, vadan generalpoststyrelsen också tillåtit sig föreslå terminens framflyttning till tiden 21 november—5 december. Denna förändring är önskvärd jämväl ur postal synpunkt, enär därigenom periodens sista och för de med skatteuppbörden sysselsatte postfunktionärerna mest ansträngande dag icke, såsom skolat ske enligt de sakkunnigas förslag, infaller å sista dagen i månaden, då jämväl postarbetet i övrigt är mera koncentrerat än eljest, utan i stället den 5 dagen i månaden. Visserligen hava postanstalterna att de första dagarna i december verkställa en hel del pensionsutbetalningar m. m. för riksförsäkringsanstaltens m. fl:s räkning, men dessa utbetalningar anses dock kunna ordnas på sådant sätt, att de icke behöva hindra skatteinbetalningen. Att framflytta perioden längre än till den 5 december finner generalpoststyrelsen icke tillrädligt med hänsyn till den därefter inträdande jultrafiken.

Enär det är kronoutskylderna å *landsbygden*, som skulle på förslaget sätt genom postverkets försorg upphämtas, komma företrädesvis landsbygdens postanstalter, d. v. s. poststationerna, att av den skattebetalande allmänheten anlitas för inbetalningen. Visserligen skall det överordnade postkontoret hava att från underlydande poststationer undan för undan mottaga vid poststationerna influten uppbörd samt med densamma taga vidare befattning, varjämte givetvis en del skattelikvider komma att verkställas direkt vid postkontoret, men beträffande postkontoren har postverket reservpersonal att ställa till förfogande för arbetets bedrivande, vadan några svårigheter därvidlag icke behöva befaras. Vad däremot beträffar poststationerna, vilka som bekant äro dels järnvägspoststationer, som förestås av järnvägsstationens föreståndare, och dels lantpoststationer, som förestås av enskilde personer enligt kontrakt, till-

handahåller postverket icke omedelbarligen förstärkning, utan måste erforderlig sådan i allmänhet anskaffas genom vederbörandes egen försorg. Den frågan uppställer sig då, huruvida poststationerna kunna anses mäktiga att övertaga och på ett tillfredsställande sätt utföra det arbete, som genom postverkets övertagande av kronouppbörden skulle bli dem ålagt. Denna fråga har generalpoststyrelsen också ägnat en ingående undersökning.

För att kunna bedöma förestående fråga erfordras först att för sig klargöra, huru skatteinbetalningen skall tillgå vid poststationerna samt den tid som därtill åtgår. Vid skatteinbetalningen medför den skattskyldige sin debetsedel med vidfogad skattepostanvisning samt avlämnar likviden, såvitt möjligt, i jämua penningar. Någon särskild avgift utöver skattebeloppet har den skattskyldige icke att vidkännas. Beträffande kvitteringen av likviden hava de sakkunniga föreslagit, att debetsedeln skulle förses med postfunktionärens namnteckning och avstämplas samt återställas till vederbörande, samt skattepostanvisningen fränskiljas och postbefordras, varjämte de sakkunniga förutsatt, att postverket skulle i kontrollsyfte införa något särskilt slags förfarande. I sistnämnda hänseende har generalpoststyrelsen haft under övervägande åtskilliga förslag och har styrelsen därvid stannat för en anordning, som, jämte det att densamma uppfyller erforderliga anspråk på kontroll, även har fördelen att vara enkel, snabb och redan beprövad. Generalpoststyrelsen har därvid utgått från att, även om man icke fordrade någon som helst särskild kontrollåtgärd utan åtnöjdes med att debetsedeln avstämplades och kvitterades, poststationsföreståndaren i allt fall måste, då han skulle till det överordnade postkontoret insända influtna skattemedel, uppföra samtliga inbetalda skattepostanvisningar å någon slags förteckning. En dylik förteckning eller journal kan emellertid även utgöra kontroll. Journalen anordnas nämligen enligt kopieringssystem d. v. s. med över- och underark. Vid varje inbetalning antecknar poststationsföreståndaren med användande av anilinpenna och kopiepapper i journalen debetsedelns nummer och belopp med siffror ävensom sin signatur. Vederbörande del av överarket, genom perforering lätt fränskiljbar samt å undersidan gummerad, avrives och åsättes debetsedeln samt ersätter sålunda den av de sakkunniga föreslagna kvitteringen å denna. Debetsedeln avstämplas med postanstaltens datumstämpel, med iakttagande av att stämpelavtrycket anbringas dels å själva debetsedeln dels å det densamma åsatta kvittot. Även om kvittot tilläventyrs skulle bortfalla — vilket dock torde få anses uteslutet — utvisar sålunda stämpelavtrycket å själva debetsedeln att skatten blivit betald och kvitterad. Den skattskyldige har allenast att tillse, att det å debetsedeln anbragta kvittot överensstämmer med det belopp, han verkligen betalat d. v. s. skattebeloppet. Poststationsföreståndaren torde enligt denna anordning näppeligen kunna uraktlåta att redovisa någon skatteinbetalning, d. v. s. att införa någon skatteanvisning i journalen, enär detta måste ske samtidigt med kvittots utskrivande. Enahanda system som det nu förordade användes redan för närvarande å postkontoren vid avgivande av inlämningsbevis rörande vanliga postanvisningar, ehuru kvittot där överlämnas löst till avsändaren. Generalpoststyrelsen har emellertid ansett det angeläget, att beträffande avgivande av kvitto å verkställd skattelikvid så ordnas, att den skattebetalande fortfarande såsom hittills erhåller kvittot anbragt å själva debetsedeln.

Den nu föreslagna kvitto- och kontrollanordningen synes generalpoststyrelsen enkel och praktisk. Verkställandet av anteckningarna i kopiejournalen drager icke längre tid än som skulle åtgå att skriva kvitto med bläck å själva debetsedeln och det avrivna kvittots anbringande å debetsedeln samt dennas avstämpling sker lika fort som att åsätta och stämpla exempelvis ett frimärke. Poststationsföreståndaren

behöver icke efter dagens slut upprätta någon särskild förteckning över inbetalade skattepostanvisningar, enär dylik förteckning redan föreligger uti journalen. Kvittots utseende torde emellertid lämpligen böra angivas å debetsedelns baksida jämte uppmaning till den skattskyldige att tillse, att han verkligen erhåller ett så beskaffat kvitto som avbildningen utvisar samt att kvittot lyder å det av honom inbetalade beloppet. Så har ock skett i det av generalpoststyrelsen överlämnade förslag till debetsedel, vilken jämväl blivit kvitterad och avstämplad på det av generalpoststyrelsen nu föreslagna sättet.

Ifrågavarande förfaringssätt kan med fördel även tillämpas vid postkontor beträffande de skatteinbetalningar, som därstädes kunna förekomma.

Med tillämpning av det förfarande vid skatteinbetalning, som här ovan föreslagits, skulle, enligt anställda försök, för varje inbetalning, även om skattebetalaren icke har jämna penningar för likviden, åtgå högst omkring 2 minuter. I sitt betänkande hava de sakkunniga meddelat, att under år 1911 inbetalades vid de allmänna uppbořdsstämorna ett antal av 1,200,615 debetsedlar, vilket, fördelat på 3,300 postanstalter, för varje postanstalt utgör i medeltal vid pass 364 samt, ytterligare fördelat på en period av 15 dagar, 24 debetsedlar i medeltal per dag och postanstalt. Med en beräknad tid av 2 minuter för varje inbetalning skulle skatteinbetalningen alltså i medeltal kräva 48 minuter per dag och postanstalt. Generalpoststyrelsen har emellertid för frågans bedömande ansett sig icke kunna nöjas med ifrågavarande medeltal utan föranstaltat om en mera ingående och exakt utredning. De sakkunniga hava nämligen från vederbörande kronofogdar och häradsskrivare införskaffat uppgifter rörande antalet och beloppet av inom varje landskommun i riket under år 1911 vid allmän uppbořdsstämma erlagda kronoutskylder. Med ledning av detta material, vilket de sakkunniga ställt till generalpoststyrelsens förfogande, har styrelsen låtit, i den mån så kunnat ske, beräkna det antal debetsedlar ävensom sammanlagda utskyldsbelopp, som kan antagas komma att inbetalas vid varje särskild postanstalt. Därvid har tillgått så, att antalet och beloppet av inom varje kommun inbetalade debetsedlar lika fördelats å de inom kommunen belägna postanstalterna, med iakttagande av att, där kommun tilläventyrs icke haft någon postanstalt inom sitt område, debetsedlarna i stället fördelats å den eller de postanstalter, vilka utgjort postadress för kommunen i fråga. Resultatet av uträkningen föreligger i nedanstående tabell, som angiver dels sammanlagda antalet debetsedlar (skattepostanvisningar) vid de särskilda postanstalterna, dels antalet skattepostanvisningar i medeltal *per dag* vid en uppbořdstermin av 15 dagar, dels ock slutligen den tid, som skulle åtgå i medeltal per dag för skatteinbetalningen vid postanstalterna.

Antal poststationer:	Med ett <i>sammanlagt</i> antal skattepostanvisningar av mellan:	Vidstående sammanlagda antal skattepostanvisningar utgör i medeltal <i>pr dag</i> vid en uppbördstermin av 15 dagar:	Tid, som åtgår för skatteinbetalningen <i>pr dag</i> med beräkning av 2 min. pr varje inbetalning:
			tim., min.—tim., min.
122	1—100	1—6	2 — 12
569	100—200	6—13	12 — 26
833	200—300	13—20	26 — 40
S:a 1,524			
620	300—400	20—26	40 — 52
398	400—500	26—33	52 — 1. 6
S:a 1,018			
198	500—600	33—40	1. 6 — 1.20
132	600—700	40—46	1.20 — 1.32
75	700—800	46—53	1.32 — 1.46
68	800—900	53—60	1.46 — 2.—
43	900—1,000	60—66	2.— — 2.12
S:a 516			
30	1,000—1,100	66—73	2.12 — 2.26
20	1,100—1,200	73—80	2.26 — 2.40
14	1,200—1,300	80—86	2.40 — 2.52
8	1,300—1,400	86—93	2.52 — 3. 6
9	1,400—1,500	93—100	3. 6 — 3.20
5	1,500—1,600	100—106	3.20 — 3.32
3	1,600—1,700	106—113	3.32 — 3.46
1	1,700—1,800	113—120	3.46 — 4.—
2	1,800—1,900	120—126	4.— — 4.12
5	1,900—2,000	126—133	4.12 — 4.26
—	2,000—2,100	133—140	4.26 — 4.40
—	2,100—2,200	140—146	4.40 — 4.52
1	2,200—2,300	146—153	4.52 — 5. 6
1	2,300—2,400	153—160	5. 6 — 5.20
2	2,400—2,500	160—166	5.20 — 5.32
—	2,500—2,600	166—173	5.32 — 5.46
—	2,600—2,700	173—180	5.46 — 6.—
1	2,700—2,800	180—186	6.— — 6.12
S:a 102			

I förestående tabell torde man hava en ganska tillförlitlig bild av skatteinbetalningarnes fördelning å de olika postanstalterna. För 1,524 postanstalter eller bortåt hälften av hela det i beräkningen ingående antalet uppgår sammanlagda antalet debetsedlar till högst 300, utgörande i medeltal pr dag mellan 1 och 20 stycken. Den för inbetalning härav erforderliga tiden belöper sig till mellan 2 och 40 minuter pr dag. För 2,542 postanstalter eller 81 % av hela antalet utgör sammanlagda antalet debetsedlar högst 500 och medeltalet pr dag högst 33 st. o. s. v. Allenast 102 postanstalter — därav dock hälften utgöres av postkontor eller invid postkontor belägna poststationer — skulle hava att motse sammanlagt mer än 1,000 skatteinbetalningar. Tabellen giver sålunda vid handen, att beträffande det stora flertalet postanstalter antalet skatteinbetalningar icke är av den betydelse att bestyret därmed bör bereda några särskilda svårigheter. Givet är att generalpoststyrelsen beträffande de i slutet av tabellen förekommande postanstalterna med ett avsevärt större antal skatteinbetalningar — vilka dessa postanstalter äro, har framgått av utredningen — kommer att vidtaga de särskilda åtgärder som kunna befinnas nödiga för att anhopningen av skatteinbetalningar må kunna avvecklas på ett för allmänheten tillfredsställande sätt.

Nu torde invändas, att en stor del av de skattskyldiga komma att uppskjuta inbetalningen till de sista dagarna av uppbördstiden och att sålunda fördelningen på de olika dagarna ingalunda kan förväntas bli sådana, som i tabellen här ovan angivits. Även generalpoststyrelsen håller för troligt, att antalet inbetalningar kommer att bli större mot slutet av perioden. Generalpoststyrelsen har emellertid haft tillfälle taga del av en av Eders Kungl. Maj:ts befallningshavande i Blekinge län afgiven redogörelse rörande inbetalning år 1911 av kommunalutskylder i Karlskrona stad under en period av 9 dagar. Av den under perioden influtna uppbörden erlades:

1:a dagen	6.0 %	6:e dagen	6.2 %
2:a »	8.9 »	7:e »	6.7 »
3:e »	18.0 »	8:e »	11.9 »
4:e »	9.5 »	9:e »	24.8 »
5:e »	8.0 »		

Även om man beträffande kronoutskylderna å landsbygden går ut ifrån, att i allmänhet 25 % av skattebetalarna först sista dagen skulle inbetala sin skatt — vilket i betraktande av lantbefolkningens vida större punktlighet i nu förevarande hänseende knappast torde behöva antagas — skulle detta i allt fall för det stora flertalet postanstalter på sin höjd innebära omkring ett 100-tal inbetalningar sista dagen, dragande en tid av omkring 3 timmar. Härvid är ock att märka, att de skattskyldiga utan tvivel fortfarande som hittills komma att i stor utsträckning använda sig av bud för skatteinbetalningen, såsom fjärdingsmän, lantbrevbärare m. fl., vilka på en gång medföra ett flertal debetsedlar. Beträffande sådana i klump verkställda inbetalningar kan givetvis icke beräknas åtgå 2 minuter för varje utan högst hälften av denna tid, varigenom den sammanlagda tiden betydligt reduceras.

Efter det resultat, som framgått av förestående siffror, torde den från vissa håll framkomna invändningen, att de mindre postanstalterna eller poststationerna icke skulle vara i stånd att utföra det med skatteuppbörden förenade ökade arbetet, icke vara välgrundad.

Vad beträffar med järnvägsstation förenad poststation, vilkens föreståndare jämväl bestrider järnvägstjänst, har generalpoststyrelsen icke förbisett vikten av, att

sådana anordningar vidtagas, att icke skatteuppbörden kommer att hinderligt inverka på järnvägstjänsten. Lämpligaste sättet att förebygga intrång såväl å järnvägstjänsten som å den egentliga posttjänsten synes emellertid generalpoststyrelsen vara, att poststationsföreståndarna — både järnvägs- och lantpoststationsföreståndare — åläggas skyldighet att, då omständigheterna så påfordra, särskilt under uppbördsperiodens senare del, hålla poststationerna öppna för inbetalning av skattemedel å särskilda tider, vilka skola förläggas till sådan tid av dagen att skatteinbetalningen icke hinderligt inverkar å järnvägstjänst eller egentliga postgöromål.

Emellertid torde en dylik anordning betinga, att poststationsföreståndarna tillerkännes särskild gottgörelse för arbetet med kronouppbörden, då det nämligen icke rimligen kan av dem begäras, att de skola, utan ersättning, hålla poststationen öppen för skatteinbetalning på tid, då de eljest skolat vara befriade från varje tjänstgöring. Även med hänsyn därtill, att åtminstone en del poststationsföreståndare med avsevärdare kronouppbörd torde behöva anlita särskilt biträde i och för kronouppbörden, synes det skäligt, att poststationsföreståndarna beredes särskild ersättning för detta bestyr. Enär, på sätt framgår av tabellen här ovan, antalet skatteinbetalningar och följaktligen också det ökade arbetet för poststationsföreståndarna komme att högst betydligt växla vid de olika poststationerna, anser generalpoststyrelsen, att den särskilda ersättningen till poststationsföreståndarna för bestyret med kronouppbörden lämpligen bör ställas i direkt proportion till det ökade arbetet och alltså beräknas med visst belopp för varje skatteinbetalning. Vad beloppet beträffar, anser generalpoststyrelsen detta lämpligen böra bestämmas till 5 öre pr inbetalad skattepostanvisning, vilken ersättning, vid det förhållande att varje inbetalning beräknas draga omkring 2 minuter, sålunda motsvarar 1 krona 50 öre pr timme. Sammanlagda ersättningen för hela uppbördsperioden skulle för flertalet poststationer komma att variera mellan 15 och 25 kronor, varemellertid densamma, på sätt framgår av tabellen, för en del poststationer skulle komma att uppgå till 50 kronor och däröver, likasom den å andra sidan för poststationer med ett ringa antal skatteinbetalningar komme att understiga 10 kronor. Ersättningen bör givas personlig karaktär och alltså under alla förhållanden — även i fråga om järnvägsstationer, beträffande vilka generalpoststyrelsen med vederbörande järnvägsförvaltning avslutat överenskommelse om postgöromålens handhavande — tillgodokomma poststationsföreståndaren personligen. Lämpligen torde densamma kunna utbetalas till poststationsföreståndaren genom överordnade postkontoret efter uppbördsterminens utgång.

Någon motsvarande ersättning anses däremot icke böra utgå vid postkontor. Postkontoren skulle, på sätt längre fram kommer att närmare utvecklas, huvudsakligen hava att från poststationerna mottaga därstädes influtna skattemedel, att bokföra skattepostanvisningarna, samt, vad angår postkontor å landsfogdens adressort, att redovisa ankommande skattepostanvisningar till landsfogden, varemot direkt inbetalning av skattemedel å postkontor — åtminstone de i städerna — endast i jämförelsevis ringa grad torde komma att äga rum. Arbetet med kronouppbörden å postkontoren skulle av postverkets ordinarie eller extra tjänstemän utföras på deras vanliga tjänstgöringstid, vadan särskild ersättning härför utöver den vanliga avlöningen icke skäligen kan ifrågasättas.

Några av Eders Kungl. Maj:ts befallningshavande hava uttalat betänkligheter mot att åt poststationsföreståndarna anförtro omhändertagandet av de genom skatteinbetalning inflytande medelsbeloppen. I detta hänseende tillåter generalpoststyrelsen sig erinra om, att poststationerna redan för närvarande äga att från allmänheten mottaga postanvisningar, lydande å belopp intill 1,000 kronor ävensom att till adres-

sater utbetala anvisningar till enahanda belopp. Därjämte hava poststationerna befogenhet att behandla värdeförsändelser med angivet värde upp till 20,000 kronor och i vissa fall till obegränsat belopp. Skattepostanvisningarna däremot komma i allmänhet att lyda å helt ringa belopp, i medeltal å omkring 18 kronor, enligt vad 1911 års statistik giver vid handen. Vid sådant förhållande och då generalpoststyrelsen, såsom av det föregående framgår, tänkt sig särskilda kontrollanordningar vid skattemedlens inbetalning och redovisning, torde några betänkligheter icke böra hysas mot att poststationsföreståndarna anförtros kronouppbörd.

Med hänsyn till att maximibeloppet å vanlig inrikes postanvisning utgör 1,000 kronor, kunde möjligen ifrågasättas, huruvida tilläventyrs förekommande debetsedlar å belopp över 1,000 kronor borde få inbetalas å poststation eller huruvida icke i fråga om högre belopp andra anordningar borde vidtagas. För underlättande av postverkets kontroll hava de sakkunniga också föreslagit bestämmelser i sådan riktning, att likvid i kontanta penningar av skattebelopp överstigande 1,000 kronor skulle få ske allenast vid postkontor, varemot dylikt belopp skulle få inbetalas vid poststation allenast medelst postremissväxel, ställd å generalpoststyrelsen samt utfärdad av riksbanken eller annan bank med av Eders Kungl. Maj:t fastställt reglemente. Generalpoststyrelsen, som icke haft tillfälle att förskaffa sig närmare uppgifter, i vilken omfattning skattebelopp över 1,000 kronor förekomma å landsbygden, har, vid övervägande av denna fråga, visserligen funnit önskvärt, att skatteinbetalningar vid poststation å belopp över 1,000 kronor ske med användande av postremissväxel, så att därigenom poststationsföreståndarens ansvar för kontanta medel underlättas, men har styrelsen dock icke ansett sig böra påfordra, att dylikt betalningsmedel ovillkorligen skall användas. Den av de sakkunniga i deras förslag till skattepostanvisningsblankett intagna föreskriften i förevarande hänseende har fördens skull i generalpoststyrelsens förslag till samma blankett omformulerats till att avse allenast ett önskemål.

Från vissa håll hava uttalats betänkligheter jämväl mot att å poststationerna förvara de influtna skattemedlen. Gent emot detta vill generalpoststyrelsen först erinra om, att poststationerna skulle varje postdag till överordnade postkontoret insända influtna skattemedel, vadan någon anhopning av dylika medel skulle kunna förekomma allenast vid poststationer, som mera sällan hava förbindelse med överordnade postkontoret. Då emellertid, såsom förut genom tabell visats, flertalet poststationer hava dagliga förbindelser samt allenast ett 30-tal hava förbindelser mindre ofta än 2 gånger i veckan, torde anhopning av medel å poststationerna mera sällan behöva förekomma. För övrigt äro de inflytande skattebeloppen långt ifrån betydande. I detta hänseende har generalpoststyrelsen med ledning av från de sakkunniga erhållna uppgifter rörande 1911 års kronouppbörd låtit verkställa utredning angående storleken av den uppbörd, som skulle komma att inflyta vid de olika postanstalterna. Resultatet av utredningen föreligger i följande tabell:

Antal poststationer:	Med en sammanlagd skatteuppbörd av	Belopp i medeltal <i>pr dag</i> vid en period av 15 dagar.
	Kronor:	Kronor:
73	1— 1,000	1— 66
293	1,000— 2,000	66— 132
388	2,000— 3,000	132— 200
381	3,000— 4,000	200— 266
358	4,000— 5,000	266— 332
Summa 1493		
281	5,000— 6,000	332— 400
200	6,000— 7,000	400— 466
215	7,000— 8,000	466— 532
125	8,000— 9,000	532— 600
121	9,000— 10,000	600— 666
Summa 942		
70	10,000— 11,000	666— 732
106	11,000— 12,000	732— 800
54	12,000— 13,000	800— 866
48	13,000— 14,000	866— 932
52	14,000— 15,000	932— 1,000
48	15,000— 16,000	1,000— 1,066
33	16,000— 17,000	1,066— 1,132
28	17,000— 18,000	1,132— 1,200
31	18,000— 19,000	1,200— 1,266
15	19,000— 20,000	1,266— 1,332
79	20,000— 25,000	1,332— 1,666
52	25,000— 30,000	1,666— 2,000
Summa 616		
39	30,000— 35,000	2,000— 2,332
19	35,000— 40,000	2,332— 2,666
10	40,000— 45,000	2,666— 3,000
15	45,000— 50,000	3,000— 3,332
10	50,000— 60,000	3,332— 4,000
—	60,000— 70,000	4,000— 4,666
6	70,000— 80,000	4,666— 5,332
1	80,000— 90,000	5,332— 6,000
2	90,000— 100,000	6,000— 6,666
2	100,000— 125,000	6,666— 8,332
4	125,000— 150,000	8,332— 10,000
1	150,000— 175,000	10,000— 11,666
Summa 109		

Såsom synes av tabellen uppgår sammanlagda skatteuppbörden vid 1493 postanstalter eller nära hälften av hela antalet till högst 5,000 kronor, vilket, fördelat på 15 dagar, belöper sig till mellan 1 krona och 332 kronor i medeltal pr dag. Vid 2,435 postanstalter eller 77 % av hela antalet överstiger uppbördssumman icke 10,000

kronor eller 666 kronor pr dag o. s. v. Postanstalterna med över 30,000 kronors sammanlagd uppbörd — 109 stycken — utgöras nästan uteslutande av postkontor och kunna därför i detta sammanhang lämnas ur räkningen. Även om man räknar med en anhopning av inbetalningar under periodens sista dag av ända till 25 %, skulle dagkassan vid det stora flertalet poststationer i allt fall icke uppgå till mer än högst några 1,000-tal kronor. I betraktande av de vida större medelsbelopp och värdeförsändelser, som enligt nuvarande postala anordningar kunna förekomma å poststationerna, anser generalpoststyrelsen sig därför på intet sätt kunna dela de uttalade farhågorna mot att å poststationerna till först avgående post förvara influtna skattebelopp. Givetvis kommer generalpoststyrelsen beträffande poststationer, som hava mindre täta förbindelser och någon avsevärdare kronouppbörd, att tillse, att dessa varda försedda med fullt betryggande förvaringsrum för skatteuppbörden så att fullkomlig trygghet för såväl poststationsföreståndaren som uppbördsmedlen vinnas. Beträffande det fåtal poststationer, varest postföring äger rum allenast 1 gång i veckan, torde ock, därest postföringsdag icke infaller omedelbart efter sista uppbördsdagen, i fall av behov kunna anordnas extra postföring för undvikande av skattemedlens kvarliggande å poststationen.

Generalpoststyrelsen kan sålunda för sin del icke finna annat än att poststationerna ur alla synpunkter äro fullt skickade att övertaga den del av kronouppbörden, som skulle falla på deras lott, nämligen skattebeloppens mottagande från allmänheten samt insändande till det överordnade postkontoret.

Mot det föreslagna uppbördsförfarandet hava emellertid framkommit invändningar jämväl av annan art. Sålunda hava vissa av Eders Kungl. Maj:ts befallningshavande framhållit, att de små postanstalterna på landet icke lämpade sig såsom »uppbördslokaler», enär det för allmänheten avsedda rum ofta vore allt för litet för att vid anhopning av skatteinbetalare bereda plats för alla. Visserligen äro poststationslokalerna å landsbygden i många fall icke stora. Det vill emellertid synas generalpoststyrelsen, som om man vid berörda invändnings framställande endast haft för ögonen det nuvarande uppbördsförfarandet, då en hel socken, stundom flera socknar på ett och samma klockslag och ställe inkallas till fullgörande av sin skatteplikt, men icke beaktat den högst avsevärda skillnaden häremellan och en över 15 dagar utbredd uppbördstermin. Givetvis måste dock tillströmningen av skattebetalare ställa sig högst olika i de båda olika fallen. Med det enkla förfaringssätt för skattens mottagande och kvittering, som här ovan föreslagits, torde för övrigt någon större anhopning av skattebetalare näppeligen hinna uppstå. Avsett är ju också, såsom förut nämnts, att poststationsföreståndarna skola i mån av behov hålla poststationerna öppna å särskilda tider för skatteinbetalningen, vilken sålunda icke behöver avbrytas av andra postgöromål eller järnvägstjänst.

Från vissa håll har uttalats en förmodan att med den föreslagna uppbördsmetoden skulle uppstå större restantier än för närvarande. Man förmenar, att den frihet, som lämnas de skattskyldige att under en relativt lång uppbördstermin betala, sin skatt, skulle komma allmänheten att känna sig mindre manad att punkligt fullgöra sin skatteplikt. Generalpoststyrelsen håller tvärtom liksom de sakkunniga före, att de restskyldiges antal kan komma att minskas genom postverkets övertagande av kronouppbörden. Helt visst finnas för närvarande många, som uraktlåta att fullgöra sin skattskyldighet av den anledning, att de äro förhindrade att själva inställa sig vid uppbördsstämman samt hava svårighet att anskaffa ombud för ändamålet. Särskilt torde det för ett icke ringa antal skattskyldige, som bo eller vid tiden för upp-

bördsstämman vistas utom uppbördsdistriktet, vara hart när omöjligt att infinna sig vid stämman och betala utskylderna. Dessa kategorier av icke självförvållade restskyldige komme enligt det föreslagna uppbördsförfarandet i stort sett att försvinna.

Även har framhållits, att därest poststationsföreståndaren underlåte att anteckna influtet medelsbelopp, skattskyldig, som förlorat sin kvitterade debetsedel, skulle löpa risk att bli obehörigen restförd, något som för närvarande vid uppbördens antecknande i uppbördsbok och kontrollängd icke gärna kunde inträffa. Beträffande denna invändning inskränker generalpoststyrelsen sig till att åberopa det av generalpoststyrelsen här ovan föreslagna kvitto- och kontrollförfarandet, varigenom dylik underlåtenhet från poststationsföreståndarens sida måste anses utesluten. Generalpoststyrelsen har emellertid å det överlämnade förslaget till debetsedel fäst den skattskyldiges uppmärksamhet på angelägenheten av att den kvitterade debetsedeln väl tillvaratages. Om en skattepostanvisning skulle förkomma under postbefordringen från den postanstalt, där densamma inbetalats, till landsfogdens postkontor, finnes ju alltid i postverkets förvar den journal, vari anvisningen vid inbetalningen å postanstalten införts, vadan den skattskyldige i dylikt fall, även om han tilläventyrs förlorat den kvitterade debetsedeln, icke på grund härav behöver befara att ånyo nödgas betala sin skatt.

Efter uppbördsterminens utgång skulle postanstalterna givetvis icke äga att vidare mottaga någon skatteinbetalning. Nu kan emellertid, åtminstone i fråga om poststationer, tänkas, att på terminens sista dag omedelbart före postanstaltens stängningstid ett osedvanligt stort antal skattskyldige infinna sig å postanstalten och att vederbörande postfunktionärer till följd av angelägna järnvägs- eller postgöromål icke kunna medhinna att expediera dem alla samma dag. För dylikt fall bör det medgivas dessa skattskyldige — som infunnit sig å postanstalten före stängningstidens utgång — att påföljande dag få återkomma och betala sin skatt, för vilket ändamål de tillstådeskomnas namn bör å postanstalten antecknas. Då emellertid avsett är, att poststationsföreståndarna skulle åläggas att vid behov hålla poststationerna öppna för skatteinbetalning å särskilda tider, samt för skatteinbetalningen vid postkontor alltid torde finnas disponibel personal, torde ett förhållande som det nyssnämnda näppeligen behöva ifrågakomma.

De sakkunniga hava i sitt betänkande föreslagit, att, därest debetsedel förkommit eller skattskyldig önskade till följd av förment debiteringsfel eller eljest inbetala endast en del av det honom påförda beloppet, honom borde beredas möjlighet till likvidens verkställande genom användande av särskilda, på kartong i annan färg tryckta skattepostanvisningar, som för ändamålet tillhandahölles av postverket.

Vad först beträffar det fall, att debetsedel tilläventyrs skulle under distributionen förkomma, har generalpoststyrelsen här ovan anvisat ett annat sätt, varigenom den skattskyldige efter anmälan å postanstalten kan erhålla ny debetsedel och sålunda i allt fall få tillfälle betala sin skatt. I fråga åter om rätt för den skattskyldige att inbetala allenast en del av det honom påförda skattebeloppet, anser generalpoststyrelsen dylik rätt, som för övrigt icke är den skattskyldige för det närvarande författningsenligt tillförsäkrad, icke heller böra med det föreslagna nya uppbördssättet få förekomma, enär, särskilt om de skattskyldige i någon avsevärdare utsträckning komme att använda sig av ett dylikt medgivande, den övriga skatteinbetalningen därigenom skulle hindras samt expeditionens behöriga gång äventyras. Förevarande fråga torde i stället kunna ordnas på ett för de skattskyldige tillfredsställande sätt därigenom, att skattskyldig, som förmenar sig hava blivit föremål för oriktig debitering, beredes tillfälle att samtidigt med skatteinbetalningen avgiftsfritt avgiva protest mot debiteringen.

Generalpoststyrelsen håller nämligen före, att det tilläventyrs felaktigt debiterade belopp, varom kan vara fråga, i allmänhet icke torde vara så stort, att detsammes avvarande är av beskaffenhet att bereda den skattskyldige någon egentlig olägenhet. Dylik protest torde lämpligen kunna ske skriftligen å därför avsedd plats å skattepostanvisningens baksida. Landsfogden, som erhåller del av samtliga inbetalade skattepostanvisningar i och för skattebeloppens afförande i uppbördsboken, utreder protestens befogenhet samt hänskjuter därefter ärendet till länsstyrelsens prövning. Befinnes protesten lagligen grundad, erhåller den skattskyldige i sinom tid restitution, samt i varje fall underrättelse om de sålunda anhängiggjorda besvärens utgång. Å det av generalpoststyrelsen överlämnade förslag till debetsedel har å skattepostanvisningen reserverats särskild plats för dylik protest.

Med anledning av de sakkunnigas förslag, att, förutom de egentliga kronoutskylderna, jämväl utskylder och avgifter, som förfalla till betalning å annan tid än allmän uppbördstermin, såsom exempelvis arrendeavgifter, måtte kunna genom postverkets försorg upphämtas i enahanda ordning som kronoskatten, får generalpoststyrelsen, som av de sakkunniga under hand inhämtat, att ifrågavarande, vanligtvis i mars månad till betalning förfallna avgifter till antalet äro av jämförelsevis ringa omfattning, meddela, att styrelsen finner hinder ur postal synpunkt icke möta mot en dylik anordning. Debiteringen av dessa avgifter torde lämpligen böra ske å kombinerad debetsedel och skattepostanvisning i enahanda ordning som den egentliga kronoskatten samt viss tidsperiod fastställas för avgifternas erläggande.

Generalpoststyrelsen tillåter sig i detta sammanhang meddela, att styrelsen jämväl haft under öfvervägande frågan, huruvida lantbrevbärare — av vilka vissa, nämligen de av första klass för närvarande äga att i begränsad omfattning mottaga och utbetala postanvisningsbelopp — borde tilläggas befogenhet att upphämta kronouppbörd. Generalpoststyrelsen har emellertid icke åtminstone för närvarande ansett sig böra tillstyrka åläggande för lantbrevbärare att under sina brevbäringsturer från allmänheten mottaga och kvittera skattemedel. Det bör dock vara lantbrevbärare obehaget att på eget ansvar tillhandagå de skattskyldige med skattemedels avlämnande å postanstalt, och det torde kunna antagas, att lantbrevbärarne i detta hänseende också komma att livligt anlitas av de skattskyldige särskilt beträffande smärre skattebelopp.

Skattemedlens redovisning.

Sedan i det föregående redogjorts för det sätt, varpå själva upphämtandet av kronoutskylderna skulle försiggå, tillåter generalpoststyrelsen sig härefter övergå till sättet för redovisningen av de uppburna medlen. Poststationerna skulle, såsom förut i annat sammanhang omnämnts, för var dag, beträffande poststation med postföring mindre ofta, för varje postföringsdag, till det överordnade postkontoret insända influtna skattemedel jämte tillhörande skattepostanvisningar ävensom den dagjournal, varå anvisningarna vid inbetalandet kopierats. Bokföringen av skattepostanvisningarna vid det överordnade postkontoret torde kunna inskränkas därtill att — efter det vederbörlig kollationering ägt rum — slutsummorna av poststationernas journaler införas i ett sammandrag, vilket jämte berörda journaler biläggas postkontorets räkenskaper. För postkontoret innebär det givetvis en stor arbetsbesparing att icke behöva specifikt bokföra alla från poststationerna inkommande skattepostanvisningar utan endast anteckna slutsummorna av stationernas journaler. Från underlydande poststationer inkommande liksom ock vid själva postkontoret inflytande skattemedel, torde av postkontoret böra disponeras på samma sätt som inflytande postanvisningsmedel och

övriga postmedel, vilka icke erfordras för kända utgifter, nämligen sålunda, att medlen av postkontoret insättas å postverkets giroräkning i riksbanken.

Själva skattepostanvisningarna översändas därefter — i likhet med vanliga postanvisningar — omedelbart till adresspostkontoret d. v. s. postkontoret å den ort, där vederbörande landsfogde är bosatt, samt, för det fall landsfogden bor å plats där allenast poststation finnes, till det poststationen överordnade postkontoret. Förhållandet är nämligen icke så, att ett visst postkontor med sina underlydande poststationer motsvarar ett visst landsfögderiområde, utan äro vanligen ett flertal postkontor jämte underlydande poststationer belägna inom ett och samma landsfögderi. Detta förhållande framgår redan därutav, att postkontoren i riket äro 243, varemot landsfögderierna endast utgöra 117. Icke heller torde landsfogdarna alltid vara boende inom fögderiet; för närvarande är detta icke fallet med häradsskrivarna, vilka ehuru de uppgå till 117 st. finnas boende eller åtminstone hava sin postadress å endast omkring 90 olika platser.

Till postkontor å ort, där landsfogde finnes bosatt, skulle alltså dagligen under uppbördsterminen komma att inströmma skattepostanvisningar först och främst från övriga inom eller i omedelbar närhet av landsfögderiet belägna postkontor samt dessutom, beträffande skattebetalare, som bo eller vistas utom debiteringsorten, även från postkontor i andra delar av landet. Därjämte upphämtar postkontoret själft och framför allt genom sina underlydande poststationer givetvis en icke ringa del av fögderiets skatteuppbörd. Därest nu vore fråga om vanliga postanvisningar, skulle ankommande anvisningar utbetalas till resp. adressater mot kvitto å anvisningarna. Beträffande skattepostanvisningar skulle emellertid tillämpas ett annat, vida mera enkelt och praktiskt utbetalningsförfarande. Samtliga ankommande skattepostanvisningar förtecknas nämligen i en längd eller journal, som nedsummeras för dag. I journalen sålunda införda skattepostanvisningar överlämnas för var dag till landsfogden mot kvitto å journalens slutsumma. Kontant utbetalning till landsfogden av anvisningarnas belopp äger dock icke rum, utan insättes beloppet av postkontoret medelst å postverkets bankräkning dragen check i riksbanken för vederbörande länsstyrelses räkning å statsverkets giroräkning, varefter beviset om insättning överlämnas till landsfogden i stället för likvid. Därest flera landsfogdar finnas boende å samma plats, iakttages, att anvisningar till de olika landsfogdarna införas i särskilda journaler samt att insättning i riksbanken äger rum särskilt för varje fögderi. Den av landsfogden kvitterade journalen bilägges postkontorets räkenskaper såsom verifikation till utgiften. Med ledning av de mottagna skattepostanvisningarna verkställer därefter landsfogden efter hand anteckning om de gjorda inbetalningarna i uppbördsboken, varefter anvisningarna torde av honom i sinom tid återställas till postverket.

Antalet av de skattepostanvisningar, som sålunda inströmma till postkontoren å landsfogdarnas adressorter är givetvis högst betydande. Med undantag beträffande anvisningar från sådana skattskyldige, som bliva restförda — under år 1911 utgjorde dessa omkring $\frac{1}{5}$ av hela antalet skattskyldige — återkomma nämligen till berörda postkontor skattepostanvisningar till samtliga de debetsedlar, som av landsfogdarna på sin tid avlämnades för distribution. Då emellertid behandling av ankommande skattepostanvisningar inskränker sig till antecknande i ovan omnämnda journal av anvisningarnas belopp och nummer samt journalens nedsummering, för vilka ändamål vid postkontor med avsevärt stort antal skattepostanvisningar kombinerade skriv- och adderingsmaskiner kunna användas, torde icke heller denna del av uppbördsarbetet komma att bereda några särskilda svårigheter.

I och med att postkontoren å landsfogdarnas adressorter insatt beloppet av ankomna skattepostanvisningar för vederbörande länsstyrelses räkning i riksbanken samt överlämnat riksbankens insättningsbevis jämte själva anvisningarna till landsfogden mot kvitto å beloppet, har postverkets befattning med kronouppbörderna upphört. Beträffande den vanliga postanvisningsrörelsen tillkommer såsom ett ytterligare led i postverkets verksamhet revisionen, vilken verkställs av tjänstemän hos generalpoststyrelsen, dit journaler och postanvisningar insändas. Någon särskild postrevision beträffande kronouppbörderna torde dock knappast bliva behöfelig. Landsfogden, vilken å längden kvitterar beloppet av de mottagna skattepostanvisningarna, bör givetvis dessförinnan förvissa sig om, att anvisningarna äro rätt uppförda å längden och denna rätt summerad, vadan landsfogden alltså kan betraktas såsom postverkets kontrollant å denna punkt. Enär någon kontant utbetalning till landsfogden icke äger rum, behöva icke befaras några begentligheter i förhållandet mellan postkontoret och landsfogden, liksom det, med nu ifrågavarande utbetalningsförfarande över huvud taget, icke bliver möjligt för enskild person att obehörigen utbekomma likvid för skattepostanvisning. De enda oegentligheter och felaktigheter, som enligt det nu beskrivna förfaringsättet vid kronouppbördens upphämtande genom postverket kunna tänkas förekomma, äro antingen att den postanstalt, som av den skattskyldige mottagit inbetalningen, underlåter att redovisa densamma — vilket dock vid det föreslagna kvitto- och kontrollförfarandet torde få anses uteslutet, enär enligt detsamma kvitto och kontrolljournal skrivas samtidigt — eller ock att en inbetalad och behörigen redovisad skattepostanvisning tilläventyrs kommer bort under postbefordringen till landsfogdens postkontor. En sålunda tilläventyrs förelupen oegentlighet eller felaktighet bliver emellertid under alla förhållanden uppdagad vid restantieindrivningen, då den skattskyldige genom företeende av sin kvitterade debetsedel visar sig hava i vederbörlig ordning erlagt utskylderna. Och då, enligt vad de sakkunniga under hand uppgivit, restindrivningen beräknas taga sin början redan omkring en månad efter uppbördsterminens utgång, torde denna exekutiva akt bliva en fullt verksam revision, på samma gång som vetenskapen om densamma torde bliva ett lika verkamt medel att avhålla vederbörande postfunktionär från varje försök till oegentlighet. Givet är dock, att, därest en postrevision av kronouppbörderna tilläventyrs skulle befinnas erforderlig, sådan kommer att av generalpoststyrelsen anordnas.

Postverkets
ersättning.

Postverkets bestyr med kronouppbörderna skulle såsom av det föregående framgår, komma att bestå av tvenne varandra väsentligen olika moment, nämligen dels debetsedlarnas distribution till de skattskyldiga, vilket närmast är att förlikna vid befordran av vanliga postförsändelser, dels ock utskyldernas upphämtande och redovisning, vilket sistnämnda bestyr i stort sett är av enahanda beskaffenhet som den befattning, postverket för närvarande tager med vanliga inrikes postanvisningar. Vid beräklandet av postverkets ersättning för kronoutskyldernas upphämtande torde ock tagas hänsyn till bägge dessa moment.

Vad då först beträffar distributionen av debetsedlarna har förut anmärkts, att den omständigheten, att dessa lämpligen anses böra försändas i tillslutna kuvert, icke bör leda till förhöjd ersättning åt postverket. Därest debetsedlarna skolas befordras i öppet skick, borde desamma, enligt nu gällande bestämmelser rörande villkoren för befordran av korsbandsförsändelser, böra betraktas såsom affärshandlingar, för vilka avgiften utgör 4 öre för 50 gram eller del därav, minsta avgiften dock 10 öre. Generalpoststyrelsen anser emellertid, att för befordringen av försändelser, innehåll-

lande debetsedlar, vilka, enligt det befordringssätt här ovan angivits, under alla förhållanden komma att medföra mindre besvär i posttjänsten än motsvarande antal vanliga försändelser, icke skäligen bör beräknas högre avgift än som utgår för trycksaksförsändelser intill 50 gram eller 4 öre per försändelse. Likaledes anser generalpoststyrelsen, såsom förut sagts, att försändelserna för tids vinnande böra befordras ofrånkerade samt ersättningen för befordringen inräknas i postverkets sammanlagda ersättning för kronoutskyldernas upphämtande.

Vad därefter angår själva utskyldernas upphämtande och redovisning, sker ju detta i stort sett i enahanda former, som gälla för behandlingen av vanliga postanvisningar. Enär, enligt tillgänglig statistik, antalet av de vid de allmänna uppbördsstämmorna år 1911 inbetalade debetsedlarna uppgick till omkring 1,200,000 samt deras sammanlagda belopp till mellan 23 och 24 miljoner kronor, torde alltså varje debetsedel i *medeltal* hava lytt å omkring 18 kronor. För vanlig inrikes postanvisning mellan 10 och 25 kronor utgör postavgiften 15 öre; och borde alltså med beräkning efter samma grunder postverkets ersättning för kronoutskyldernas upphämtande och redovisande utgå med 15 öre för varje skattepostanvisning. Generalpoststyrelsen anser emellertid omständigheter tala för en reduktion av jämväl denna ersättning. Postbehandling av skattepostanvisningarna bleve nämligen, på sätt av det föregående framgår, enklare och mindre tidsödande än arbetet med vanliga postanvisningar. Generalpoststyrelsen anser därför, att avgiften för skattepostanvisningarna icke bör beräknas till högre belopp än 10 öre för varje anvisning.

Med tillämpning av nu angivna grunder och beräknat efter 1911 års uppbörd skulle alltså postverkets ersättning för bestyret med kronouppbörden i runt tal belöpa sig till följande belopp:

a) för distributionen av debetsedlarna	$(1,500,000 \times 4) =$	60,000: — kr.
b) för bestyret med skattepostanvisningarna	$(1,200,000 \times 10) =$	120,000: — »
		eller sammanlagt 180,000: — kr.

Till förestående belopp, 180,000 kronor pr år, anser generalpoststyrelsen för sin del postverkets sammanlagda ersättning för bestyret med kronouppbörden skäligen böra fastställas. Denna ersättningssumma kan möjligen synas väl hög, men vill generalpoststyrelsen erinra om, att fördelarna för de till ett antal av över en och en halv miljon uppgående skattebetalarna att på nu föreslaget sätt få erlägga sina kronoutskylder, nationalekonomiskt sett, säkerligen representera ett vida större värde än den av generalpoststyrelsen nu föreslagna ersättningen, ävensom att kostnaderna för den nuvarande uppbördsförvaltningens resor för ifrågavarande ändamål och värdet av den tid och det arbete, som därpå nedlägges, torde kunna skattas till ett belopp, som föga understiger postverkets ersättning. Av praktiska skäl anser generalpoststyrelsen att ersättningen bör fixeras att oförändrad gälla någon tid framåt, exempelvis 3 eller 5 år, varefter, med hänsyn till inträdande förändringar i frekvensen av skatteuppbörden, revision av ersättningen, med ledning av en lätt verkställd statistisk beräkning, bör äga rum enligt de här ovan uppställda grunderna. Ersättningen lär lämpligen kunna tillhandahållas generalpoststyrelsen av statskontoret vid varje års utgång.

Visserligen torde postverkets direkta utgifter för kronoutskyldernas upphämtande icke komma att uppgå till fullt ovan sagda belopp. Postverkets extra utgifter i sådant hänseende komme att utgöras av dels ovanberörda personliga ersättning åt poststationsföreståndarna dels avlöning åt erforderlig förstärkningspersonal å postkontoren

under uppbördsterminen dels ock övriga av bestyret med kronouppbörden påkallade särskilda utgifter, såsom kostnader för anskaffandet av vissa nya blanketter för ändamålet, anordnandet, i förekommande fall, av extra poster till och från poststation för debetsedlarnas eller uppbördsmedlens befordran, anskaffandet av skriv- och adderingsmaskiner för vissa postkontor ävensom anskaffande eventuellt av större kassaförvaringsrum vid vissa poststationer.

Vad beträffar den särskilda gottgörelsen till poststationsföreståndarna av 5 öre för varje skatteinbetalning, skulle densamma med beräkning av antalet av vid uppbördsstämmor år 1911 inbetalade debetsedlar eller omkring 1,200,000 st. belöpa sig till sammanlagt omkring 60,000 kronor. Postverkets övriga extra utgifter för bestyret med kronouppbörden kunna icke nu med någon större noggrannhet angivas, men torde desamma icke kunna beräknas till lägre belopp än 40,000 kronor pr år. Så vitt nu kan beräknas, torde alltså postverkets direkta utgifter för bestyret med kronouppbörden böra anslås till omkring 100,000 kronor.

Emellertid torde böra erinras om, att postverket, förutom nyssnämnda direkta utgifter, komme att även *indirekt* få vidkännas ökade utgifter, vilka dock icke kunna direkt beräknas, såsom ökade administrationskostnader m. m., varjämte i detta sammanhang icke torde böra förbises, att det av generalpoststyrelsen angivna ersättningsbeloppet jämväl är avsett att utgöra ersättning för det ansvar postverket ikläder sig för uppbördsmedlen. Härförutom anser generalpoststyrelsen det vara en principiellt riktig grundsats, att postverket såsom affärsdrivande verk för sina prestationer till kronan gottgöres efter enahanda grunder, som gälla för den enskilde med allenast de jämkningar, som kunna av sakens egen beskaffenhet påkallas. Denna grundsats har ju även på alla områden vunnit erkännande, beträffande postverket bland annat därutinnan, att postavgifterna för tjänsteförsändelser från myndigheter, ämbets- och tjänstemän, ehuru desamma gäldas av allmänna medel, utgå efter enahanda grunder som för enskildes försändelser.

Sammanfattning och förslag.

På grund av det sålunda anförda får generalpoststyrelsen i underdånighet tillstyrka bifall till de sakkunnigas förslag om postverkets övertagande av kronouppbörden å landsbygden med allenast de jämkningar här ovan angivits. Och får generalpoststyrelsen slutligen såsom sammanfattning av det föregående här nedan anföras huvudgrunderna av det förfarande, som enligt vad ovan sagts, styrelsen för sin del anser böra i huvudsak tillämpas vid kronouppbördens upphämtande genom postverket:

Vid varje kronodebetsedel finnes fogad en genom perforering lätt fränskiljbar, å vederbörande landsfogde utställd postanvisning, benämnd skattepostanvisning; debetsedlar och skattepostanvisningar böra lämpligen givas sådant utseende, som det av generalpoststyrelsen överlämnade förslaget utvisar.

Dedetsedlarna med tillhörande skattepostanvisningar utskrivas av vederbörande landsfogde samt utsändas till de skattskyldige med allmänna posten. För detta ändamål skola debetsedlarna av landsfogden i god tid lämpligen efter hand avlämnas till postbefordran med iakttagande av att debetsedlar till avlägsnare eller med färre postförbindelser försedda postanstalter, efter postverkets anvisning, avlämnas först och därefter debetsedlarna till närbelägnare postanstalter. Senast den 10 november böra samtliga debetsedlar vara avlämnade till postbefordran.

Debetsedlarna avlämnas vid det postkontor, där landsfogden är bosatt, eller, därest landsfogden är bosatt vid poststation, vid det överordnade postkontoret, dit debetsedlarna i så fall lämpligen kunna av landsfogden insändas i tjänstepaket. Vid avlämnandet skola debetsedlarna vara inlagda i kuvert, lämpligen s. k. fönsterkuvert, samt kuverten tillslutna*). Vidare böra debetsedlar, adresserade till en och samma postanstalt, såvitt möjligt avlämnas på en gång och sammanbuntade. Försändelserna befordras ofrankerade.

Vid framkomsten till adresspostanstalten tillhandahållas debetsedlarna de skattskyldige i enahanda ordning som vanliga postförsändelser. Skattskyldig, som avrest från platsen och å postanstalten lämnat uppgift om sin nya adress, erhåller debetsedeln avgiftsfritt efter-sänd till den nya adresspostanstalten. Därest skattskyldig icke vid upp bördsterminens början erhållit sin debetsedel, bör han därom göra anmälan å vederbörande postanstalt, som underrättar landsfogden om förhållandet, varefter den skattskyldige från landsfogden erhåller ny debetsedel.

De skattskyldige äga därefter att under en tid av 15 dagar från och med den 21 november till och med den 5 december vid vilken postanstalt som helst inom riket, postkontor eller poststation, utan avgift verkställa inbetalning av sin kronoskatt. Poststationerna skola, i fall av behov, hållas öppna för skatteinbetalning å särskilda tider. Vid skatteinbetalning medför den skattskyldige debetsedeln jämte tillhörande skattepostanvisning samt likviden, såvitt möjligt i jämna penningar. Postfunktionären antecknar debetsedelns nummer och belopp samt sin signatur i en särskild, enligt kopieringssystem anordnad journal. Vederbörande del av överarket, perforerad och å undersidan gummerad, avrives och åsättes debetsedeln samt bildar sålunda kvitto. Debetsedeln avstämplas, fränskiljes skattepostanvisningen och återstülles till den skattskyldige, varemot skattepostanvisningen behålles av postanstalten. Ifrågavarande förfaringssätt kan användas vid såväl postkontor som poststationer.

Därest skattskyldig förmenar sig hava blivit föremål för oriktig debitering, äger han att samtidigt med skatteinbetalningen å därför avsedd plats å skattepostanvisningen avgiva skriftlig protest mot debiteringen. Landsfogden utreder ärendet och hänskjuter detsamma till länsstyrelsens prövning. Befinnes protesten lagligen grundad, erhåller den skattskyldige i sinom tid restitution och i varje fall underrättelse om besvärens utgång.

Vid poststation inflytande skattemedel insändas jämte tillhörande skattepostanvisningar och vederbörande journal första postdag till det överordnade postkontoret. Bokföringen vid postkontoret torde kunna inskränkas till att slutsummorna av poststationernas journaler införas i ett sammandrag. Medlen insättas i likhet med övriga postmedel å postverkets giroräkning i riksbanken; skattepostanvisningarna översändas till postkontoret å landsfogdens adressort.

Till landsfogdens postkontor sålunda inströmmande skattepostanvisningar ävensom vid sagda postkontor självt eller dess underlydande poststationer inbetalade dylika anvisningar införas till nummer och be-

*) Fordran på kuvertering av debetsedlarna har numera eftergivits.

lopp i en längd eller journal, som summeras för dag. I journalen sålunda införda skattepostanvisningar överlämnas av postkontoret för var dag till landsfogden mot kvitto å journalens slutsumma. Kontant utbetalning till landsfogden av anvisningarnas belopp äger dock icke rum, utan insättes beloppet av postkontoret å riksbanken medelst check för vederbörande länsstyrelses räkning, varefter beviset om insättningen överlämnas till landsfogden i stället för likvid.

I den mån landsfogden sålunda erhåller redovisning från postverket, verkställer han med ledning av skattepostanvisningarna anteckning om de gjorda inbetalningarna i uppbördsboken. Sedan anvisningarna icke vidare äro för landsfogden behövliga, böra desamma återställas till postverket».

Utlåtande av kammarkollegium och statskontoret.

Sedan fögderiförvaltningskommitténs betänkande samt de sakkunnigas förslag av december 1912 jämte samtliga de över dessa förslag avgivna yttranden genom nådig remiss den 23 april 1913 remitterats till utlåtande av kammarkollegium och statskontoret, hava dessa myndigheter den 7 juni 1913 avgivit gemensamt underdånigt utlåtande.

Med uteslutande av ingressen är detta utlåtande av följande lydelse:

Kammarkollegium och statskontoret

ang. fögderiförvaltningskommitténs och de sakkunnigas förslag.

»Då kommittén (fögderiförvaltningskommittén), som utarbetat fyra särskilda med n:r I, II, III och IV betecknade alternativa förslag till fögderiförvaltningens omorganisation, funnit sig icke kunna förorda något av de med I, II och IV utmärkta, torde ämbetsverken i fråga om dessa alternativ, vilka icke heller vunnit understöd från Eders Kungl. Maj:ts befallningshavandes sida i de av dessa myndigheter nu avgivna underdåniga utlåtanden, allenast få tillkännagiva, att ämbetsverken icke för sin del anse något av nämnda alternativ vara av beskaffenhet att böra läggas till grund för fögderiförvaltningens organisation.

Innan ämbetsverken närmare yttra sig över kommitténs med III betecknade förslag, kring vilket kommitténs majoritet samlat sig, och det av de sakkunnige framlagda förslaget — för korthetens skull torde detta senare förslag i det följande få benämnas alt. V — torde ämbetsverken få till bedömande upptaga den med alt. V förknippade frågan om uppbördsväsendets omläggande därhän, att den allmänna krono- uppbörden skulle verkställas genom postverkets försorg. Denna fråga synes ämbetsverken i själva verket vara en fristående fråga, som lämpligen kan avgöras oberoende av sitt tillfälliga sammanhang med fögderiorganisationsfrågan.

Å Eders Kungl. Maj:ts befallningshavandes sida hava, på sätt av de av dem avgivna utlåtandena närmare inhämtas, framställts åtskilliga väsentliga anmärkningar mot förslaget om postverkets övertagande av skatteuppbörden. Genom den av generalpoststyrelsen meddelade utredningen anse ämbetsverken vara ådagalagt att de framkomna betänkligheterna, vilka till huvudsakliga delar synas vara föranledda av knapphändigheten i de sakkunniges framställning i denna del, måste anses ogrundade. Dock förefaller det ämbetsverken som skulle den av generalpoststyrelsen angivna kontrollen icke vara fullt tillfredsställande. Genom den av styrelsen föreslagna, enligt kopieringssystem anordnade förteckning eller journal, vari de inbetalta skattepostanvisningarna skulle uppföras, vinnes väl, såsom styrelsen framhållit, att post-

stationsföreståndare näppeligen skulle kunna uraktlåta att redovisa någon skatteinbetalning, det vill säga att införa någon skatteanvisning i journalen; men av utlåtan det framgår icke, huruvida ej poststationsföreståndaren skulle kunna uraktlåta att redovisa den fullskrivna journalen och samtliga de däri införda beloppen. Det synes därför ämbetsverken nödigt att — om ej redan gällande postala föreskrifter giva anledning till en kontrollåtgärd liknande den ämbetsverken nu ifrågasätta — den av generalpoststyrelsen tänkta anordningen måtte fullständigas med en bestämmelse exempelvis därom, att före varje uppbördstermins början numrerade blanketter till sådana journaler, varom här är fråga, skola tillställas varje postanstalt för att begagnas vid skatteuppbörden, samt att, jämte det att de vid uppbörden använda blanketterna efter hand insändas till vederbörande, samtliga de blanketter, som icke kommit till användning vid uppbörden, skola omedelbart efter uppbördstidens slut återställas.

Ehuru de i ärendet avgivna yttrandena giva vid handen, att de av de sakkunnige framhållna olägenheterna av det nuvarande uppbördssättet äro avsevärt mindre än de sakkunnige antagit — sålunda vitsordas från många håll, att vid uppbördsstämmorna i allmänhet infinna sig endast ett fåtal personer, vilka såsom ombud för det stora flertalet ombesörja skatteinbetalningen, att länsmännen, åtminstone på många orter, icke alls eller blott undantagsvis iakttaga inställelse å tjänstens vägnar, samt att svårighet att för förrättningarna anskaffa lämplig lokal icke yppat sig — så innebär dock den ifrågasatta förändringen för allmänheten så omisskänliga fördelar, att dess genomförande, som, på sätt av det ovan sagda framgår, kan äga rum med bevarande av trygghet för staten, måste ur allmänhetens synpunkt framstå såsom önskvärd; varför och då densamma jämväl måste anses vara till gagn för staten, ämbetsverken tillstyrka förslaget i fråga; och synes detta böra genomföras oberoende av huru frågan om fögderiförvaltningens omorganisation må komma att lösas.

Omöjligheten att på ett tillfredsställande sätt ordna uppbördsväsendet utan användande av kronofogdarna har hittills utgjort det viktigaste hindret för kronofogdetjänsternas indragning. Detta hinder bortfaller genom postverkets övertagande av denna del av kronofogdarnas hittillsvarande göromål. Ämbetsverken hava därför frågat sig, om övriga åt dessa tjänstemän nu uppdragna göromål innebära tillräckliga skäl för bibehållande av kronofogdetjänsterna.

Vad då först beträffar kronofogdarnas befattning med indrivning av resterande kronouppbörd, böter med mera, har denna redan faktiskt upphört. Och då i verkligheten indrivningen verkställas av mindre kvalificerade tjänstemän på ett tillfredsställande sätt, kan det icke vara skäl att nu söka återföra något arbete av detta slag på kronofogdarna.

Dessa senare äro emellertid alltjämt *redogörare* för indrivningsväsendet. Enligt de sakkunniges förslag skulle denna del av kronofogdarnas göromål överflyttas på landsfogdarna. Och ämbetsverken anse det icke kunna förnekas, att, såsom de sakkunniga säga, landsfogden på grund av hela sin utbildning är mera än den nuvarande kronofogden ägnad att utföra egentligt räkenskapsarbete samt att räkenskapsväsendet i sin helhet väsentligen förenklas genom att, såsom här skulle ske, läggas i en hand.

Kronofogdarnas befattning med polis- och åklagarväsendet har redan liksom indrivningsväsendet genom omständigheternas makt övergått i stort sett på länsmännen. Här kunde man dock utan tvivel fråga sig, om icke väsentliga delar av dessa göromål äro av så viktig beskaffenhet, att det kunde vara skäl att söka återföra dem till de mera kvalificerade kronofogdarna. Ämbetsverken föreställa sig emellertid, att den

riktning, utvecklingen i detta hänseende tagit, icke gärna kan bero på någon tillfällighet utan att tilläventyrs ifrågavarande ärenden äro av sådan beskaffenhet, att de böra utföras av personer, som äro vida mera spridda över landet och således talrikare, än vad fallet kan vara med så dyrbara tjänstemän som kronofogdarna. Ämbetsverken befara fördenskull, att, om man söker genom utfärdade föreskrifter förmå kronofogdarna att taga verksammare del i polis- och åklagarväsendet, en sådan reform torde komma att i huvudsak stanna på papperet.

Naturligtvis kvarstår ännu den del av kronofogdarnas åligganden, som innefattar deras verksamhet såsom polischefer och förmän för länsmännen, Men såväl dessa åligganden som de smärre göromål i övrigt, vilka icke kunna överflyttas på länsmän eller landsfogdar, äro av så ringa omfattning, att för deras räkning icke erfordras mera än en eller högst två tjänstemän i varje län. Huruvida sedan dessa tjänstemän benämnas kronofogdar eller, såsom de sakkunniga föreslagit, landsfiskaler, är icke av någon huvudsaklig betydelse.

På dessa i korthet anförda skäl ansluta sig ämbetsverken i princip till de sakkunniges förslag.

För den händelse Eders Kungl. Maj:t skulle finna anledning att till grund för nådig framställning i fråga om fögderiförvaltningens omorganisation lägga det av de sakkunniga avgivna förslaget, torde det tillkomma ämbetsverken att närmare ingå på de av de sakkunnige föreslagna särskilda bestämmelserna, i den mån desamma falla inom området för kollegii och statskontorets ämbetsverksamhet. Härvid tillåta sig ämbetsverken, med hänsyn till knappheten i den tid, som för ärendets behandling varit ämbetsverken medgiven, uppehålla sig allenast vid de mera huvudsakliga erinringar, som i de inkomna yttrandena framställts i avseende å ifrågavarande bestämmelser eller som ämbetsverken anse sig hava anledning att därutöver framställa; varvid emellertid ämbetsverken anse sig böra tillägga, att även bland de mera oväsentliga anmärkningarna finnas sådana, som med fördel kunna tillgodogöras vid en bearbetning av förslaget.

I. Debitering, uppbörd och redovisning av kronoutskylder och medel, som i sammanhang med dem upptagas.

Vad generalpoststyrelsen föreslagit i avseende å dels debetsedlarnas utseende och kringsändande, dels uppbördstiden och dels förfarandet vid uppbörden och vad därmed sammanhänger torde böra vinna avseende med det tillägg i avseende å kontrollens skärpande, som ämbetsverken i det föregående ifrågasatt. Då det upplysts att debetsedlarnas innehåll något växlar efter förhållandena på olika orter, synes emellertid åt Eders Kungl. Maj:ts befallningshavande böra inrymmas befogenhet att var för sitt län kunna meddela föreskrift om de titlar, som skola förekomma å de för länets behov avsedda debetsedlarna.

Det från flera håll framkomna förslaget därom, att uppbörden av skogsmedel måtte överlämnas åt skogsstatens tjänstemän anse sig ämbetsverken böra understödja.

Åtskilliga bland Eders Kungl. Maj:ts befallningshavande hava förmått sig icke kunna biträda förslaget därom, att redogörelse över den del av uppbörden, som vid årets slut ej hunnit indrivas, skulle avlämnas först den 30 juni, utan hemställt att summarisk räkning skulle avgivas den 30 april och därefter, såsom nu ägde rum, balansrelation den 30 augusti. Det har nämligen ansetts betänkligt, att Eders Kungl. Maj:ts befallningshavande först sju månader efter uppbördsterminens utgång skulle beredas möjlighet att kontrollera huru restindrivningen handhafts, helst det vore att

förmoda, att den föreslagna utsträckningen av tiden för restantiernas redovisning komme att fördröja restindrivningen. I stället kunde den föreslagna redovisningen av den 30 juni bortfalla, desto hellre som landsfogden under juni månad knappast hade tid att ägna sig åt det för denna räknings upprättande nödiga arbetet.

Ämbetsverken, som inhämtat, att under årets första tertial för närvarande inflyta restantier å kronouppbörderna till belopp överstigande 5 millioner kronor, anse det synnerligen angeläget, att nuvarande balansrelationen pr 30 april bibehålles. Då åter under andra tertialet inflyta restantier till belopp av endast något mer än $\frac{1}{2}$ million kronor, kunde det väl ifrågasättas, om ej balansrelationen pr 30 augusti kunde betraktas såsom överflödig. Innan man vunnit erfarenhet om, huru det förändrade uppbördssättet kommer att inverka på skattskyldighetens fullgörande och restantiebeloppens storlek, synes det dock ämbetsverken betänkligt att indraga den senare balansrelationen.

III. *Indrivning med mera av resterande kommunalutskylder med flera medel.*

Vad av flera bland de hörda myndigheterna härutinnan yttrats beträffande behovet av effektivare kontroll anse ämbetsverken vara förtjänt av uppmärksamhet. Kontrollen i fråga synes ämbetsverken kunna lämpligast ordnas sålunda, att framställning om handräckningen för resterande kommunalutskylders indrivning göres i två exemplar hos landsfogden, som därefter har att giva länsmannen order om verkställigheten, samt att länsmannen, efter det redovisningen för uppdraget avgivits till vederbörande kommunala myndighet, till landsfogden insänder avskrift av det härå erhållna kvittot.

IV. *Exekutionsväsendet.*

I avseende å behovet av strängare kontrollföreskrifter tillåta sig ämbetsverken hänvisa till sitt yttrande under XVIII här nedan.

VIII. *Åliggandet såsom kronans ombudsman.*

Överflyttandet på länsmännen av ifrågavarande åliggande innebär, enligt ämbetsverkens förmenande, åtminstone i vissa fall en avgjord försämring. Sålunda torde länsman mindre än kronofogde innehava förutsättningarna för att vaka över att innehavare av jord icke tillskansar sig större friheter än lagligen böra åtnjutas (§ 10 i kronofogdeinstruktionen) eller att tillse att ingen obehörigen besitter och brukar statens fasta egendom (§ 12 i instruktionen). Det torde därför kunna ifrågakomma att tagas under övervägande, huruvida ej vissa av här ifrågavarande åligganden borde överflyttas på landsfiskalerna.

XIII. *Häradsskrivarnes bestyr med avseende å inskrivningslistorna rörande värnpliktige.*

I likhet med åtskilliga bland domkapitlen avstyrka ämbetsverken förslaget om ifrågavarande bestyrs överflyttande på prästerskapet.

XIV. *Mantalskrivningen.*

Vad angår den föreslagna kombinerade mantals-, taxerings- och debiteringslängden, äro åtskilliga av de erinringar, som i de avgivna yttrandena framställts mot densamma, välgrundade; och biträda ämbetsverken vad Eders Kungl. Maj:ts befallningshavande i Göteborgs och Bohus län anført i fråga om ordningen för mantalskrivningarna och vederbörliga längders uppsättande.

Likaledes instämma ämbetsverken däri, att när annan person än den, som i mantalslängden upptagits såsom ägare eller innehavare av fastighet, författningenslignigt är skattskyldig för densamma, i längdens anteckningskolumn jämväl bör upptagas den skattskyldiges namn och adress.

XV. *Landsfiskalerna, deras antal och avlöningsförmåner.*

Ämbetsverken vilja uttala den mening, att landsfiskalerna, om de skola kunna fylla de plikter, som avses att ålägga dem, måste avlönas bättre än enligt förslaget skulle bliva fallet. Då stora anspråk måste ställas på de personliga egenskaperna hos dem, som erhålla befattningarna i fråga, torde skickliga sökande knappast kunna förväntas anmäla sig, med mindre tillräckligt lockande avlöningsförmåner erbjudas. Då vidare åt platsernas innehavare, om de skola kunna med framgång utföra de dem åliggande uppdragen, måste tillförsäkras en auktoritativ ställning, synes ock nödigt att de i lönehänseende bliva jämförelsevis gynnsamt utrustade. Med hänsyn till befattningarnas ställning inom fögderiförvaltningen torde det få antagas, att befattningarna i regeln icke komma att bliva övergångsplatser, ett förhållande, vartill hänsyn ock måste tagas vid löneförmånernas bestämmande. Om de ifrågavarande tjänsterna skulle organiseras i tanke på att, såsom sakkunnige synas hava tänkt sig, rekryteras med yngre personer, särskilt andra och tredje länsnotarier, skulle enligt ämbetsverkens övertygelse, institutionen redan från begynnelsen äventyras.

Ämbetsverken, som på grund av det anförda anse de nya landsfiskalernas löneförmåner böra sättas till lika belopp med lönerna för andra gradens tjänster i de centrala ämbetsverken, hemställa alltså, att avlöningsförmånerna måtte bestämmas till, förutom ortstillägg, lön 3,600 kronor, tjänstgöringspenningar 1,800 kronor, och två ålderstillägg, vardera å 500 kronor.

Arvodet till upprätthållande av landsfiskalsgöromålen i Gottlands län synes även vara väl knappt beräknat och böra något förhöjas.

Vad som anförts emot landsfiskalernas placering såsom tjänstemän i länsstyrelserna synes ämbetsverken förtjäna uppmärksamhet; därest i överensstämmelse härmed landsfiskalerna placeras ute i länen, böra lämnas dem vissa förvaltningsbidrag.

Beträffande antalet landsfiskaler synes, om tjänsterna skola motsvara det med dem avsedda ändamålet, tjänstgöringsområdet, så vitt angår de större länen, böra förminskas, det vill säga antalet befattningshavare för sådana län ökas. Krav därpå har ock framställts från några bland Eders Kungl. Maj:ts befallningshavande. Ämbetsverken hava givetvis icke varit i tillfälle att ingå i närmare prövning av befohgheten av nämnda krav, men synes det antagligt, att man måste räkna med det av befallningshavandena äskade antalet eller 33.

Mot den föreslagna benämningen landsfiskal för de nyinrättade tjänsterna hava enligt ämbetsverkens mening framställts befogade anmärkningar. Då de nya be-

fattningshavarnas tjänstäligganden skulle omfatta vissa grupper av de nuvarande kronofogdarnas skyldigheter, anse ämbetsverken den nuvarande kronofogdebenämningen böra överflyttas på de nya tjänstinnehavarna.

XVI. *Landsfogdarna, deras antal och avlöningsförmåner med mera.*

Ämbetsverken äro ej i tillfälle att i vidare mån yttra sig rörande det föreslagna antalet landsfogdar, än att då, på sätt flere bland Eders Kungl. Maj:ts befallningshavande framhållit, den föreslagna ökningen i landsfogdens arbete möjligen komme att icke obetydligt överstiga de lättnader däri, som bleve en följd av de ifrågasatta överflyttningarna och övriga anordningar, det vid en närmare granskning av distriktsindelningsfrågan måhända kan visa sig nödigt att i ett eller annat län öka antalet landsfogdar. I övrigt torde få hänvisas till avdelning XIX här nedan.

Mot den föreslagna benämningen landsfogde har från åtskilliga håll framställts anmärkning. Ämbetsverken biträda den uttalade meningen därom, att anledning saknas att för ifrågavarande befattninghavare, vilkas nuvarande tjänstäligganden i huvudsak skulle för dem bibehållas, ändra den hitillsvarande benämningen.

XVII. *Länsmännen, deras antal och avlöningsförmåner med mera.*

I avseende å länsmansdistriktens antal torde ämbetsverken få hänvisa till sitt yttrande under XIX.

Från vissa länsstyrelser har framställts krav på ökning i länsmännens avlöningsförmåner. Då föreningen Sveriges kronolänsmän i sitt i ärendet avgivna yttrande icke berört lönefrågan och alltså måste anses hava funnit de av de sakkunnige föreslagna avlöningsbeloppen väl avvägda, synes vad å länsstyrelsernas sida därutinnan anförts icke böra föranleda till någon ändring i sagda belopp.

Med hänsyn därtill att åtskilliga länsmän fortfarande innehava boställen, samt att det kan antagas att värdet å vissa boställens avkomst må hava undergått mer eller mindre betydande förändring efter senaste uppskattningen, synes böra dels lämnas föreskrift om ny uppskattning av boställes avkomst i ungefärlig överensstämmelse med vad som stadgats i nämnda skrivelsen angående lönereglering för vissa av de till landstaten hörande tjänster den 31 maj 1878, dels ock förordnas, att i fråga om avdrag å avlöning för boställsavkomsten skola fortfarande tillämpas nu gällande bestämmelser. I anslutning till vad ämbetsverken i tidigare i ämnet avgivna utlåtanden tillstyrkt hemställa ämbetsverken, huruvida ej Eders Kungl. Maj:t skulle finna skäl förklara sig vilja, varje gång en med boställe förenad länsmans-tjänst varder ledig, innan tjänsten tillsättes och efter vederbörandes hörande besluta, om bostället bör vid tjänsten bibehållas eller till statsverket indragas.

XVIII. *Kontrollen.*

Genom den ifrågasatta ökningen i antalet redovisningsskyldiga uppbördsmän framträder kraftigare än förut behovet av förbättrad kontroll. Ämbetsverken anse sig böra ifrågasätta, om ej en skärpning av de av de sakkunniga härutinnan föreslagna bestämmelserna skulle finnas önskvärd och möjlig, exempelvis genom bestäm-

melser därom, att länsman skall deponera influtna kronomedel så snart desamma överstiga visst belopp, att likvider skola ske medelst checker eller dylikt i största möjliga utsträckning, och så vidare. Den kassajournal, som det enligt förslaget skall åligga länsmanen att upplägga, förutsättes skola föras på sådant sätt att densamma lämnar vittnesbörd om, huruvida länsmanen inom föreskriven tid fullgör sin skyldighet att deponera, inleverera eller redovisa influtna medel. Underlåtenhet att sålunda fullgöra dylik skyldighet bör betraktas såsom tjänsteförseelse.

I övrigt torde få hänvisas till vad ämbetsverken i det föregående anført beträffande kontrollen i avseende å dels postverkets uppbörd och dels indrivningen av kommunala restantier.

XIX. *Rikets indelning i fögderier och länsmansdistrikt.*

De sakkunniga, som föreslagit 117 landsfogdesysslor och 486 länsmansbefattningar, hava ansett sig icke äga förutsättningar att framlägga förslag beträffande rikets indelning i tjänstgöringsdistrikt för landsfogdarna och länsmännen utan inskränkt sig till att av de föreslagna befattningarna tilldela varje län ungefär det antal tjänster av vartdera slaget, som efter folkmängdsgrunden borde på länet belöpa.

Av Eders Kungl. Maj:ts befallningshavande, som i allmänhet summariskt yttrat sig i denna del av ärendet, hava några, för den händelse alt. V lades till grund för fögderiförvaltningens omorganisation, vidtagit vissa jämkningar, var för sitt län, i de av de sakkunniga föreslagna antalen; med tillämpning av deras förslag, skulle antalet landsfogdar uppgå till 121 och antalet länsmän till 489.

Med hänsyn såväl därtill, att förslagen rörande indelning sakna motivering som ock till den knappa tid, som varit ämbetsverken tillmätt för utlåtandets avgivande, hava ämbetsverken icke kunnat ingå i närmare granskning av denna del av frågan. Det har dock synts ämbetsverken, som skulle antalet länsmän i Uppsala län, med hänsyn till folkmängd och areal, kunna nedsättas under det av de sakkunniga föreslagna antalet 14, att antalet länsmän i Östergötlands län skäligen kunde nedsättas till det av länsstyrelsen föreslagna eller 22, att fog ej saknas för ökning enligt länsstyrelsens yrkande av antalet länsmän i Blekinge län till 12, att den av länsstyrelserna i Hallands och Västmanlands län yrkade ökningen i antalet landsfogdar skulle sakna tillräckliga skäl, samt att antalet landsfogdar i Gävleborgs län synes böra vara 6, såsom de sakkunnige föreslagit.

Huruvida icke på ett eller annat ställe de lokala förhållandena må vara sådana, att det vid genomförandet av rikets fördelning i fögderier och länsmansdistrikt skall visa sig omöjligt att utan en längre gående delning, än vad de sakkunnige tänkt sig, undvika att något distrikt varder för stort, därom äro ämbetsverken ej nu i tillfälle att uttala något omdöme; men ämbetsverken hålla ej för osannolikt, att det vid distriktsindelningen skall visa sig nödvändigt att i avseende på antalet tjänstgöringsdistrikt vidtaga vissa jämkningar.

XX. *Övergångsstadganden.*

I avseende å de sakkunnigas uttalade mening därom, att de genomgripande förändringar, det föreliggande förslaget till omorganisation av fögderiförvaltningen innefattade, med nödvändighet krävde, att den nya organisationen samtidigt bringades

till tillämpning inom rikets olika delar och att kronofogdekåren i följd därav komme att ställas på indragningsstat, äro ämbetsverken så till vida av olika mening, att ämbetsverken anse förändringen icke med nödvändighet påkalla en sådan åtgärd beträffande kronofogdekåren. Det synes nämligen ämbetsverken, som skulle det vara staten till större fördel, om kronofogdarna, hellre än att försättas i fullständig verksamhet, bibehölles i tjänstgöring, var inom sitt nuvarande område, med skyldighet att fullgöra de åligganden, som enligt de sakkunnigas förslag skulle tillkomma de ifrågasatta landsfiskalerna och vilka ju skulle omfatta vissa grupper av de nuvarande kronofogdarnas göromål, samt att eljest tillhandagå länsstyrelserna med uppdrag av beskaffenhet att kunna påläggas dem; därvid skulle kunna iakttagas, att vid skeende avgång av kronofogdar uppkommande olikheter skilda län emellan utjämnades genom förflyttning av någon av de kronofogdar, som äro skyldiga underkasta sig sådan åtgärd.

Det synes ämbetsverken innebära onödigt slöseri med arbetskraft och penningmedel, om man skulle i verksamhet försätta största delen av en skolad och skicklig tjänstemannakår, helst en sådan kårs arbete och erfarenhet kan med fördel tillgodogöras staten vid övergång från en organisation till annan, då vanligen de nya förhållandena göra sig kännbara på ett för arbetets behöriga fortgång menligt sätt.

Enligt ämbetsverkens mening skulle kronofogdarnas bibehållande i tjänstgöring föranleda till att av de nuvarande kronofogdarna det antal, som erfordras för besättande av de nya kronofogde(landsfiskals-)befattningarna, överflyttas på ny stat enligt de närmare bestämmelser, som Eders Kungl. Maj:t må finna skäligt meddela, och att de övriga uppföras på övergångsstat. Det synes billigt, att avlöningarna för dessa senare upptagas till de belopp kronofogdarna å ordinarie stat och å extra stat för närvarande åtnjuta.

Samtidigt torde emellertid tillfälle böra erbjudas kronofogdar, vilka sådant önska, att utan tjänstgöringsskyldighet övergå på indragningsstat mot åtnjutande av sina å ordinarie stat uppförda löneförmåner.

För den händelse Eders Kungl. Maj:t åter skulle finna skäl föreslå kronofogdekårens ställande på indragningsstat, synes de sakkunnigas förslag i avseende å beräkandet av ersättningen till de kronofogdar, som ej till annan tjänst förflyttas, kunna i huvudsak godkännas.

Efter ämbetsverken meddelad uppgift lära de kronofogdar, som efter den 30 mars 1906 konstituerats eller som, ehuru före sagda den 30 mars 1906 konstituerade, efter samma dag förflyttats till annan tjänst, till ett antal av 50 vara underkastade förflyttning till annat tjänstområde och därjämte skyldighet att vid 67 års ålder avgå med pension.

Med anledning av att i sådan ställning varande kronofogdar protesterat mot att deras ifrågavarande förpliktelse skulle innefatta skyldighet för dem att låta sig förflyttas till tjänst av den beskaffenhet den av de sakkunniga föreslagna landsfiskalsbefattningen skulle erhålla, anse sig ämbetsverken böra uttala, att efter ämbetsverkens mening tvekan ej föreligger därom, att sagda kronofogdar äro förpliktade underkasta sig sådan förflyttning under förutsättning att den nya tjänsten kan anses vara av samma tjänstegrad som de nuvarande kronofogdebefattningarna.

Då även från vissa häradsskrivares sida framställts en likartad invändning, nämligen att häradsskrivarna icke skulle vara skyldiga att övertaga de föreslagna landsfogdetjänsterna, få ämbetsverken, under erinran att nådiga kungörelsen den 28 maj 1880, angående villkoren för åtnjutande av de från 1881 års början fastställda förändrade löneförmåner för häradsskrivare, stadgar, att häradsskrivare skall vara underkastad såväl den vid-

sträcktare tjänstgöringsskyldighet och jämkning i åligganden som ock den reglering av tjänstgöringsområde, som kan varda föreskriven, framhålla såsom sin mening, att häradsskrivarna uppenbarligen icke kunna vägra övertaga de ifrågasatta nya landsfogdetjänsterna, eller, såsom de efter ämbetsverkens förslag skulle benämnas, häradsskrivartjänsterna, vilka motsvarade de nuvarande häradsskrivartjänsterna med viss jämkning i åligganden.

I likhet med vad ämbetsverken föreslagit i avseende å de kronofogdar, vilka komma att sättas å övergångsstat, torde de länsmän, som varda uppförda å sådan stat, böra upptagas till de avlöningsbelopp, de nu åtnjuta å såväl ordinarie som extra stat.

De sakkunniga synas hava avsett att regleringen av länsmansdistrikten skulle genomföras i den mån sådant möjliggöres genom nuvarande tjänstinnehavares avgång; och torde någon erinran icke kunna göras däremot.

XXI. *Avlöningsstat samt jämförande kostnadsberäkning med mera.*

I avseende å den av de sakkunniga utförda jämförelsen beträffande kostnaderna för genomförande å ena sidan av alternativ V och å andra sidan av alternativ III hava framställts åtskilliga erinringar. En del av dessa torde väl icke sakna fog, och även de av ämbetsverken härövan framställda förslagen åstadkomma någon ändring i kostnadsberäkningen. Ämbetsverken hava dock icke ansett sig böra uppgöra någon ny beräkning. Det är nämligen tydligt, att varje sådan, uppgjord på den korta tid, som stått ämbetsverken till buds, måste vila på antaganden, vilkas riktighet är svår att pröva. Ett dylikt antagande måste till exempel göras beträffande det antal länsmän, som skulle erfordras, om alternativ III genomfördes utan att den av fögderiförvaltningskommittén föreslagna polisorganisationen samtidigt genomfördes.

Om man emellertid tager tillbörlig hänsyn till att tjänstemännens antal icke sättes för lågt och att de förses med skäliga löner, bör den av ämbetsverken förordade organisationen vara den billigaste, då enligt densamma intet arbete anförtros åt överkvalificerad arbetskraft, ingen tjänstemans arbetstid lämnas oanvänd och ingen lön sättes högre, än av tidsförhållandena motiveras.»

Slutligen torde böra omförmälas, att tvänne reservanter i kammarkollegium velat bibehålla nuvarande organisation, men ansett uppördens upptagande genom postverket i varje fall vara att förorda.

Utlåtande av kammarrätten.

Kammar-
rätten, ang.
mantalsskriv-
ningsbestyrets
överflyttande
å länsmännen.

Kammarrätten, som anmodats avgiva underdånigt utlåtande över de sakkunnigas förslag, i vad det avsåge att överflytta mantalsskrivningsbestyret på länsmännen, framhåller,

att vid bedömandet av lämpligheten av den ifrågasatta överflyttningen, hänsyn borde tagas till dels länsmännens kompetens dels frågan huru mantalsskrivningsbestyret låter förena sig med länsmännens övriga tjänstgöring och dels sambandet

mellan mantalsskrivningen, å ena sidan, samt taxerings- och debiteringsbestyren ävensom upprättandet av röstlängder, å andra sidan.

Vidkommande *länsmännens kompetens* erinrar kammarrätten, att de sakkunniga, i likhet med fögderiförvaltningskommittén, förordat skärpta fordringar, samt förklarar sig, under förutsättning av erforderlig författningskunskap hos länsmännen, kunna lämna förslaget ur denna synpunkt utan erinran.

Vad därefter anginge frågan, huru mantalsskrivningsbestyret låter förena sig med länsmännens övriga tjänstgöring, saknade kammarrätten förutsättning att med någon tillförlitlighet besvara densamma, men ansåge sig böra erinra, att en del av länsmännens åligganden såsom närvaro vid ting, rannsakingar, polisförhör och exekutiva förrättningar måste verka hindrande för ett oavbrutet sysslande med mantalsskrivningen under den därför anslagna tiden. Överflyttningen av mantalsskrivningsbestyret medförde även, åtminstone för många länsmän, en betydande ökning i deras göromål.

Beträffande sambandet mellan mantalsskrivningen, å ena sidan, samt taxerings- och debiteringsbestyren ävensom upprättandet av röstlängder, å andra sidan, syntes en viss garanti, att mantalslängderna föras på ett tillfredställande sätt, enligt nuvarande organisation ligga däri, att mantalsskrivningen förrättas av samma tjänsteman, som har att upprätta fastighetstaxeringslängder och röstlängd för val till riksdagens andra kammare ävensom att påföra utskylder. Denna garanti för mantalslängdens riktighet komme att vid den föreslagna överflyttningen försvinna. En svårighet vållades även därigenom, att mantalslängden endast en kort tid av året kunde vara hos länsmannen tillgänglig.

Mot förslaget att förlägga mantalsskrivningen till början av kalenderåret hade kammarrätten intet att erinra.

Vad anginge den föreslagna anordningen med gemensamma mantals- och taxeringslängder, erinrades dels därom, att mantalslängden icke kan tjäna såsom grundval för taxeringslängden, utan att den kompletteras med förteckning å aktiebolag, föreningar och andra juridiska ävensom fysiska personer, som icke skola i kommunen mantalsskrivas, men äro enligt bevillningsförrordningen skattskyldiga för inkomst, dels ock att skattskyldigheten för fast egendom enligt § 3 bevillningsförrordningen åligger den, som för nästföregående år författningsenligt mantalsskrivits eller bort mantalsskrivas såsom ägare eller innehavare av fastigheten, varemot den förslagsvis uppgjorda gemensamma längden upptager sådan ägare eller innehavare för det löpande året.

Utlåtande av justitiekanslersämbetet.

Ämbetet har i underdånigt utlåtande den 12 februari 1913 anfört huvudsakligen

a) vidkommande fögderiförvaltningskommitténs alt. III:

att även det föreslagna, minskade antalet kronofogdar syntes kunna på ett tillfredsställande sätt fullgöra vad kronofogden nu åligger i fråga om åklagar- och polisväsendet samt bevakande av kronans talan i civila saker, varemot ämbetet motsatt

sig nedsättningen i länsmännens autal, försåvitt det icke kunde förebyggas, att läns-
mannen, såsom enligt förslaget bleve händelsen i åtskilliga fall, skulle bliva åklagare
vid häradsrätten inom olika domsagor;

att det syntes tveksamt, huruvida den av kommittén sid. 406 ifrågasatta skyl-
dighet för länsmannen att göra anmälan till kronofogden om begångna brott verk-
ligen borde stadgas, enär den gräns, som därför måste uppdragas, vore mycket svår
att fastställa, på sätt i utlåtandet närmare utvecklas;

att hinder emot upphävande av den nuvarande landsfiskalsinstitutionen väl ej
mötte, men att de redan förordnade landsfiskaler torde böra vid dessa förordnanden
bibehållas;

att ämbetet ej hade något att invända emot höjning av länsmännens kompetens
men ville erinra, att kompetensfordringarna, ifall kronofogdetjänsten bibehålles, icke
behövde skärpas så mycket som om sagda tjänst indrages;

att ämbetet i fråga om polisorganisationen funne befogade anmärkningar kunna
göras emot kommitténs förslag i denna del såväl beträffande den ridande polisen som
i fråga om indragningen av reservpolisstyrkan, och att ämbetet, vidkommande distrikts-
polisinrättningen, funnit de sakkunnigas kritik därav sidd. 21—27 i dessas betänkande
så väl grundad, att ämbetet för sin del ville instämma i vad de sakkunniga sålunda
yttrat.

b) i fråga om de sakkunnigas organisationsplan:

att intet vore att erinra emot att åklagar- och polisväsendet på landsbygden
ordnades såsom de sakkunniga föreslagit, dock att någon betänklighet mötte emot
förslaget om mantalsskrivningarnas förrättande av länsmannen och emot exekutions-
göromålens överflyttande på honom, enär dessa bestyr kunde antagas i vissa fall
bliva hinderliga för verksamheten såsom åklagare och polisman;

att, beträffande de nya landsfiskalerna, ämbetet icke hade något emot att de
ställdes omedelbart under Kungl. Maj:ts befallningshavande, enär i varje fall enligt
instruktionen för justitiekanslersämbetet den 29 oktber 1909 justitiekanslerns utlå-
tande skulle inhämtas av den, som tillsätter fiskaltjänst av ifrågavarande slag, och
landsfiskalerna bleve skyldiga att efterkomma och lyda, vad justitiekanslern å äm-
betets vägnar befallde dem; samt

att om den föreslagna landsfiskalsinstitutionen infördes, därav borde följa, att
de nuvarande landsfiskalerna omedelbart entledigades från sina förordnanden.

Yttranden av föreningen Sverges landsstat m. fl. föreningar.

Föreningen
Sveriges
landsstat m. fl.

I detta sammanhang meddelas, att föreningen Sverges landsstat, föreningen
Sverges kronofogdar, Sverges härads-skrivarförening och föreningen Sverges krono-
länsmän, vilka beretts tillfälle att yttra sig över såväl fögderiförvaltningskommitténs
som de särskilt tillkallade sakkunnigas förslag i ärendet, samtliga med undantag av
föreningen Sveriges kronofogdar, uttalat sig till förmån för de sakkunnigas förslag;
dock att inom förstnämnda förening en reservation antecknats av talrika representanter.